

ÉLŐ KÖNYVEK

*

MAGYAR KLASSZIKUSOK

AZ ELŐSZÓT ÍRTA

GRÓF KLEBELSBERG KUNO

ÉLŐ KÖNYVEK
★
MAGYAR KLASSZIKUSOK

XL. KÖTET

A BEVEZETÉSEKET IRTÁK

Ambrus Zoltán
Baltazár Dezső
Berzeviczy Albert
Császár Elemér
Dézsi Lajos
Galamb Sándor
Hevesi Sándor
Kapi Béla
Kéky Lajos
Kozma Andor
Lányi József
Négyesy László
Pekár Gyula
Pintér Jenő
Voinovich Géza
Radó Antal
Rákosi Jenő
Ravasz László
Sajó Sándor
Szász Károly
Tordai Ányos
Vargha Gyula

A KISFALUDY-TÁRSASÁG
MEGBIZÁSÁBÓL KIADJA
A FRANKLIN-TÁRSULAT BUDAPESTEN

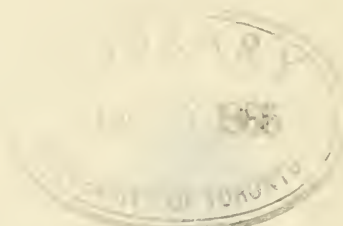
MAGYAR NÉPBALLADÁK ÉS ROMÁNCOK

VARGHA GYULA BEVEZETÉSÉVEL

A KISFALUDY-TÁRSASÁG
MEGBIZÁSÁBÓL KIADJA
A FRANKLIN-TÁRSULAT BUDAPESTEN

Nyomatott finom famentes pehelykönnyű
papiroson a Franklin-Társulat betűivel.

A MAGYAR NÉPBALLADA.

Írta VARGHA GYULA.

Gyulai Pál Arany Jánost a ballada Shakespeare-jének nevezte. Méltán. Az egész világirodalomban, Goethét sem véve ki, nincs egyetlen költő, kinek balladáiban annyi mesterileg megrajzolt jellem s annyi tragikai mélység lenne, mint Arany remekeiben. Greguss Arany balladáiból vonta le a műfajnak tömör és szellemes meghatározását: tragédia dalban elbeszélve.

Költészetünk azonban, Arany remekein kívül, balladában gazdagnak nem mondható. Sem régibb, sem újabb költőink ballada-kísérletei maradandóbb nyomot nem hagytak irodalmunkban. Önkéntelenül fölmerül a kérdés, hogy a balladák mestere úgy áll-e magában, mint síkságon kiemelkedő hegykúp, melyet vulkánikus erő emelt magasra, társtalanul s szinte idegenül. Hogyan s mily hatások alatt vált Arany ballada-költővé? Kétségtelen, hogy tudós költőnk a világirodalom örökéletű alkotásainak nem egy elemét fogadta lelkébe; de mint a magyar faj legnemesebb hajtása s tipikus képviselője, költészetében mindig azt szólaltatta meg, ami a magyar nép lelkében él, sohasem azt, ami attól idegen. Lehet, hogy az északi, különösen a skót balladák ismerete és tanulmányozása nélkül e műfajt ő sem emelte volna a tökélynek oly magas fokára, de még bizonyosabb, hogy ha a magyar néplélekből hiányzanék a balladatermő erő, Arany remekei sohasem születtek volna meg. Az ősi gazdag televényből, a magyar néplélekből szívta ő azokat a nedveket, melyek megnevelték költészetünk legszebb virágait.

Sokáig élt a köztudatban, hogy a magyar nép költészete epikai dalokban nagyon szegény. Első nagy népköltési gyüjteményünk, az 1847-ben megjelent Erdélyi János-féle, valóban még csak sovány tarlózás. Erdélyi nem ismerte a ballada-elnevezést használni, «*Románcok és rokon*» cím alatt foglalta össze az ide sorozható darabokat. Csak a mult század hatvanas éveinek kezdetén, Kriza János székelyföldi gyüjtésével, kezdtük látni gazdagságunkat. A fölfedezés onnan jött, ahonnan legkevésbbé lehetett várni, hiszen Gyulai Pál még 1860-ban az Erdélyi Múzeum-Egyletben «Adalék népköltészetünkhöz» című felolvasását azzal kezdte, hogy «majdnem általános az a meggyőződés, hogy az erdélyi népköltészet csekély figyelemre méltó». Ennek cáfolatául hivatkozott Kriza Jánosnak, akkor még kiadatlan gazdag gyüjteményére s finom esztétikai elemzés kíséretében bemutatott néhány ismeretlen népköltemény, kimondva, hogy ezek «az összes magyar népköltészet legszebbjei közé tartoznak».

Ha ily későn kezdődött népballadáink gyüjtése, kétségtelen, hogy a századok folyamán nagyon sok, a legtöbb örök feledésbe merült. Néhány történeti följegyzés s egy-két töredék sor őrzi emléköket. Balladatörmelékeket sejthetünk, amint már Erdélyi megjegyezte, gyermekdalaink, egyes soraiban. Ilyen a «Lengyel László, jó királyunk» emlegetése. Ilyennek látszik ez a két sor is: «Nyisd ki asszony kapudat, Most kerülöm váradat.» A Dózsa György-féle parasztlázadásról keletkezett népballada nyomait sejteti, egy másik gyermekdalunk.

Gyüjteményünk legrégibb darabjának a «*Szilágyi és Hajmási*» című látszik. Kétségkívül Mátyás király nagybátyjáról szól. A Miklós név nem téveszthet meg bennünket. A szendrői névtelen balladája, mely ugyanezt az eseményt mondja el, Szilágyi Mihályt említ, Mihályt említenek a szerb népköltemények is, melyekben a törökverő Szilágyi Mihály emléke szintén elevenen él.

Többi székely balladánkban is fordulnak elő elvétve történeti nevek: Bátori Boldizsár, Barcsai, Betlen Anna, Daniel Imre, Ugron János, a nélkül azonban, hogy történeti eseményeket beszélnének el. Itt-ott mégis találunk kormeghatározó nyomokat. *Fogarasi István* a török császárnak kötelezi el testvérhugát «jegybeli mátkának». *Boriska* töröknek adja el szintén mostohaleányát. Mindkét ballada elevenen festi azt az irtózást, mely a keresztyén leányokat a pogány törökkel szemben eltöltötte, hogy inkább választották a halált, mint a gyűlölt nászt. *Oláh* Gerő, a magyar vitézeknek a törökkel vívott bajnoki küzdelmeit hozza emlékünkbe, melyek Takács Sándor, kitűnő történetírónk műveiben oly eleven életre keltek. A török hódoltság korára mutat valamennyi.

Nagyon sűrűn találkozunk népmesei motivumokkal. Ilyen a leánynézőbe kocsisi ruhában menő királyfi, ilyen a *Hegyi tolvaj, Biró Márton, Kis Julia* stb. Tudjuk, hogy a legtöbb mesetípus nemzetközi közkincs. Valószínűleg a legtöbb keletről származott, de elterjedésök útját ki tudná nyomon követni! Az eredetiség a kidolgozásban van. Midőn a székely balladák napfényre kerültek, oláh irók azzal a gyanusítással álltak elő, hogy azok oláh népballadák fordításai. Gyulai Pál, Arany László, Szabó Károly nyomban megcáfolták ezt a rosszakaratú alaptalan állítást. Gyulai részletes elemzéssel mutatja ki *Molnár Annáról,* hogy mennyire más, mint az állítólagos oláh eredeti: s mily magasan áll a magyar népballada, mely az előadásnak szinte páratlan remeke, a terjengős, szétfolyó oláh fölött. A magyar nő alakja is mennyivel nemesebb, kit a mindennél erősebb anyai szeretet tölt el, míg az oláh asszonyt csak babonás félelme viszi vissza otthonába. «A kölcsönzést — mondja Gyulai — különben sem oly könnyű bebizonyítani. Ha a két ballada közt valóságos rokonság léteznék is, akkor is kérdés maradna, vajjon a székely vette-e az oláhtól vagy megfordítva.» A mese- és ballada-motivumok ván-

dorlása kétségtelen. *Kőmives Kelemennéről* magyar kutatók is megállapították, hogy a befalazás babonája nem nálunk keletkezett. De az oláhok éppoly kevéssé tarthatják eredeti tulajdonuknak. Hozzájok a délszlávoktól került. Horvátországtól Bulgáriáig mindenütt feltalálható, sőt még egy új-görög variánst is fedeztek föl.

Népballadáinknak meglehetős élesen elkülönülő két típusa van, az alföldi magyar és az erdélyi székely balladák csoportja. Az előbbiekben több a lírai, az utóbbiakban az epikai elem. Versformájuk is erre mutat. Az alföldi balladák többnyire gyorsan összecsengő nyolcasokban, a székelyek többnyire lassabban hömpölygő alexandrinokban szólnak. Színezetök is más, a székely balladák sokkal sötétebbek, komorabbak, mint az alföldiek, melyek a szenvedély legszilajabb kitörése közben is megőrzik világosságukat. Mintha itt a sík Alföld napsütéses tiszta levegőjében járnánk, míg amott a fenyvesek sötét árnyéka vagy a hegyek felhője és köde borulna ránk.

Vannak azonban népballadáink, melyek bár jellegöknél fogva elárulják termőhelyöket, az ország minden részében ismeretesek. A *Hegyi tolvaj* kétségkívül székely eredetű, de elterjedt Szeged vidékére, sőt a Dunántúlra is; viszont a *Szőcs Marcsáról* szóló, mely Gömör vagy Borsod megyéből származott, elkerült a Székelyföldre is, sőt ott nyerte legtökéletesebb alakját.

Népballadáink versalakja valami nagy változatosságot nem mutat, nem úgy, mint Aranyéi, melyek jóformán mind más-más versalakban, saját egyéni hangon szólalnak meg. Leggyakoribb az ősi nyolcas és az alexandrin. Ez utóbbit nem tartják eredeti magyar formának, azt vélik, idegen jövevény, mert írott emlékeinkbe csak a XVI. században tűnik fel először. Ez azonban nem elég bizonyíték. Korábbi időből csak kevés verses emlékünk maradt fenn s az is, ami van, csaknem kizárólag latin egyházi énekek fordítása. Ezek a fordítások természe-

tesen megtartották az ősi magyar nyolcassal annyira rokon eredeti latin versalakot. Azt is joggal fölvethetjük, hogy ha az alexandrin csakugyan külföldi jövevény, miért leggyakoribb éppen Erdély bércei közt, a Székelyföldön, mely idegen hatásoknak legkevésbbé volt kitéve? De, ha idegen jövevény volna is, annyira magyarrá vált, annyira a magyar ritmus zenéje csendül meg benne, hogy arról a rendkívüli áthasonító erőről tanuskodnék, mely a magyar léleknek egyik legérdekesebb sajátsága. De mintha az alföldi és székely alexandrinok közt is volna némi különbség. Az előbbi lágyabb, olvadóbb, még akkor is, ha szintén sötét tárgyat énekel. Az üldözött alföldi betyár, *Barna Péter* így sóhajt fel:

Jó ló volt a fakó, jó ló is ellette,
Áldja meg az isten, aki fölnevelte.
Fújd el szellő, fújd el, hosszú útnak porát,
Ne lelje vármegye fakó lovam nyomát.

Az erdélyi balladák alexandrinje sokkal keményebb, zordonabb. Az ősi nyolcas és az alexandrin mellett vannak természetesen más versalakok is. Talán legdallamosabb ezek közt a *Megöltek egy legényt* kezdetűé, mely azért is nevezetes, hogy Arany ebben a formában írta Zách Kláráját, oda téve a cím alá zárjelben: «Énekli egy hegedős a XIV. században." Költőnk mintegy azt akarta ezzel kifejezni, hogy költeménye a Zách Kláráról szóló feledésbe merült régi népballada visszaálmodása.

Balladáink túlnyomó része rímes, de vannak rímtelenek is. Arany János megállapította, hogy ezek a legrégibbek: «hogy a mi költészetünk is eredetileg csupán a ritmus báját ismerte s minden efféle, mint rím és mérték, nála legfölebb esetleges volt: alig szenved kétséget», mondja a magyar versidomról írt tanulmányában. Valóban a gondolat-ritmus egyik legfontosabb, lépten-nyomon előforduló sajátsága székely balladáinknak. Hellyel-közzel előfordul a betűrím, az alliteráció is,

mely annyira uralkodó északi finn-ugor rokonaink költészetében.

Az sem szenved kétséget, hogy mint többi népdalaink, népballadáink is dallammal együtt születtek. Nem egy népballadánk dallama ismeretes, sőt *Fehér Annának* még ma is több dallama él a nép ajkán. Ezek egyike végtelenül szomorú, szinte síró dallam, nemzeti zenénknek talán egyik legősibb maradványa. A balladákban uralkodó szomorú, rejtelmes hangot zenéjök is megkapólag kifejezi.

Míg népmeséinkben gyakori a kisérteties, a démoni, népballadáinkban alig van rá példa. Csak egy töredék utal rá, hogy a Leonora-monda, a halott vőlegény, nálunk is előfordult. A démon szerető is csak kivételesen, burkoltan jelenik meg, holott a skótoknak talán legszebb balladájok éppen erről szól. Az Alföld betyár-romantikájában sincs semmi rejtelmes, csak síró szomorúság az akasztófa alatt, amint Arany olyan gyönyörűen mondja:

«Hegyes-éles jajja úti betyárnak,
Ki hallja szavát törvényfa-madárnak.

Balladáinkban egyik fő-fő mozgató erő a szerelem, ez a legösztönösebb, leghatalmasabb emberi érzés. A szerelemnek gyönyörű glorifikációja a *Legszebb virág*. A búzavirág, szőlővirág és a szegfűvirág az elsőségért versenyez. A búzavirág magának követeli az elsőséget, mert a templomban azt mondják róla: «ez a Krisztus teste»; a szőlővirág, mert róla meg azt: «ez a Kriszus vére». A szegfűvirág mégsem érzi magát legyőzve, bátran visszafelel:

Szebb vagyok, jobb vagyok annyiban náladnál,
Szűzek, szép leányok engemet leszednek,
Bokrétába kötnek, a templomba visznek,
S a szeretőjüknek süvegébe tesznek.

Profánnak tetszik a szegfű büszke beszéde, pedig nem az. A leányok a leszakított szegfűt előbb a templomba viszik s a megszentelt virágot tűzik szeretőjük süvege mellé. Lehetne-é szebben idealizálni a leányszív gyöngéd, szűzi szerelmét?

Balladáinkban, mint népdalainkban általában, kevés a symbolum. Egy azonban párját ritkítja, a *Bús gerlice*, mely a hitvesi hűséggé mélyült szerelmet jelképezi. A párjavesztett gerlice nem száll zöld ágra, nem száll zöld búza közé, ha inni megy a folyóra, a tiszta vizet felzavarja, mindenütt mindig vesztett párját siratja:

Társam társam, édes társam
Sohasem lesz több oly társam,
Mint te voltál, édes társam.

A csöndesen melegítő hitvesi hűség azonban ritkán szolgál ballada-tárgyul, annál gyakrabban a hitvesi s általában a női hűtlenség. Nagy különbség, ha férjes asszony csalja meg az urát, vagy ha leány válik hűtlenné szeretőjéhez. Előbbi esetben a bosszúállás szinte a törvényes büntetés jellegét ölti magára, bármily rettenetes, mint a *Bátori Boldizsár* s még inkább a *Barcsai* című balladában. *Monosi János* már kész volna megbocsátani feleségének:

Meghagyom életed, hogyha nem említed
A dersi főbírót.

De a szerelmétől elvakított asszony mit törődik az élettel, kívánatosabb neki a halál:

Dehogy nem említem, el sem is felejtem,
Az eszemből soha, soha ki nem vetem,
Fejem a fejével egy gödörbe hulljon,
Vérem a vérével egy patakot mosson,
Lelkem a lelkével Isten előtt álljon.

A férj le is ütteti mind a szerelmes asszony, mind a dersi bíró fejét.

De a kifejlés hűtlenség esetén sem mindig tragikus. *Molnár Anna* egy pár változatában az asszonyt nem erővel rabolja el a kóbor katona, hanem a csábító szavaknak engedve maga hagyja ott urát. Nem is a megbánás viszi vissza a nőt, a férj mégis megbocsát neki, mert hiszen kis gyermekének anyára van szüksége. Egyik balladánkban *a megcsalt férj* még humorizál is, úgy tesz, mintha nem látna tovább az orránál, de végre jól ellátja feleségét s ez nyögi el a siralmas refrént, melyet eddig strófáról-strófára a férj mondogatott. E vers különösen azért érdekes, mert egészen olyan, mintha Beranger pajkos múzsája sugalta volna. Csodálatos, hogy még a gall szellem játékos kedve is felcsillan nálunk.

A megcsalt legény sem veszi a legtöbbször szívére szeretője hűtlenségét. Gombház, ha leszakad lesz más. De a szenvedély sokszor épp oly elemi erővel tör ki, mint a megcsalt férjeknél. A *Haláltáncban* a legény halálra táncoltatja a leányt: «Ha nekem nem adták, másnak se adjanak!» *Zilahi Pista* balta fokával üti le *Szűcs Marcsát;* de neki sem kell az élet:

> Vérem a vérével egy patakot mosson,
> Testem a testével egy sírban nyugodjon!

kiált fel, a balladai páthosznak ezekkel a gyakran ismétlődő megkapó szavaival.

A megcsalt asszonynak vagy leánynak ereje nincs a bosszúra, csak könnyje vagy átka van. Néha a lány szerelme oly erős, hogy nem is csábítóját, hanem önmagát átkozza, mint a *Siroki erdőben:*

> Vert volna volna meg isten, mikor neked hittem,
> Téged áldott volna, vert volna meg engem.

De már a *Szegény Ilus,* ki hitt a tarka keszkenőnek, hitegető szónak, cifra esküvésnek, átokra jajdul:

> Verje meg az isten mind a két világon,
> Miatta hervad el szép fiatalságom.

A megejtett leány sokszor gyermekgyilkos anyává lesz s életével vagy örökös rabsággal fizet könyelműségéért. De nem egyszer a szégyennél is erősebb az anyai érzés, csak csábítóját átkozza:

Csicsis lelkem, eszem a szép szádat,
Verje meg a jó isten apádat.

Sőt néha annyira erős az anyai szeretet, hogy még a haragot és gyűlöletet is elnémítja. Milyen megható, midőn a rengő bölcső mellett dudolgatja a «kis lány», a fiatal anya:

«Alugyál el, Istennek báránya,
Szeretetből jöttél a világra».

Balladáink azonban ritkán festik az anyai szeretet gyöngédségét, sokkal gyakrabban rajzolnak rideg, kemény, szívtelen anyákat. *Budai Ilona*, midőn vad erdőben martalócok elől menekül, inkább két apró gyermekét hagyja el, mint pénzes ládáját. *Kádár Katában* az anya úri kevélysége halálba taszítja a két hű szeretőt. Az édesanya *Landorvári Dorkának*, *Gyöngyvári Katicának* fejét vételi, pedig tudja, hogy az, aki leányát megejtette, szívesen elvenné s kész ezt életbe-halálba követni. Külön típus, melyben a menyasszony, mikor vőlegénye viszi, útközben hal meg. Több változata van ennek. Majd az anya adja olyannak, kit nem szeret, majd az anya átka kiséri és rontja meg a leányt, mert az ő akarata ellen ment férjhez.

Az is jellemző, hogy balladáink a szerelmet erősebbnek festik a vérség kapcsánál. Az *áspis kígyót* sem az apa, sem az anya, sem a testvér nem veszi ki az ifjú kebléből, félti mind a saját kezét; de rózsája gondolkodás nélkül nyúl az áspis kígyó után:

Inkább elleszek én az egy kezem nélkül,
Mintsem én ellennék a galambom nélkül.

A társadalmi különbségre sem néz a szerelmes leány. A *tiszttartó leánya*, amint a juhászbojtár síró furulyája behallatszik az ablakon, felsóhajt:

Én istenem,
Mért vagyok én a tiszttartó leánya.

Ez a lemondás szomorú hangja; de már az *ispánné* leánya nem titkolja szerelmét, bátran szembeszáll anyjával, s midőn az kitagadással fenyegeti, elszántan felel:

Nem bánom én, édes anyám, tagadj meg,
Az én szívem a gulyásért hasad meg.

Teleki Évi lemondani nem tud kedveséről, inkább a halált választja. *Szép Julia*, a király leány, *Kis Júlia*, Herónak, a görög Leánder kedvesének ez a magyar képmása, halálba követi kedvesét.

De a szerelem nemcsak mindig gyászt hoz, hanem örömet is. Gyönyörű példák vannak erre gyüjteményünkben. *Szép Ilona* egyike a legbájosabb idilleknek. A bíró fia agyonüti Szép Ilona gunárját. A lány panaszra megy a bíróhoz s hosszan elsorolja, hogy mi mindent kíván a gunár minden porcikájáért. A bíró kimondja a tréfás ítéletet:

Számtalan sok kívánsága Szép Ilonának,
Akasztófa ezért helye bíró fiának,

erre szép Ilona:

Akasztófa olyan legyen, mint kinyílt rózsa,
Két karom két szép karfája, akasztófája.

Ép ily bájos idill a *Pálbeli Szép Antal*. A legény holtnak teszi magát, úgy csalja magához szerelmesét.

De nemcsak ily kedves enyelgő hangon szóló balladáink vannak. Van elég humoros, sőt szarkasztikus is. A szegény sorsú legény (a «*Mondj uradnak enegem*» című balladában) ki gazdag lányt vesz feleségül, midőn nyájas

szóval, ajandékokkal nem tudja azt magához édesgetni, somfabotot vág az erdőn, azzal szelídíti meg a durcás kevélyt. Ritka komikai erő nyilatkozik egyik humoros balladánkban. A nyelves asszony jajveszékelve kérdi komájától, nem látta-é az urát? A koma nagy komolyan mondja, hogy látta biz ő, reggel sírva ment el háza előtt. Erre az asszony még jobban jajveszékel, a koma pedig tódítja: «Tegnap viradtára, Egy cserfa ágára Felakasztá sugár nyakát, Úgy végezte házasságát». Az asszony most már átkozni kezdi nyelvességét, mellyel urát halálba kergette, s ő is fel akarja kötni magát. A koma, látva az asszony bűnbánatát megvigasztalja, hogy ne búsoljon, él az ura:

Ő van pipacsárdában;
Ott iszik táncol bújában.

Az egész balladában nincs egyetlen leíró sor, az egész eleven párbeszéd.

A párbeszédes alak általában egyik legjellemzőbb vonása balladáinknak. Szinte drámai elevenséget ád nekik. A szilárd kompozició is különösen erős oldaluk népballadáinknak. Egyik kiváló példája ennek *Molnár Anna*, melyben nincs egyetlen fölösleges sor s a tömör előadásnak szinte netovábbja. Méltán mondja Gyulai erről a soráról: «Hívta, nem jött, elrabolta», hogy versenyre kelhet Cæsar híres mondásával: Veni, vidi, vici. Hasonló mesteri alakítást látunk a *Szőcs Marcsáról* szóló balladában, ép így a *Siroki erdőben*, mely tárgyra közel rokon Goethe *Vor Gericht* című balladájával, de azt szépségre felülmulja. Jól jegyzi meg róla Gyulai Pál: «A maga nemében legszebb magyar népballada. Nemcsak tartalma teszi azzá, mely nemes és mély érzésről tanuskodik, hanem különösen formája, mely remekül eltalált utóhangja az eljátszott drámának».

Népballadáink az érzéseknek hihetetlenül széles hangkörét fogják át. A lehelletszerű gyöngédségtől a szen-

vedély legféktelenebb kitöréséig minden árnyalatra találunk példát. Lehet-e a hangnak meghatóbb gyöngédségét elképzelni, mint a hogy a halálra készülő *Julia szép leány* a magas egekből jődögélő gyalogösvényen leereszkedő fodor fehér bárányról elmondja látományát, s az anya keservénél, mellyel leányát elsiratja:

Leányom, leányom! virágos kertemben
Első raj méhemnek gyenge lépecskéje,
Gyenge lépecskének sárguló viassza,
Sárga viaszának földön futó füstje,
Földön futó füstje, mennybe ható lángja!
A mennyei harang húzatlan szólalék,
A mennyei ajtó nyitatlan megnyílék,
Jaj! az én leányom oda bevezeték.

Ezzel ellentétben ott van *Barcsai*, ez a megrendítő sötét tragédia. A megcsalt férj a hűtlen feleségen rettenetes bosszút áll. Tetőtől talpig gyolcsba csavartatja, tetőtől talpig beszurkoztatja s talpánál kezdve végig meggyújtatja. De még ez a szörnyű égő fáklya sem elégíti ki bosszúszomját, őrjöngve kiált fel:

Fejéhez állítok egy oláh furulyást,
Lábához állítok egy cigány hegedűst,
Fújjad oláh, fújjad az oláh furulyát,
Húzzad cigány, húzzad a cigány hegedűt;
Fújjátok széltibe, húzzátok izibe,
Mostan hadd vigadjon feleségem szive!

A szenvedélynek ehhez a vulkánikus kitöréséhez foghatót a tragikai páthosz legnagyobb titánjainál, Aischylosznál és Shakespeare-nél sem találunk.

A magyar néplélek csodálatos gazdagságáról s félelmes erejéről tanuskodnak ezek a példák.

MAGYAR NÉPBALLADÁK ÉS ROMÁNCOK

SZILÁGYI ÉS HAJMÁSI.

«Pajtásom, pajtásom, kenyeres pajtásom!
Már hét esztendeje, hogy mü fogván estünk
Császár tömlöcébe, két gerezd szőlőért;
Azután nem láttuk a napnak járását,
Hódnak, csillagoknak változó forgását.»

Ezt ajtón hallgatta császár szép leánya.
Szóval így felmondja császár szép leánya:
«Halljátok meg szómat, két magyar urfiak!
Atyám tömlöcéből szabadúlt ifiak:
Felfogadjátok-é, ha innen kiviszlek,
Hogy Magyarországba engemet bévisztek?»
Arra szóra mondja nagy Szilágyi Miklós:
«Bizon felfogadjuk, császár szép leánya!»

Azonnal elmene császár szép leánya
Az apja házába;
A kezéhez vevé tömlöcnek kócsait,
A zsebébe tevé kevés aranyait,
Sietve elmene s megnyitá az ajtót.

Megindulának ők, onnan el, sietve,
Mikor mentek volna, vissza-visszanéze
Császár szép leánya.
«Halljátok meg szómat, két magyar urfiak!
Atyám tömlöcéből szabadúlt ifiak,
Imhol jön, imhol jön az atyám tábora;
Jaj, már ha elérnek, tüktöket levágnak
S engem visszavisznek.»

«Ne félj semmit, ne félj, császár szép leánya,
Münket sem vágnak le, ha kard el nem törik,
Téged se visznek el, ha az Isten segit.»

Azon megérkezett a kegyetlen tábor.
«Pajtásom, pajtásom, láss a küsasszonyhoz,
Ne hagyjam magunkat.»
Elérte a tábor, harcba mene vélle.
Egy elmenetibe gyalogösvényt vágott,
Visszajövetibe szekérutat csapott;
A nagy táborból csak élve egyet hagyott:
Aki menne haza s a hírt mondaná meg.

Mikor az eltelék, — hogy elindulának,
Igy mondja, igy mondja Hajmási László ezt:
«Pajtásom, pajtásom, próbáljuk meg egymást,
Hogy melyiké legyen császár szép leánya?»
«Halljátok meg szómat, két magyar urfiak,
Atyám tömlöcéből szabadúlt ifiak!
Érettem, de soha ne vagdalkozzatok:
Hanem térdre állok, vegyétek fejemet.»
Azonnal azt mondja nagy Szilágyi Miklós:

«Pajtásom, pajtásom, kenyeres pajtásom,
Én neked bocsátom császár szép leányát,
Mert van nekem otthon jegyesem, gyürüsöm:
Hittel elköltözött hütes feleségem.»

Err' a szóra császár szép leánya
Hajmási Lászlónak ottan elmarada.
Nagy Szilágyi Miklós haza elindula,
Hajmási László is kisasszonyt elvivé.

MOLNÁR ANNA.

Elindúla Ajgó Márton
Hosszú útra, rengetegre;
Megtalálta Molnár Annát:
«Gyere velem Molnár Anna,
Hosszú útra, rengetegre».
«Nem mehetek, Ajgó Márton:
Vagyon nékem csendes házam,
Csendes uram, jámbor uram,
Karon ülő kicsi fiam.»
Hívta, nem jött, elrabolta.

Elindúltak most már ketten
Hosszú útra, rengetegre;
Megtaláltak egy burus fát,
Leülének árnyékába.
«Nézz egy kicsit a fejembe.»
Hullni kezd az asszony könnye,
«Mér' sirsz, mér sirsz, Molnár Anna?»
«Nem sirok én, Ajgó Márton,
Ami hull, a fa harmatja.»
«Nem hull most a fa harmatja,
Mert éppen álló dél vagyon.»

Fölindúla Ajgó Márton
Ekkor a fa tetejébe;
Visszaejté a pallosát.
«Add fel, add fel, pallosomat!»
Felhajítja a pallosát,
Ketté vágja az derekát.
Felöltözik ruhájába,
Térdig érő angliába.
Elindula hazájába,
Megállott a kapujába'.

«Csöndes gazda, jámbor gazda,
Adsz-e szállást az éjtszaka?»

«Nem adhatok vitéz uram,
Vagyon nekem síró fiam.»
Addig kérte, mig megadta.

«Csöndes gazda, jámbor gazda,
Van-e jó bor a faluba?
Hozz egy kupát vacsorára.»
Mig az ura borért jára,
Kigombolta a dolmányát,
Megszoptatta síró fiát.

FOGARASI ISTVÁN.

Ablakba' könyököl Fogarasi István,
Mellette könyököl az ő testvérhuga.
«Hallottad-e hírit édes testvérhugom,
Elköteleztelek bé Törökországba,
Nagy török császárnak, jegybeli mátkának?»

«Nem hallottam hírit, édes testvérbátyám!
Adjon isten nékem inkább víg vacsorát,
Víg vacsora után könnyü betegséget,
Szép piros hajnalba' világból kimulást.»

Meghallgatá isten az ő kévánságát,
Ada isten neki egy jó víg vacsorát,
Víg vacsora után könnyü betegséget,
Szép piros hajnalba' világból kimulást.

Eljöve, eljöve a nagy török császár,
Kérdezi: «Hol vagyon gyürüsöm, jegyösöm?»
«Virágos kertiben virágokat plántál.»
Oda mene, oda a nagy török császár;
Hát a virágok is mind elhervadoztak,
Az ő szeretője pedig sehol sincsen.

Visszajöve, vissza a nagy török császár,
Kérdezi : «Hol vagyon gyürüsöm, jegyösöm?»
«Leányok házában magát öltözteti.»
Oda mene, oda a nagy török császár,
Hát a leányok is mind gyászba öltöztek
S az ő szeretője nyújtópadon fekszik.

Add ide, add ide, Fogarasi sógor,
Add ide énnékem, gyürüsöm, jegyösöm!
Csináltatok néki márvánkő koporsót,
Bé is béhúzatom földig bakacsínnal,
Meg is megveretöm aranyfejü szeggel,
Meg is gyászoltatom hatvan katonával.»

Nem adom, nem adom, te nagy török császár,
Csináltatok én is márvánkő koporsót,
Bé is béhúzatom földig bakacsínnal,
Meg is megveretöm aranyfejü szöggel,
Meg is gyászoltatom hatvan katonával,
Hadd nyugodjék itten apjával, anyjával,
Apjával, anyjával szülötte földében.»

BÁTORI BOLDIZSÁR.

Asztalnál űl vala gyönge Judit asszon,
Lábánál röngette szép arany bőcsőjit :
«Beli, fiam, beli, szép futkosó fiam!
Mert neköd nem apád Bátori Boldizsár ;
Im, az a te apád, erdéji kapitány
Aki adta neköd szép arany bőcsőjit,
Annak négy szarvába négy arany perecöt,
Osztán a fejedre bozsongi süvegöt.»

Hát ajtón hallgassa Bátori Boldizsár.
«Meg ne tagadd, asszon, mostan beszédödet.»

«Bizon nem tagadom, lelkem jámbor uram,
Leányokat szidom, a rossz leányokat:
Virágomnak szépit nyilatlan leszőtték,
Bokrétába szőtték, legényeknek tötték!

Megtagadád, asszon, mostan beszédödet?
Nyiss ajtót, nyiss ajtót, asszon feleségöm!»

«Minnyát nyitok, minnyát, lelkem jámbor uram!
Hadd hozzam lábamba karmazsin csidmámot,
Hadd vessem nyakamba vont arany szoknyámot.»

De nem győzé várni, berúgá az ajtót.
«Készülj, asszon, készülj hónap álló délre,
A rózsapiacra, a fővevő helyre!»

«Hol vagy édes szolgám, legkedvesebb postám?
Készítsd elő nekem hat lovas hintómat!»

Ők elkészülének, el is indulának.
El is indulának, oda is jutának.

«Várj kicsit, várj kicsit, te fekete hóhér!
Mert a halottnak is hármat harangoznak,
Lám árva fejemnek egyet sem kondítnak.»

Azomba érközik erdéji kapitány:
Egyszer megforditsa, kétszer megcsókójja,
Kétszer megforditsa, százszor megcsókójja;
«Enyém vagy, nem másé, te asszonyi állat!»

KÁDÁR KATA.

«Anyám, anyám, édes anyám,
Gyulainé édes anyám!
Én elveszem Kádár Katát,
Jobbágyunknak szép leányát.»
«Nem engedem, édes fiam,
Gyula Márton!
Hanem vedd el nagy uraknak
Szép leányát.»

«Nem kell nekem nagy uraknak
Szép leánya,
Csak kell nekem Kádár Kata,
Jobbágyunknak szép leánya.»

«Elmehetsz hát, édes fiam,
Gyula Márton!
Kitagadlak, nem vagy fiam,
Sem egyszer, sem másszor.»

«Inasom, inasom, kedvesebb inasom,
Huzd elő hintómat, fogd bé lovaimat.»

Lovakat befogták, utnak indultanak.
Egy keszkenőt adott neki Kádár Kata:
«Mikor e' színibe vörösre változik,
Akkor életem is, tudd meg, megváltozik.»

Megyen Gyula Márton hegyeken völgyeken.
Egyszer változást lát a cifra keszkenőn.
«Inasom, inasom, kedvesebb inasom,
A föld az istené, a ló az ebeké.
Forduljunk, mert vörös szin már a keszkenő,
Kádár Katának is immár rég vége lett.»

A falu véginél volt a disznópásztor:
«Hallod-e, jó pásztor, mi ujság nálatok?»

«Nálunk jó ujság van, de neked rosz vagyon,
Mert Kádár Katának immár vége vagyon.
A te édes anyád őtet elvitette,
Feneketlen tóba belé is vetette».
«Jó pásztor, mutasd meg, hol vagyon az a tó,
Aranyim mind tiéd, a lovam s a hintó.»

El is menének ők a tónak szélire:
«Kádár Kata, lelkem, szólj egyet, itt vagy-e?»
A tóba megszólalt Kádár Kata neki,
Hozzája béugrék hamar Gyula Márton.

Édes anyja vizi buvárokat küldött,
Megkapták meghalva, összeölelkezve.

Egyiket temették oltár eleibe,
Másikat temették oltár háta mögé,
A kettőből kinőt két kápolna-virág,
Az oltár tetején összekapcsolódtak.
Az anyjok oda ment, le is szakasztotta.
A kápolna-virág hozzá így szólala:
«Átkozott légy, átkozott légy,
Édes anyám, Gyulainé!
Életemben rossz voltál,
Most is meggyilkoltál!

KÁDÁR KATA.

(Ujabb változat.)

«Anyám, anyám, édes szülőm,
Engedje meg szép kérésem,
Hogy vegyem el Kádár Katát,
Jobbágyunknak szép leányát.»

Miklós urfi szépen kéri;
Édes anya nem igéri:
«Nem engedem édes fiam,
Nem engedi az én rangom».

Miklós mondá az anyjának:
«Kádár Katát szeretem csak,
Csak egyedül Kádár Katát,
Jobbágyunknak szép leányát».
Édes anyja azt feleli:
«Abból ugyan nem lesz semmi!
Vagyon lányuk az uraknak,
Abból neked is juttatnak».
Miklós urfi megbúsula.
Készül, indul bujdosásra.
«Szolgám, szolgám, édes szolgám
Nyergeljed meg pej paripám!
Menjünk, menjünk, amíg látunk,
Legyen örök bujdosásunk».

Miklós urfi elindula,
Azt meglátja Kádár Kata,
A kapuját megnyitotta,
Hogy Miklós bemenjen rajta.
«Ne nyiss kaput, Kádár Kata,
Nem megyek én most be rajta;
Hanem megyek a világba
Holtig tartó bujdosásra.»
Kádár Kata megbúsula,
Miklós urfihoz így szóla:
«Állj meg kincsem, szép Miklósom,
Hadd adjam rád egy pár csókom!
Adjak neked egy bokrétát,
A kezedbe kézi ruhát.
Mikor ruhám vérrel habzik.
S a bokrétám hervadozik —
Akkor leszen veszedelmem!»

Elindulnak, mennek, mennek.
Hosszú utnak, rengetegnek,
A ruháját Miklós urfi
Eléveszi, meg-megnézi, —
Hát a ruha vérrel habzik,
Bokrétája hervadozik.

Mind a kettő azt jelenti:
Kádár Katát most veszítik!
Miklós urfi megfordula,
Egy molnár gazdát talála,
Kihez közel lovagola,
Kihez ő ekképen szóla:
«Hallod-e, te molnár gazda,
Mi hir van a falutokba?»
«Nincs ott ugyan semmi egyéb:
Kádár Katát elvesztették».
«Hallod-e, te molnár gazda,
Vigy el engem éppen oda,
Hol elveszett Kádár Kata,
Jobbágyomnak szép leánya.
Pej paripám tied legyen,
S minden ékes öltözetem.»
Molnár gazda szót fogada,
Miklós előtt elindula;
Őt elvitte arra helyre,
Feneketlen tó szélire.
Onnét beszólalt a tóba:
«Élsz-e, kincsem, Kádár Kata?»
Kádár Kata is szólalik:
«Nálad nélkül alig telik».
Miklós urfi ezt hallotta,
Szivét a bánat elfogta,
Kezét fejére kulcsolta,
S beléereszkedék hozzá,
A nagy feneketlen tóba.
Egyikből nőtt muszkáta szál,
A másikból rozmarint szál,
Addig-addig növekedtek,
Vizen felül emelkedtek,
S ott is összeölelkeztek.
Miklós anyja ment sétálni,
Megtalálta őket látni;
Vizi buvárt elhivatá,
Mind a kettőt kiásatá.
Az egyiknek csináltattak

Fejér márványkő koporsót.
A másiknak csináltattak
Vörös márványkő koporsót.
Az egyiket eltemették
Az oltárnak eleibe,
A másikat eltemették
Az oltárnak háta mögé.
Az egyikből nevelkedett
Fejér márvány liliomszál,
A másikból nevelkedett
Vörös márvány liliomszál.
Ott is addig nevelkedtek,
Mig össze nem ölelkeztek.

PÁLBELI SZÉP ANTAL.

«Anyám, édes anyám, bizony meg kell halnom,
Bizony meg kell halnom Varga Ilonáért!»
«Ne halj, fiam, ne halj, Pálbeli szép Antal,
Csináltatunk mü es egy csoda malmocskát.
Az első kereke béla-gyöngyöt járjon;
A középső köve ékes csókot hányjon;
Harmadik kereke aprópénzt hullasson:
Ez a szeretetnek első regulája!
Ennek látni jőnek szűzek, szép leányok,
Talám itt köztik lesz Varga Ilona es.»

«Anyám, édes anyám, eresszen el engem
Csoda-malmom látni.»

«Ne menj, fiam, ne menj csoda-malom látni:
Megvetik az hálót s megfogják az rókát.»

«Anyám, édes anyám, bízon meg kell halnom,
Bizony meg kell halnom Varga Ilonáért!»

«Ne halj, fiam, ne halj, Pálbeli szép Antal,
Csináltatunk mü es egy erős vas-hidat ;
Annak látni jőnek szűzek, szép leányok,
Talám itt köztik lesz Varga Ilona es.»

«Anyám, édes anyám, eresszen el engem
Erős vas-hid látni!»
«Ne menj, fiam, ne menj erős vashid látni :
Megvetik az hálót, megfogják az rókát.»

«Anyám, édes anyám, bizon meg kell halnom,
Bizon meg kell halnom Varga Ilonáért!»
«Ne halj, fiam, ne halj, Pálbeli szép Antal,
Tedd holttá magadat ;
Neked látni jőnek szűzek, szép leányok,
Talám itt köztik lesz Varga Ilona es.»

«Anyám, édes anyám, eresszen el engem
A halottas házhoz.»
«Többször nem jösz vissza a halottas háztól.»

«Kelj fel, fiam, kelj fel, Pálbeli szép Antal!
Kiért te meghótál, kapud előtt sétál.
Kelj fel fiam, kelj fel, Pálbeli szép Antal!
Kiért te meghótál, udvarodon sétál.
Kelj fel, fiam, kelj fel, Pálbeli szép Antal!
Kiért te méghótál, most a lábadnál áll.»

«Soha sem láttam én ilyen szép halottat!
Szeme mosolygólag, szája csókolólag,
Lába felugrólag.»
Ő szépen felkele, szépen megölelé.

BARCSAI.

«Menj el uram, menj el aj ki Kolozsvárra,
Aj ki Kolozsvárra apám udvarába,
Hozd el onnan, hozd el a nagy vég vásznakat,
A nagy vég vásznakat s ingyen kapott gyolcsot». —
«Ne menj apám, ne menj, aj ne menj hazól ki,
Anyám asszony bizon Barcsait szereti», —
«Hallod asszony, hallod, mit ebeg a gyermek?»
«Ne hidd, édes uram, részeg az a gyermek.»
Aval elindúla az asszony szavára,
Az asszony szavára aj ki Kolozsvárra.
Mikor fele utját elutazta volna,
Csak eszibe juta küsebb gyermek szava,
Ahajt megfordula, haza felé tére,
Haza felé tére, hazájába ére.
«Nyiss ajtót, nyiss ajtót, asszony feleségem!
«Mingyár' nyitok, mingyár', édes jámbor uram!
Hadd vessem nyakamba viselő szoknyámat,
Hadd kössem előmbe az előruhámat.»
«Nyiss ajtót, nyiss ajtót, asszony feleségem!»
«Mingyár' nyitok, mingyár', édes jámbor uram,
Hadd húzzam lábamba fejelés csizmámat,
Hadd kössem fejemre viselő ruhámat».
«Nyiss ajtót, nyiss ajtót, asszony feleségem!»
Aj mit tuda tenni, ajtót kelle nyitni.
«Add elé, add elé, a nagy láda kólcsát!»
«Nem adom, nem adom a nagy láda kólcsát :
A szomszédba jártam, kerten által hágtam,
A nagy láda kólcsát ottan elhullattam,
Hanem megtaláljuk szép piros hajnalkor,
Szép piros hajnalkor, világos viradtkor.»
Ahajt csak bérugá gyontáros ládáját,
Végig lehasittá az egyik oldalát,
Csak kihengeredék Barcsai belőlle,
Aj kapja a kardját, fejit vevé vélle.

«Hallod feleségem, hallod asszony, hallod,
Három halál közzül melyiket választod?
Avagy azt választod, hogy fejedet vegyem,
Vagy selyem hajaddal házat kisöpörjem,
Avagy azt választod, reggelig virasztasz,
Hét asztal vendégnek vígon gyertyát tartasz?»
«Három halál közül én is azt választom,
Hét asztal vendégnek vígon gyertyát tartok.»
«Inasom, inasom, én küsebb inasom,
Hozzad elé, hozzad a nagy kászu szurkot.
Hozzad elé, hozzad a nagy vég vásznakat,
A nagy vég vásznakat, ingyen kapott gyólcsot.
Fejinél kezdjétek, talpig tekerjétek,
A sok ingyen gyólcsot fejire kössétek,
Fejinél kezdjétek, talpig szurkozzátok,
Talpánál kezdjétek, végig meggyujtsátok.
Fejihez állitok egy oláh furujást,
Lábához állitok egy cigány hegedűst,
Fújjad, oláh, fujjad az oláh furuját.
Huzzad, cigán, huzzad a cigány hegedűt;
Fujjátok széltibe, huzzátok ízibe,
Mostan hadd vigadjon feleségem szíve.»

A HEGYI TOLVAJ.

Odvas fenyőfának vagyon három ága,
A legelső ága hajlott Moldovára,
A második ága hajlott Kolozsvárra,
A harmadik ága Kis-Magyarországra.
Annak tetejében egy kis flegoria,*
Kiben növelkedik egy nagy hegyi tolvaj.
«Szolgám, édes szolgám, menj le udvaromra,
Huzd elő félgyászos hintómat,
Fogd eleibe négy szürke csitkómat;
Én is hadd menjek el szerencse-próbálni
Király udvarára, királykisasszonyhoz.»

* Filegoria.

Ő is elment,
Felöltözött akkor, mint egy császárurfi,
Beszállott királynak udvarába
Félgyászos hintóval,
Négy szürke csitkóval.
Mégis megkérte a királykisasszonyt hitestársul,
Fel is tette félgyászos hintóba
A királyi kisasszonyt,
Megcsapta ő szürke csitkóját,
Ugy elment ő hetedhét országon,
Amig utólérte a kis flegóriáját.
Felszállott ő kis flegóriájába,
Hát mondani kezdette:
«Feleség, feleség, készits el engem,
Hadd menjek el én is szerencse-próbálni,
Keresztut-állani.»
Ő fel is felkészitette,
El is ment a hegyi tolvaj.
Felesége ablakba üle,
Ott a könnye hullani kezde.
«Madár, kicsi madár,
Vidd el levelemet
Az én atyámnak.
Ugyan ada férjhez
Egy hegyi tolvajhoz,
Ki most is oda van
Keresztut-állani,
Ember-ölögetni.
Inkább adott volna engem
Egy szegény cigánynak.»
A tolvaj ajtaján hallgatta,
Hogy az ő felesége mint panaszol sírva.
Azt mondja a hegyi tolvaj:
«Asszony, feleségem, nyisd meg az ajtódat!»
«Bizony mindjárt nyitom, édes jámbor uram,
Csakhogy vegyem én fel halni való gunyám.
Minden halottnak hármat harangoznak,
Én uri fejemnek még meg sem kondítják.»

A tolvaj tovább nem állhatta,
Az ajtóját már berugta.
«Mét sírsz, édes feleségem!»
«Hogy ne sírnék, édes jámbor uram?
Konyhán forgolódtam, cserefát tüzeltem,
Cserefának füstje kihuzta az könyvem.»
«Asszony, feleségem, inkább állasz-e te
Két asztalvendégnek vigan gyertyát tartani,
Mint most mindjárt fejed nélkül maradni?
Szolgám, édes szolgám, menj le magad nekem
A pincébe,
Hozz fel magad nekem két kászu szurkot
S két türedék vásznat.»
Lábánál kezdette, fejénél végezte
A vászonba tekerést.
Mikor ő szurokkal kezdette csepegtetni,
Akkor már a tolvaj nem volt hová fusson,
Mert ajtót, ablakot a királykisasszony
Nemzetsége elállott.
Ajtón, ablakokon reá lövöldöztek,
A nagy hegyi tolvajt mindjárt meg is fogták.
A király megfogatta,
Udvarába vitette,
Négy délceg csitkónak
Farka után köttette
A nagy hegyi tolvajt.
A várost véle meg is kerülték.
Mikor már annyira ment, hogy megholt,
Akkor a városnak négy szegire tétették,
Onnét is fegyverekkel lelődözték,
Már a királyi kisasszonynak
Nem is volt, hogy hová legyen;
A szurok a testén mind el volt olvadva,
Mint' harmadnapok alatt
Meg kellett, hogy haljon.

KŐMÍVES KELEMENNÉ.

Ihol elindula tizenkét kőmíves:
Ugy menyen, ugy menyen Déva vára felé.
Ők is rakni kezdik magas Déva várát.
Akit éjjel raktak: az nappal leomlott;
Akit nappal raktak: az éjjel leomlott! . . .
Azt a törvényt tette Kelemen kőmíves:
Melyik' felesége hamarébb kihozza
Az ebéd vékáját,
Kő közé rakassék, ott megégettessék
Magas Déva vára, halmára rakassék!
Ihol elindúla az ő felesége,
Az ebéd vékáját a fejire téve
S a kicsi gyermekit a karjára véve
Őtet is meglátta az ő kedves társa:
«Istenem, istenem! támassz eleibe
Vagy két fenevadat: talán visszatérik.»
Azt is elkerűlte.
«Istenem, istenem!
Támassz eleibe egy fekete felhőt,
Hullas eleibe apró köves esőt;
Talán visszatérik!»
Azt is kikerűlte . . .
‚Jó napot, jó napot tizenkét kőmíves!
Istenem, istenem! mi dolog lehessen?
Háromszor köszönni, egyszer se fogadni! . . .‘
«Azt a törvényt tette a te kedves társad:
Melyik' felesége hamarébb kihozza
Az ebéd vékáját,
Kő közé rakassék s ott megégettessék,
Magas Déva vára, halmára rakassék.»
‚Nem bánom, ha úgy is!
Ha ugy megútáltad velem életed is . . .‘
Az ebéd vékáját fejéről levették,
Az ő kicsi fiát karjáról levették.
Mikor térdig rakták, csak tréfára vette;
Mikor övig rakták, bolondságra vette;
Mikor csecsig rakták, ő valóra vette:

,Ne sírj kicsi fiam!
Vannak jó asszonyok, neked csecsit adnak;
Vannak jó gyermekek, téged elrengetnek;
Az égi madarak ágról-ágra szállnak,
Neked csirikolnak, téged elaltatnak!...'
,Apám, édes apám! hol van édes anyám?'
«Ne sírj, kicsi fiam, mert haza jő öste!»
Östét is elvárta, s nem volt édes anyja.
,Apám, édes apám! hol van édes anyám?'
«Ne sírj, kicsi fiam, mert haza jő reggel!»
Reggelt is elvárta, s nem volt édes anyja.
Mind a kettő meghót!...

BÁCS JANCSI.

Csütörtökön jó hajnalban,
Készülék fel a havasra.
Befogám a jó négy ökröt,
Jó négy ökröt, jó szekérbe
S elindulék az erdőbe,
Ki Firicsko tetejére.
Hogy kiértem az erdőre,
Egy cserefát vevék szemre.
Gondolám, hogy azt levágom
S az ökrök után felrakom.
Jó gazdámnak kicsi fija
Jöve velem — halálomra,
Ő vala a segítségem,
Ő egyedül ott mindenem.
Ahogy vágni kezdém a fát,
Nem es gondolám a halált,
Pedig a mán hátomnál állt
S várá, hogy levágjam a fát.
Vágom, vágom szép csendesen,
A halálra rá sem nézek,

Mig a fa a törzsökétől
Szakad a fészim * élétől.
  Még egy nihány vágás fára . . .
«Készü'j Jancsi az halálra! —»
Bács Jancsinak sohajtása
Felhallék a mennyországba . . .
  Kettőt vág ő még az fára
S ráesik az fa reája.
Szökött vóna ki előle,
De az halál nem engedé.
Odanyomá őt a nagy fa,
Nem búhata ki alóla.
Nem vala ott senki jelen,
Kí segitségire legyen.
  Katona Sámel küs fija
Vala mindennek tanuja,
Ki a mezőre béfuta,
A pásztoroknak hirt ada.
  Pásztorok kiszabaditák,
De már későn szabaditák
Kevés élet vót még benne:
Mett csak nihány órát éle.

*

  «Nyitsd ki asszonyom kapudot:
Viszik a jámbor szógádot;
Nem csattogtassa kapudot.
Nem sepri az estálodot.
  Szász Anikó, hű szeretőm!
Már megengedj mindenekről.
Megnyughatol csókjaimtól
S ölelgető karjaimtól . . .»

* Fejszém.

SZÉP JULIA.

«Szép Juliám, szép leányom,
Kertemben nyilt tulipánom,
Ne szeresd te jobbágyodat!»

Nem szeretem jobbágyomat,
Csak szeretem az ifiat,
Szép ifiat, a lelkemet!

Jaj kimene öreg király
Megfogatá az ifiat,
Fölteteté csonka torony,
Csonka torony tetejére.

Hej kimene szép Julia,
Meglátá őt az ifiu!
«Hej Juliám, szép Juliám,
Kertbe' nyiló szép violám,
Menj be te is az apádhoz,
Essél térdre eleibe,
S mondd meg neki ilyen szókkal:
«Atyám, atyám, öreg király!
Vétesse be az ifiat,
Csonka torony tetejéből,
Ne veresse az esővel,
Ne fútassa hideg széllel,
Ne sütesse a napfénnyel».

Hej bemene szép Julia,
Térdre esék apja előtt
S monda neki ilyen szókkal:
«Atyám, atyám, öreg király!
Vétesse le az ifiat
Csonka torony tetejéről,
Ne veresse az esővel,
Ne fútassa hideg széllel,
Ne süttesse a napfénnyel!»

Jaj kiméne öreg király,
Levételé az ifiat
Csonka torony tetejéről,
Kiviteté sik mezőre,
Sík mezőnek közepére.
Ott őt mindjárt megöleté,
Szivét, máját kivéteté,
S Juliának haza küldé.

Hogy meglátá szép Julia.
Hogy megölték az ifiat,
Fejét földre csüggesztette,
Magát halni eresztette.

Hogy meglátá öreg király,
Hogy haldoklik Juliája :

«Hej Juliám, szép leányom,
Kertembe nőtt tulipánom!
Ha én ezt igy tudtam volna,
De hogy megölettem volna,
Fiamnak fogadtam volna,
Királyságom, országomat,
Mind, mind neki adtam volna.»

A MEGÉTETT JÁNOS.*

«Hát te hol jártál, szivem, lelkem Jánosom?
«Jaj, én ángyoméknitt, édes anyám asszony!
Jaj, fáj szivem, fáj, vesd meg ágyamot!»

Hát ott mit adtak, szivem lelkem Jánosom?»
«Ott négy lábu rákot** édes anyám asszony,
Jaj, fáj szivem, fáj, vesd meg ágyamot!»

* *Megétni* = megétetni.
** Négylábú rákon a nép varasbékát ért mint mérget.

«Hát azt mibe' adták, szivem lelkem Jánosom?»
«Azt egy szép tányérban, édes anyám asszony
Jaj, fáj szivem, fáj, vesd meg ágyamot!»

«Azért vagy tán beteg szivem lelkem, Jánosom?»
«Az a földbe viszen édes anyám asszony.
Jaj, fáj szivem, fáj, vesd meg ágyamot!»

«Hát mit hagysz apádnak, szivem lelkem Jánosom?»
«Jó vasas szekerem, édes anyám asszony,
Jaj, fáj szivem, fáj, vesd meg ágyamot!»

«Hát mit hagysz bátyádnak, lelkem szivem Jánosom?»
«A szép négy ökrömet, édes anyám asszony,
Jaj, fáj szivem, fáj, vesd meg ágyamot!»

«Hát mit hagysz ecsédnek, szivem lelkem Jánosom?»
«Négy szép hámos lovam, lelkem anyám asszony,
Jaj, fáj szivem, fáj, vesd meg ágyamot!»

«Hát mit hagysz hugodnak, szivem lelkem Jánosom?»
Házi rakományom, édes anyám asszony,
Jaj, fáj szivem, fáj, vesd meg ágyamot!»

«Hát mit hagysz ángyodnak, szivem lelkem Jánosom?»
«Örök kárhozatot, édes anyám asszony,
Jaj, fáj szivem, fáj, vesd meg ágyamot.»

«Hát mit hagysz anyádnak, szivem lelkem Jánosom!»
«A bút s a bánatot, édes anyám asszony,
Jaj, fáj szivem, fáj, vesd meg ágyamot!»

SZABÓ ORZSIKA.

«Istenem, Istenem, hát én mért születtem,
Hogy ily szerencsétlen lett az én életem?
Kis Küküllő mellett,
Nagy Küküllő mellett
Nálamnál szebb sem volt,
Nálamnál jobb sem volt,
Még is csuffá leve az én vig életem.
Igy üli, igy üli három királybiró
Elvesztő törvényem a biró házánál,
A biró házánál, Mezei Mártonnál.»

«Hová mégy, hová mégy szép Szabó Orzsika?»
Igy kérdi barátja, jó leány barátja.
«Elmegyek, elmegyek a biró házához,
A biró házához, Mezei Mártonhoz.
Ott ülik énnekem elvesztő törvényem!»

Hogy ő elhallgatta, úgy sirt, úgy kesergett . . .
Szóval igy felmondja egyik királybiró:
«Ne sirj, ne keseregj, szegény Szabó Orzsik,
Mert az én törvényem téged meg nem ölhet».
Másik királybiró szóval ezt feleli:
«Mert az én törvényem őt meg nem öleti».
Mit hazudott, mit már a nagy királybiró?
Szóval igy feleli átkozott Pap János:
«Biz' az én törvényem őt meg is öleti!
Mert hosszu szilvásban, aszaló torkában
Hallottam sirását a kicsi gyermeknek.
Ő onnan kivette, csihányba aprítá,
S a disznónak adá.
Kiturá a disznó jobb lábát s bal karját!»
Más két királybiró engede ő neki.
Odament a nénje, tisztektől megkéré:
Adnák a kezire, hogy őt elkisérné:
Kezeihez vevé a nénje és vezeté,
Nagy sokaság úton Orzsikát kiséré.

Kérdezi a nénjit:
«Aj kedves jó néném, hát mi hova megyünk?»
«Az Isten házába, a templomba megyünk,
Édes jó testvérem!»
Mikor addig értek, és mégis csak hitta:
«Édes kedves néném, itt vagyon a templom,
Itt az Isten háza — hát még hová megyünk?»
«Eherré a dombra, a szőlő fejére.»
Mikor kiérének a szőlő fejére,
Aj a gödör készen, tövissel berakva!
Ahajt csak elrémül szegény Szabó Orzsik,
Hol a temetője, az ő vég ideje.
Segesvári hengér a kezét megfogá,
Gödörhöz hurcolá,
S őt a tövis közé tüstént bebocsátá,
Töviset tevének még a fejére is s földet hánytak reá.
Akkor a testvére onnat eltintorga,
Orzsik ott marada tövissel berakva,
Tövissel berakva, földdel betakarva...
Strázsákat vetének gödör mellékire, erős őrizetre...
Strázsák ott hallgatták, hogy miket kesereg
Szegény Szabó Orzsik, hogy miket panaszol:
«Istenem, istenem, jaj beh nem gondoltam,
Hogy kamuka szoknyám koporsóm is legyen,
Patyolat gyolcs ruhám szemfödelem legyen.
Az én történetem okozta ezt nekem.
De oh én Istenem hallgass meg most ingöm!
De verd meg Pap Jánost mind a mennyen s földön:
A maradékát is, Atyám, eltöröljed,
Nyomóssá e földön de soha ne tégyed!
De oh jó strázsáim most meghallgassatok!
Menjen el az egyik, menjen el oh! haza,
Az édes anyámhoz s a jó testváremhez,
Nyissák oh nyissák ki a varróládámat,
Vegyék ki, vegyék ki, mi van a fenekén.
Hagyják hazugságba átkozott Pap Jánost,
Mert ott van a gyermek, de halva született!»

Mikoron megkapta ott az ő testvére
Gyaluba takarva a kicsi gyermeket,

Az utcára vitte,
Ottan beszélette
S mindennek mutatta.
Doktort hoztak neki, meg is vizitálták,
Az Orzsik szavait igaznak találták,
Megismerték rajta, hogy halva született.
Akkor az ő nénje lábáról leesett,
Kétségbe is esett,
Hogy halva vették föl ott a hideg földről,
Az édes anyja is abba' pillanatba'
Bujába elindult,
Elment föl Cséjjére,
Hideg csorgón küjjel,
S magát fölakasztá,
Az édes apja is szekérre rakodott,
Innen elbujdosott, elment, elbujdosott,
Hogy soha is senki róla hirt nem hallott,
Jószága, birtoka mind másra maradott.

«Leányim, barátim, igy higy a legénynek,
A hamis hitünek:
Mert a legénynek van három hamis hite,
Egyik hamis hite: a kalap fejében,
Másik hamis hite: a bunda zsebében,
A harmadik pedig: a bocskor orrában.

Ne higy a legénynek, a hamis hitünek,
Mert megcsal ő téged,
Széles pántlikákkal, apró édes csókkal,
Zörgő mogyoróval, csattogó dióval,
Mézes beszédekkel, sürü hazugsággal.
Mert én hittem neki, sürü hazugságnak,
S immár csufja lettem az egész világnak.
Tudom, hogy fenmarad az emlékezetem,
Meddig a föld s világ, nem felejtnek engem;
Nem vettem én hasznát az én szépségemnek,
Csuffá tett az engem s csuffá az én végem:
Mert a halottnak is hármat harangoznak,
De Szabó Orzsiknak egyet sem konditnak!»

A FOGOLY KATONA.

Leszállott a páva
Tengernek partjára,
Tengernek partjáról
Nagy török Császárnak
Dali udvarába.
Onnét szálla páva
— Kényes pávamadár
Tömlec ablakára ;
Ottan fúdogálá :
Szomoru énekit
Szomoru fogságban —
Egy székely katona :
«Hej páva, hej páva!
Császárné pávája! . . .
Ha én páva volnék,
Jó regvel felkelnék,
Folyóvizre mennék,
Folyóvizet innám,
Szárnyim csattogtatnám,
Tollamat hullatnám.
Fényes tollaimat
Szép leány fölszedné,
Az ő édesinek
Kalapjába tenné,
Bokrétába kötné.»
Hát ott üldögéle
Cifra ablakába'
Császár szép leánya,
Gyönge violája.
Ahajt meghallotta
Szomoru énekit
Székely katonának.
«Nyits ajtót, nyits ajtót,
Fegyveres istrázsa!
Császár szép leánya,

Gyönge violája,
Tőled azt kivánja. —
Ki vagy te, ki vagy te,
Énekes katona?»
«Nem látod: rab vagyok,
Térgyig vasba' vagyok.
Székely fiu voltam,
Bátor fiu voltam;
Most semmi sem vagyok
S mégis a strázsának
Számolni kell rólam.»
«Velem jössz te mostan
Énekes katona!»
«Hova menjek én el,
Császár szép leánya?»
«Cifra palotámba,
Éjjeli szállásra.»
«Nem látod: rab vagyok?
Térgyig vasba' vagyok.»
Ottan levétété
Nehéz vasat róla
Fegyveres strázsával;
Ottan átölelé
Szegény székely legént
Két gyenge karjával.
Onnét elvezeté
Cifra palotába,
Ottan lefekteté
Puha selyem-ágyba.
«Enyém vagy te mostan
Szép fogoly katona!»
«Van nekem szeretőm,
Császár szép leánya!»
Ajtón hallgatózék
A nagy török császár.
«Nyits ajtót egyszerre,
Beste-lélek lánya!»
Jaj, nem nyitá ajtót,
Berugá a császár,

A nagy török császár.
Székely katonának
Ott fejét elvette,
Testét a tengerbe
Belé is vetette.
«Hát te beste-lélek!
Három halál közül
Melyiket választod?
Vizbe vettesselek?
Megégettesselek?
Vagy halálig tartó
Tömlecre vesselek?»

Jaj hiába kéri
Császár szép leánya,
— Gyönge violája —
A nagy török császárt.
Vizbe nem vetteté,
Tüzbe nem vetteté,
Záratá toronyba,
Szomoru fogságba.

Onnét siratozá
Szép fogoly katonát,
Onnét fúdogálá
Szomoru énekit
Székely katonának.
Szomoru énektől
Éjjel sem alhaték,
Nappal sem nyughaték
A nagy török császár.
«Hozzátok elémbe,
Beste-lélek lányát!»
Eleibe vitték.
«Hát te mit énekelsz,
Beste-lélek lánya!?
Éjjel nem alhatom,
Nappal nem nyughatom.»

«Szomoru énekit
Székely katonának.»
«Egyszerre vigyétek
A tüzbe vessétek!»
Egyszeribe vitték,
A tüzbe vetették.
Tüz meg nem égette
Császár szép leányát,
Gyönge violáját.
«Egyszerre vigyétek,
Tengerbe vessétek
Beste-lélek lányát!
Székely katonához!»
Egyszeribe vitték,
Tengerbe vetették,
Tenger béfogadta,
Szépen eltakarta,
Székely katonával
Egy helyre habarta
Császár szép leányát,
Gyönge violáját!

BIRÓ MÁTÉ.

Ne menj el, ne menj el,
Hires biró Máté!
Maradj a Rikába',
Ne menj a városba,
Király városába
Királylány rabolni.
Király szép leánya
Hej, nem neked való!
Selyem a ruhája,
Halovány orcája;
Liliom dereka
Nem erdőre való!

«Féket a fejébe,
Gyémántköves féket
Legjobbik lovamnak!
Még ma el kell hoznom
Király szép leányát,
Gyönge Ilonáját.»

Ne menj el, ne menj el,
Hires Biró Máté!
Menj legalább este,
Ne menj fényes reggel.
Otthon van a király
Fényes nagy sereggel.
«Nyerget a lovamra,
Legjobbik lovamra,
Szép aranyos nyerget!
Az a fényes sereg
Nem jár a nyomába
Király leányának,
Gyönge Ilonának.»
Jaj, hiába kéri
Tizenkét legénye
Hires Biró Mátét,
Rablók kapitányát.
Sárga paripáján
Aj csak elvágtata
Király városába,
Királylány rabolni.

*

Ihol jő, ihol jő,
Szép király kisasszony,
Szép selyem ruhába.
Kinek minden szála
Meg van aranyozva,
Kinek hosszuságát
Három leány hozza.

Fordulj meg, fordulj meg,
Hires Biró Máté!
Nem lesz ma jó dolgod :
Sárga lovad horkol.
«Csak tüszköl a portól.»
Fordulj meg, fordulj meg,
Hires Biró Máté!
Lovad ágaskodik :
Bizony rosszat érez.
«Éles zabbal jól tartották,
Sátés fűvel megvakarták,
Azért ágaskodik,
Azért bokrosodik.»

Jaj, nem fordul vissza
Hires Biró Máté.
Vágtat egyenesen
Király lány elébe,
Templom ajtajához.
Szép gyengén fölkapá
Király szép leányát,
Gyönge Ilonáját
Aranyos nyergébe,
S elvágtatva véle
Rablók tanyájára,
Rika erdejébe.

*

«Jó napot, jó napot,
Tizenkét szép legén!»
Neked is jó napot,
Hires Biró Máté!
«Hamar megjártam-e,
Tizenkét szép legén?»
Jó hamar megjárád,
Hires Biró Máté!
Ott szépen levevé
Aranyos nyergéből

Király szép leányát
Szőke Ilonáját
Szépen lefekteté
Puha moha-ágyra,
Ottan megölelé,
Ottan megcsókolá,
Két erős karjával
Gyengén átkarolá
Király szép leányát,
Gyönge Ilonáját
Hires Biró Máté,
Rablók kapitánya.

Nézz ki csak az utra,
Hires Biró Máté!
«Mért néznék, mért néznék,
Tizenkét szép legén?»
Nem mondók-e neked,
Hires Biró Máté!
Király szép leánya,
Hej, nem neked való.
Selyem a ruhája,
Halovány orcája ;
Liliom dereka
Nem erdőre való!
«Mit beszélsz, mit beszélsz,
Tizenkét szép legén?»
Kelj föl az ágyadból
Hires Biró Máté!
Ahajt jő a király
Fényes nagy sereggel.
Hires Biró Máté
Felszökik az ágyból,
Puha moha-ágyból.
Keresi a kardját,
Aj de nem találja ;
Keresi a lovát,
Aj! azt sem találja.

«Csak ti ne hagyjatok,
Tizenkét szép legén!»
Aj! az is elfút a
Tizenkét szép legén.

*

Add meg magad egybe,
Hires Biró Máté,
Rablók kapitánya!

*

Jaj mért nem hallgaték
Legényim szavára!
Mért nem fordulék meg,
Mikor lovam horkolt,
Mikor ágaskodék,
Mikor bokrosodék
Sárig szin paripám!

Szépen közbe vették
Király katonái,
Ott összekötözték,
Nehéz vasba verték,
Király városába'
Mély tömlöcbe vették.
Onnét fúdogálá
Estétől reggelig
Hires Biró Máté
Szomoru énekét:

«Ne menj el, ne menj el,
Hires Biró Máté!
Maradj a Rikába,
Ne menj a városba,
Király városába
Király lány rabolni.

Király szép leánya
Hej, nem neked való!
Selyem a ruhája,
Halovány orcája ;
Liliom dereka
Nem erdőre való!»
Ablak alá méne
Király szép leánya,
Gyönge Ilonája.
Onnét meghallgatá
Szomoru énekét
Rabló kapitánynak.
Onnét haza méne
Király szép leánya.
Sirva feküvék le
Szép selyem ágyába,
Zöld selyem vánkosát
Könnyével öntözé
Hires Biró Mátét
El nem feledheté
Király szép leánya,
Gyönge Ilonája.

GÖRÖG ILONA.

«Bizony csak meghalok,
Anyám, édes anyám!
Görög Ilonáér'.
Bizony csak meghalok
Karcsu derekáér' ;
Karcsu derekáér' ;
Piros orcájáér' ;
Piros orcájáér' ;
Dombos ajakáér' ;
Dombos ajakáér',
Gömbölyü faráér'
A lenvirág szemü
Görög Ilonáér'.»

«Ne halj fiam, ne halj,
Zetelaki László!
Csináltatok néked
Olyan csudamalmot,
Kinek első köve
Béla gyöngyöt járjon,
A második köve
Sustákat hullasson,
A harmadik pedig
Szép suhogó selymet.
Oda is eljőnek
Szüzek, szép leányok,
Csudamalom látni.
A tied is eljő
Csudamalom látni
— Szép Görög Ilona.»

«Ereszszen el anyám,
Édes lelkem anyám!
Csodamalom látni.»
«Ne menj fiam, ne menj,
Szép Görög Ilona!
Megvetik a hálót,
Megfogják a halat.»

«Bizony csak meghalok
Anyám, édes anyám!
Görög Ilonáér',
Bizony csak meghalok
Karcsu derekáér' ;
Karcsu derekáér',
Piros orcájáér' ;
Piros orcájáér',
Dombos ajakáér' ;
Dombos ajakáér',
Gömbölyü faráér',
A lenvirág-szemü
Görög Ilonáér'.»

«Ne halj fiam, ne halj,
Zetelaki László!
Csináltatok neked
Olyan csudatornyot,
Kinek szélessége
Dunapartig érjen,
Kinek magassága
Az egekig érjen.
Oda is eljőnek
Szüzek, szép leányok
Csudatorony látni,
A tied is eljő
Csudatorony látni,
Szép Görög Ilona.»
«Eresszen el anyám,
Lelkem édes anyám!
Csudatorony látni.»
«Ne menj fiam, ne menj,
Szép Görög Ilona!
Megvetik a hálót,
Megfogják a márnát.»

«Bizony csak meghalok
Anyám, édes anyám!
Görög Ilonáért.
Bizony csak meghalok
Karcsu derekáér' ;
Karcsu derekáér',
Dombos ajakáér' ;
Dombos ajakáér',
Piros orcájáér' ;
Piros orcájáér',
Gömbölyü faráér'
A lenvirág szemü
Görög Ilonának.»

«Halj meg fiam, halj meg,
Zetelaki László!

Oda is eljőnek
Hires szép leányok
Csudahalott látni.
A tied is eljő
Csudahalott látni,
Szép Görög Ilona.»

«Édes lelkem anyám,
Eresszen el engem
Csudahalott látni,
Csudahalott látni,
Ki érettem meghót.»
«Ne menj fiam, ne menj,
Csudahalott látni;
Megvetik a hálót,
Megfogják a márnát,
Anyjától elviszik
Szép Görög Ilonát.»

*

Nem hallgat anyjára,
Bémegyen a házba,
Ottan felöltözik
Kék selyem ruhába.
A lábába húza
Piros, patkós csizmát,
A fejére köte
Piros selyem ruhát,
Elejibe köte
Fejér előkötőt.

«Kelj fel fiam, kelj fel,
Zetelaki László!
Kiér' te meghótál,
Az uton jődögél.
Kelj fel fiam, kelj fel,
Zetelaki László!
Kiér' te meghalál,
Belépék a házba!»

*

Láttam én halottat,
De ilyent soha sem,
Kinek az ő lába
Felszökőleg álljon,
Kinek az ő karja
Ölelőleg álljon,
Kinek az ő szája
Csókolólag álljon,
Ki föl is ébredjen,
Csak én megcsókoljam!

DANIEL IMRE.

Maradj itthon, maradj, én édes jó uram,
Látod beteg vagyok, könnyen meghalhatok
Nyitott szempilláim nem lesz, ki befogja,
Aki megölelje, aki megcsókolja,
Ha már te is elmégy, ujszülött fiamat!
— Jaj nem maradhatok, drága feleségem,
Még tegnap kaptam a citáló levelet
Nagy vörös pecséttel a fejedelemtől,
Abba vagyon írva: egyszeribe menjek!

Kesereg az asszony, jaj de nem hallgatja
Jó Daniel Imre
Otthon csak azt mondja: Megyen Fejérvárba,
De nem oda megyen.
A szomszéd faluba vagyon egy szép asszony,
Ahhoz járogat ő.
Beugrat a kapun, a szép asszony várja
Tyúkos vacsorára; tölti poharába
Piros színű borát, orcájára rakja
Szerelmetes csókját.

Reggelig mulatna ott Daniel Imre,
Ha meg nem érkezne puskásan a gazda.
Ott keresztül lőtte; testit a Vargyasba,
A Vargyas vizébe beléeresztette.

Vágtat a paripa a Vargyasra inni,
Hej, de nem ihatik: vér vagyon a vízbe.
A Daniel vére.
Haldoklik az asszony; nyitott szempilláit
Nincs, aki befogja, — aki vigasztalja,
Aki megcsókolja most született fiát.

BIRÓ SZÉP ANNA.

Aj Biró szép Anna ablakba ül vala,
Hímit varrja vala fekete selyemmel,
Hol selyme nem érte, könnyeivel tötte,
De ki es tekinte egyszer az ablakán.
Hát ott sétál vala három hajdu legén;
Szóval felfelelé aj Biró szép Anna:
«Hova valók vagytok három hajdu legén?»
«Aj bizon mi vagyunk mező-madarasi»
Hallottátok hirit az én édösömnek,
Az én édösömnek, Hajdu Benedöknek?»
«Aj bizon hallottuk, igen jó barátunk,
Igen jó barátunk s kinyeres pajtásunk.»
Szóval felfelelé aj Biró szép Anna!
«Ha tü nem bánnátok s ha tü akarnátok,
Magam es elmenném az én édösömhöz,
Az én édösömhöz, Hajdu Benedökhöz»,
Szóval felfelelé nagyobb hajdu legén:
«Jaj de hogy nem bánjuk, igen is akarjuk»
Mindjár' felöltözik aj Biró szép Anna:
Nyakába veté a szép selyem szoknyáját,
Eleibe tette fátyol karincáját,
Tiz ujjába huzta tiz arany gyürüjét,
Jobb felől zsebibe háromszáz aranyát,
Bal felől zsebibe három száz forintját.
Se szél nem fuvinta, se ág nem csapinta,
Mégis elhasada fátyol karincája.
Szóval felfelelé az ő édes anyja:

«Ne menj el, ne menj el én édös leányom,
Mert nem lösz szöröncsés a te utazásod».
Mégis csak elmöne aj Biró szép Anna,
Ők is mönnek vala röngetög havason,
Röngetög havason, röngeteg erdőkön.
Szóval fölfelelé aj Biró szép Anna:
«Jaj én úgy ihatnám, hogy szinte möghalok!»
Szóval fölfelelé nagyobb hajdu legén:
«Várj kicsit, nem sokat aj Biró szép Anna!
Elmegyünk, elmegyünk rózsa mezejibe,
Rózsa mezejibe, rózsabokor alá.»
Mindaddig menének, mig oda érének,
S ők es leülének rózsabokor alá.
Szóval fölfelelé aj Biró szép Anna:
«Jaj én úgy alhatnám, hogy szinte meghalok,
Ha tü nem bánnátok, ha tü akarnátok,
Egy csöppött alunnám rózsabokor alatt.»
Szóval fölfelelé nagyobb hajdu legén:
«Jaj dehogy nem bánjuk, igen is akarjuk.»
Ekkor elaluvék rózsabokor alatt.
Aval fölfelelé nagyobb hajdu legén:
«Öljük meg, öljük meg aj Biró szép Annát.»
Szóval fölfelelé kissebb hajdu legén:
«Ne öljük meg szegént, hagyjuk meg életét,
Hagyjuk meg életét, hadd jöjön el velünk.»
Szóval fölfelelé nagyobb hajdu legén:
‚Ha őt meg nem őjük, őjünk meg tégedet!»
Meg es csak megölik aj Biró szép Annát,
Róla le es veszik dárága gunyáját.
Ők es mennek vala röngetög havason,
Távulról meglátták Hajdu Benedököt:
Szóval, fölfelelé aj Hajdu Benedök:
«Hova valók vagytok három hajdu legén?»
«Aj bizon mi vagyunk mező-madarasi.»
«Hát ti hol kaptátok dárága gunyákat?»
Szóval fölfelelé nagyobb hajdu legén:
«Hát bizon mi kaptuk Barassó piacán,
Barassó piacán kótya-vetyén kaptuk.»

Szóval felfelelé Hajdu Benedök is:
«Hazudtok, hazudtok mert én jól ismerem!»
Fölütte a kardját s belé ereszködött.

BÍRÓ SZÉP ANNA.

(Változat.)

Ehol eszik-iszik három szép katona,
Aj, Bíró Pannának kötött kapujába',
Azon csak kimene, aj, Bíró szép Anna.
«Hova valók vagytok három szép katona?»
‚Nem is igen közel, nem is igen messzi,
Csak a Maroson tul mező-detrehemi.'
«Hát ismeritek-e az én édesemet,
Az én édesemet, Hajdu Benedeket?»
‚Ismerjük, ismerjük, jó legény barátunk,
Jó legény' barátunk, kenyeres pajtásunk.'
«Valamit izennék, megmondanátok-e?
Valamit küldenék, oda adnátok-e?»
‚Mü bizon nem viszünk, nem is mondunk semmit,
Jöjj el te is velünk Mező-Detrehemig.'
«Várjatok hát kicsit három szép katona,
Míg felöltözködöm innepi gunyámba;
Innepi gunyámba, vont-arany szoknyámba.
Kajszén katrincámba, szép piros csizmámba.
Fátyolkeszkenőmet kössem a fejemre,
Kevés költő pénzem tegyem a zsebembe.»
Mikor menyen vala udvar közepéig,
Fátyolkeszkenője elhasada végig.
Aj, Bíró szép Anna, szóval kérdi vala:
‚Anyám, édes anyám, mi legyen az oka?
Ág nem érintette, szél nem fuvintotta,
Szép fátyolkeszkenőm még is elhasada.'
Szóval igy felele az ő édes anyja:
«Ne menj el, leányom, nem igen jó jel az.»

‚Biz elmenyek anyám, aj én édes anyám,
Hogy lássam még egyszer az én kedves mátkám».
Mennek, mennek addig, mennek jó darabig,
Míg egyszer eljutnak a jegenyefáig ;
Szóval mondja vala a nagyobb katona :
‚Üljünk le, üljünk le, aj Bíró szép Anna,'
«Bizon nem ülök én, bizon nem ülök én»,
Mennek, mennek addig, Citrom patakáig ;
Mig ismét így szóla nagyobbik katona :
‚Üljünk le, üljünk le, aj Bíró szép Anna'
Ahajt leülének, hogy megnyugonnának,
Hogy megnyugonnának, ennének, innának,
Álomba borúla aj Bíró szép Anna,
Sugni-bugni kezde nagyobbik katona :
‚Öljük meg, öljük meg, kedves jó barátim,
S osztozzunk a pénzin, drága szép gunyáin.'
Szóval mondja vala a nagyobbik társa :
«Bizon nem bánom én, bizon nem bánom én».
Szóval mondja vala az ő kisebb társa :
«Bizon nem ölöm én, bizon nem ölöm én».
«Bizon ha nem ölöd, ölünk mi tégödöt.»
‚Bizon nem bánom én, bizon nem ölöm én.'
Hallá álomnesszel, haj Bíró szép Anna,
‚Ne ölj meg, ne ölj meg, három szép katona,
Háromszáz forintom, azt is nektek adom,
Azt is nektek adom s senkinek se mondom.'
A nagyobb katona bicskát elékapá,
Hasának akasztva torkáig hasitá.
A holtról lefoszták a sok drága gunyát,
Kardokra facsarták s karokra hajiták.
Hajdu Benedek is felnyergelé lovát,
Felnyergelé lovát, hogy kövesse utját.
Felfordula frissen piros pej lovára,
Ugy hántassa magát a Maros partjára,
A Maros partjára, egy fa árnyékába,
Ott reá bukkan a három katonára.
‚Jó napot, jó napot, hajdulegényeknek!'
«Jó napot, jó napot, Hajdu Benedeknek!»
Szóval felkérdezi nagyobb hajdulegényt :

‚Honnan jőtök mostan három hajdulegény?'
«A Maros vizin tul Nyárád vize mentin
Temetésen voltunk, nénénk temetésén.
Onnan hozzuk mostan, amit itt nálunk látsz.
Háromszáz forintot s a sok ékes gunyát».
‚Ismerem, ismerem, a sok ékes gunyát,
Bizon megöltétek aj Bíró szép Annát.'
Szóval mondja vala nagyobb hajdulegény:
«Bizon nem öltük mi, bizon nem öltem én».
Szóval mondja vala az ő nagyobb társa:
««Bizon nem öltük mi, bizon nem öltem én»».
Szóval mondja vala az ő kisebb társa:
«Bizon megölték ők, bizon megölték ők.
Ingem is akartak, de ingem elhagytak,
Ingem is akartak, de ingem elhagytak».
Hajdu Benedek is megragadá őket,
Jertek a bíróhoz, — vasba verék őket;
Még egyszer fordula kisebbik pajtáshoz:
‚Vigy el ingem, vigy el, én kedves mátkámhoz,
Pej paripám tiéd nyereg szerszámokkal,
Ékes öltözetem háromszáz forinttal,
Csak vezess el éngem, csak mutasd meg nekem,
Hol van az én mátkám, az én szép jegyesem?'
Mennek, mennek addig, Citrom patakáig,
A keserves gyászos nagy halom sirjáig,
Amikor meglátta az ő kedves párját,
Az ő kedves párját, Bíró szép Annáját:
Nem sírt, nem könnyezett, csak csókolja vala,
Csak csókolja vala, s szóval mondja vala:
‚Vérem a véreddel egy patakot folyjon,
Lelkem a lelkeddel mennyországba jusson.'
Azzal az ő kardját csak hamar felüté
S bele ereszkedék szép mátkája mellé.

KIS-GERGŐ ISTVÁNNÉ.

«Uram édös uram, édös jámbor uram!
Eressz el engemet, igen szépen kérlek,
Legkissebb leányod' látogatására ;
Hallottam felőle, nem szánja a szegényt!»
El is indula, reá is talála,
Kapuban áll vala legkissebb inassa.
«Inasom, inasom, én édös inasom.
Mondd meg asszonyodnak, ne sajnáljon tőlem,
Ne sajnáljon tőlem egy szelet kenyeret,
Egy szelet kenyeret, s egy kis pohár vizet».
«Asszonyom, asszonyom! édes asszonyom!
Azt mondja egy koldus, ne sajnáljon tőle
Egy szelet kenyeret, s egy kis pohár vizet».
«Mintsem kenyeremet egy koldusnak adnám,
Komondor kutyámnak oda hajitanám:
Mintsem a vizemet egy koldusnak adnám
Palotám földjével inkább fölitatnám.»
«Hallod-e hallod-e, te nagyságos asszony!
Mikor leány voltál, ki leánya voltál?»
«Kis-Gergő Istvánné legkissebb leánya».
«Bizon ha te voltál legkissebb leánya,
Úgy hát én is vagyok az ő hütös társa».
«Te vagy-e, te vagy-e lelkem édes anyám?
Gyere be, gyere be, sietve jere be!
Csináltatok neked jó köményes levet,
Adok neked, adok, patyolat gyolcs inget,
Neked adom, neked, irott palotámot,
Neked adom, neked, gyontáros hintómat,
Neked adom, neked, hat szép paripámot.»
«Köményes levedet egye meg a kutya,
Patyolat-gyolcs inged, fujja el a nagy szél,
Irott palotádot égesse meg a tűz,
Gyantáros hintódat egye meg a rozsda,
Hat szép paripádot verje le döghalál,
Nem kell nekem semmid, te magad sem kellessz,
Maradj csak magadnak szép nagyságos asszony!»

MÓNUSI JÁNOSNÉ.

Ablakba' könyököl Mónusi Jánosné,
Ott himet varr vala fekete selyemmel,
Hol selyme nem éri, a könnyivel tölti.
Lábával rengeti kis futkosó fiát:
«Beli fiam, beli, Mónusi Samuka,
Beli fiam, beli, Mónusi Samuka,
Ha az Isten neked emberkort ad érni,
Ne hídd te apádnak a Mónusi Jánost,
Hanem hídd apádnak a dersi főbírót.»
Ajtóban hallgatá jó Mónusi János:
«Nyiss ajtót, nyiss ajtót, asszony feleségem!»
«Mindjárt megnyittatom édes, jámbor uram!»
Én Mónusi János berugá az ajtót.
«Meg ne tagadd asszony mostan beszédedet!»
«Nem tagadom uram, a szolgálót hittam.»
«Megtagadád asszony úgy-e beszédedet?
Meghagyom életed, hogy ha nem emlited
A dersi főbirót, de ha megemlited
A fejét vétetem ő néki és neked!»
Dehogy nem emlitem, el sem is felejtem,
Az eszemből soha, soha ki nem vetem.
Fejem a fejével egy gödörbe hulljon,
Vérem a vérével egy patakot mosson,
Lelkem a lelkével Isten előtt álljon!»

És Mónusi János haragra gyulada,
A dersi főbirót rögtön elhivatja,
A dersi főbiró amint oda ére
Mind a kettőt egybe állitotta térdre.
És mind a kettőnek fejét elütteté,
És mind a kettőt egy gödörbe teteté

BETLEN ANNA.

Sárosi Mihály, Betlen János
Egy asztalnál ülnek vala,
Együtt esznek, isznak vala,
Együtt beszélgetnek vala. —
Szóval mondja Sárosi Mihály:
«Hallja-e kend, kedves komám,
Fenyitse meg kend a hugát,
Éjtszakának ideiben
Ne járjon az istálóba.
Kocsisomat szeretgeti
Hiv paripám ébresztgeti». —
«Hallja-e kend, kedves komám,
Az én hugom jámbor leány.»
Szóval mondja Sárosi Mihály:
«Megmutatom jámborságát
Két karomnak erejével,
Fényes kardomnak élével».
Hallja kapu csikorgását,
Magos patkó kopogását,
Selyem szoknya suhogását.
Mindgyárt ment az istálóba,
Az istáló ajtajába.
Szóval mondja kocsissának:
«Nyisd ki kocsis az ajtódat»:
«Nem nyithatom, kedves gazdám,
Szabadon van hiv paripám,
Ha kinyitom elszalasztom,
Tudom soha meg nem fogom.»
Úgy megrúgá az ajtaját
Hogy két felé esék mindgyárt.
Hát ott vagyon Betlen Anna.
Kardját belé akasztotta,
Selyem szoknya elhasada,
Piros vére kicsordula. —
Haza méne Betlen Anna,
Lefekvék a vetett ágyba.

Reggel oda ment az ángya:
«Mi lelt, mi lelt Betlen Anna?»
«Aj mi nem lelt, kedves ángyom!
Béhágék a kőkertembe,
Rózsabokor megakaszta,
Selyem szoknya elszakada,
A vér mingyát kicsordula.
Talpig vagyok aludt vérben,
Magam pedig haló félben.»
«Hallod-e te Betlen Anna!
Áll ki te az udvarodra,
Imádkozzál az Istennek,
Bocsássa meg büneidet.»
Ángyom, ángyom, kedves ángyom,
Mossanak meg ürmös borba,
Takarjanak gyenge gyolcsba,
Küldjenek ki Kolozsvárra,
Vegyen minden példát róla,
Az árvának hogy van dolga.

JULIA.

Julia szép lány egykoron kimene
Búzavirág szedni, a búza mezőbe;
Búzavirág szedni, koszoruba kötni,
Koszoruba kötni, magát ott mulatni.
Fel is feltekinte a magas egekbe:
Egy szép gyalog ösvény hát ott jődögél le.
Azon ereszkedék fodor fehér bárány,
A napot s a holdat szarva között hozván;
A fényes csillagot a homlokán hozta,
Két szép arany perec, aj! a két szarvába.
Aj! a két oldalán két szép égő gyertya,
Mennyi szőre, szála, annyi csillag rajta.
Szóval mondja neki fodor fehér bárány:
Meg ne ijedj tőlem, Julia szép leány!
Mert most esett híjja szüzek seregének,

Ha eljőnél velem, én oda vinnélek,
A mennyei karok, a szent szüzek közé,
Hogy betelnék veled azok kegyes rendje.
A mennyei kulcsot adnám a kezedbe,
Első kakasszókor jőnék nézésedre,
Másod kakasszókor téged megkérnélek,
Harmad kakasszókor téged elvinnélek.

Az anyjához fordul Julia szép leány,
Szóval mondja neki: anyám, édes anyám!
Én is csak kimenék, búzavirág szedni,
Búzavirág szedni, koszoruba kötni,
Koszoruba kötni, magamat mulatni,
Fel is feltekintték a magas egekbe:
Egy szép gyalog ösvényt hát ott jődögél le.
Azon ereszkedék fodor fejér bárány,
A napot s a holdat szarva között hozván;
A fényes csillagot a homlokán hozta,
Két szép arany perec, aj! a két szarvába.
Aj! a két oldalán két szép égő gyertya
Mennyi szőre, szála, annyi csillag rajta.
Szóval mondja nekem fodor fejér bárány:
Meg ne ijedj tőlem, Julia szép leány!
Mert most esett híja szüzek seregének,
Ha elmennék vele, hogy oda vinnének,
A mennyei karba, a szent szüzek közé,
Hogy betelnék velem azok kegyes rendje.
A mennyei kulcsot a kezembe adja,
Első kakasszókor jőnek látásomra,
Másod kakasszókor engemet megkérnek,
Harmad kakasszókor engemet elvisznek.

Sirass, anyám, sirass, éltemben hadd halljam,
Hadd halljam éltemben, hogy siratsz holtomban.
«Leányom, leányom! Virágos kertemben
Első raj méhemnek gyenge lépecskéje,
Gyenge lépecskének sárguló viassza,
Sárga viasszának földön futó füstje,
Földön futó füstje s mennybe ható lángja!

A mennyei harang huzatlan szólalék,
A mennyei ajtó nyitatlan megnyilék,
Jaj! az én leányom oda bevezeték.»

GÁL FERUS, GÁL GÁSPÁR.

Nemes Alfaluban egy özvegy asszonynak
Vala két szép fia : Gál Ferus, Gál Gáspár.
Dali szép ifiak, mint két szép virágszál.
«Istenem, Istenem, hogy történék dolgunk
A kerek mezőben, a nagy Bodza mellett,
Egy vörös pipáért, egy dészüs * oláhért!
Isten megfizesse, kedves édes anyám,
Hogy kilenc hónapig a méhedben hordtál,
Kilenc hónap után a világra hoztál.
Mikor förösztgettél gyönge meleg vizbe,
Förösztgettél volna lobogó melegbe ;
Mikor takargattál gyönge gyólcs ruhába,
Takargattál volna tüzes parázsába ;
Mikor sirdogáltál rengő bölcsőm mellett,
Sirdogáltál volna a koporsóm mellett.
Isten megfizesse, Gál Katalin néném
Ennyi rabságunkban, hogy minket tápláltál,
Étellel, gyertyával, szép fehér ruhával,
Isten megfizesse, Gál Amburus bátyám,
Ennyi rabságunkban még hozzánk se jártál.
Mikor szántogattunk Bodza vize mellett,
Akkor tanitottál, hogy üssük az oláht.
Istenem, Istenem, hogy történék dolgunk
A kerek mezőben, a nagy Bodza mellett,
Egy veres pipáért, egy dészüs oláhért!
Megirták már nekünk az úti cédulát,
Hogy ne nyomjuk többé az alfali utcát,
Megkötötték nékünk a végső bokrétát,
Veresből, fehérből, tiszta feketéből.

* dészü = tüszü, tüsző.

Látod édes öcsém ezt a töltött tyukot,
Ezt a töltött tyukot, hogy ennek nincs feje:
Holnap nyolc órakor igy lesz a mi dolgunk.»

BUDAI ILONA.

Budai Ilona ablakba könyökle,
Hallja, hogy ellenség rabol a környékbe.
Csak eszibe juta kéncsös küs ládája
S kéncsös küs ládáját hóna alá fogja.
Hajadon küs lányát jobb kezin vezette,
Futkosó küs fiát bal kezire vötte.

Megyen, megyen, megyen sűrű fenyves erdőn,
Egy fölhagyott úton, sötét röngetegön.
Hát mintha hallaná lovak dobogását
S csakhamar letöszi hajadon küs lányát.
Hajadon küs lánya ilyenképpen síra:
«Anyám, édös anyám, ne hagyj el az utba!
Essék meg a szüved, ne hagyj itt engömet!»
«Bizon itt hagylak én, leányom, tégödet,
Mert leány helyébe leányt ad az isten,
De pénzem helyébe ingyen nem ad isten.»

Megyen, tovább megyen sűrű fenyves erdőn,
A fölhagyott úton, sötét röngetegön.
Hát mintha hallaná lovak dobogását,
S csakhamar letöszi futkosó küs fiát.
Futkosó küs fia ilyenképpen síra:
«Anyám, édes anyám, ne hagyj el az utba,
Essék meg a szüved, ne hagyj itt engömet!»
«Bizon itt hagylak én, édös fiam tégöd,
Mert fiu helyébe fiut ad az Isten,
De pénzöm helyébe ingyen nem ad isten.»

Megyen, tovább megyen sűrű fenyves erdőn,
Az elhagyott úton, sötét röngetegön,

Mig eljuta végre egy szép tágas rétre,
Hát egy bival tehén azon jöddögél le,
Az idei bornyát szarva között hozta,
A tavalyi bornyát maga után rítta.
Ezt hogy megpillantá Budai Ilona,
A földre borúla, keservesön sira,
Keservesön sira, kárhoztatá magát :
«Az oktalan állat nem hagyja el bornyát.
Istenem, istenem, én édös istenem,
Hát én lelkös lévén, hogy hagyám gyermekem?»
Avval visszafordult a nagy fenyves erdőn,
Az elhagyott úton, sötét röngetegön ;
Csakhamar elérte s oda nyujtá ujját
S híni kezdé szépön az ő kicsi fiát.
«Bizon nem mögyök én, mert nem voltál anya,
Ha a löttél vóna, itt nem hagytál vóna!»
Megyen, tovább megyen a nagy fenyves erdőn,
A fölhagyott úton, sötét röngetegön ;
Csakhamar elérte s oda nyujtá ujját,
S híni kezdé szépön ha adon küs lányát.
«Bizon nem mögyök én, mert nem vótál anya,
Ha a löttél vóna, itt nem hagytál vóna.»

Hogy ezt igy hallotta, ilyenképpen sira :
«Immár olyan vagyok mint ut mellett a fa ;
Aki ott elmegyen, ágaimat rontsa,
Ágaimat rontsa s a sárba tapossa.»

KEREKES IZSÁK.

Hallottad-e hirét a hires Szebennek,
A hires Szebennek s a hires Mohának,
A Mohában lakó Kerekes Péternek,
S Kerekes Izsáknak, ő felnőtt fiának?
Ez egyszer ittason ment az istállóba,
Ott is lefeküvék a lovak jászlyába.

Egyszer csak kimene az ő édes apja
A tornácba s lenéz onnan a határra.
Hát bizony jődögél nagy fekete sereg,
Úgy látszik messzünnen mint a setét felleg,
Nem tudják, miféle, kuruc-e vagy labanc,
De mégis gondolják : a szebeni rácok.

Ekkor csak lemene Izsák édes apja
A lovak jászlyához s ilyen szókkal mondja :
«Kelj fel, fiam, kelj fel, jó Kerekes Izsák!
Mert bizony jődögél nagy fekete sereg,
Úgy látszik messzünnen mint a setét felleg,
Nem tudjuk, miféle, kuruc-e vagy labanc,
De mégis gondoljuk : a szebeni rácok.»

Ekkor megfordula az első álmából,
De mégsem kele fel a lovak jászlyából.
Másodszor kimene az ő édes anyja,
S ilyen szókkal költi igen hamarjába :
«Kelj fel, fiam, kelj fel jó Kerekes Izsák!
Mert bizony jődögél nagy fekete sereg,
Úgy látszik messzünnen, mint a setét felleg,
Nem tudjuk miféle, kuruc-e vagy labanc,
De mégis gondoljuk : a szebeni rácok.»

Ekkor megfordula második álmából,
De még se kele fel a lovak jászlyából,
Harmadszor kimene szép gyönyörű mátka
A tornácba s mindjárt lenéz a határra.
Hát jő az ellenség igen hamarjába',
És leszalada ő a lovak jászlyához,
És igy kezd beszélni a kedves urához :
«Kelj fel, szivem, kelj fel ; itt van az ellenség,
Nem tudjuk, miféle, kuruc-e vagy labanc.
De mégis gondoljuk : a szebeni rácok.»

És ekkor felugrék jó Kerekes Izsák,
Igen hamarjába' a lovát kihozák,

Felköté a kardját mindjárt oldalára,
S felfordúla szépen jó barna lovára,
És visszatekinte s ilyen szókkal beszélt:
«Kiontatom vérem apámért, anyámért,
Megöletem magam szép gyürűs mátkámért,
Meghalok én még ma magyar nemzetemért.»

E szók után lovát sarkantyúba kapja,
S az ellenség felé nagy bátran ugratja:
Hát jőnek a rácok, ő meg előttök van,
Kard-emelve vágtat igen iszonyuan.
«Add meg magad, add meg, jó Kerekes Izsák'.»
— A rácok előre neki azt kiáltják —
«Látjuk, hogy vitéz vagy, de csak egyedül vagy,
A reménység téged most mindjárást itt hagy,
Akár mint mesterkedj', a mi kezünkbe vagy!»

«Mit adok rajtatok, ha egyedül vagyok!
Kard nem jár meg engem, akár mint vágjatok.»
Mond Kerekes Izsák s vagdal jobbra-balra.
Hullatja a rácot a kardja egymásra,
Egy elémentébe' gyalog ösvényt vága,
És visszajöttébe szekérutat nyita,
De ekkor megbotlék a lovának lába,
Ő meg a lováról a földre borúla.

Jó Kerekes Izsák igy járt a lovával,
A rácok pediglen karddal és dárdával
Vágják, ölik őtet s mindaddig göbődik,
Amig egyet sem rug s nem is vergölődik.

Igy pusztitották el Kerekes Izsákot,
Aki a kardjával levága sok rácot.

OLÁH GERŐ.

(A XVII. század második feléből.)

Oh gyönyörű tavaszidő!
Szerencsétlen új esztendő!
Az kit akarsz megújítasz, —
Engem penig szomorítasz.

Gyerünk alá jó katonák,
Az alföldre, Kecskemétre,
Ott próbálunk jó szerencsét —
Talám Isten jobban adja!

Mennek vala az alföldre;
Oláh Gerő vitéz legény
Talál elől egy nagy őzet,
Mindjárt mondja fakó lónak:

«Édes lovam, fakó lovam
Érjük el amaz nagy őzet!»
Az fakó ló csak eléri,
Oláh Gerő csak ellövi.

Mindjárt mondja az urának:
«Uram, uram, Oláh Gerő —
Ne kergess én rajtam őzet,
Ha törököt nem fogsz, nem vágsz!»

Paripája mindaddig fut,
Amig ura ahhoz nem jut;
Habos tajték róla szakad,
Elesvén egy árkon akad.

«Vigy ki innét jó lovacskám,
Szépen nevelt jó mackókám:
Hidd el, bizony meghízlallak,
Őz után már nem nyargallak.»

«Mondám, rajtam bátor szívvel
Pogányt vághatsz erős kézzel:
De te kétélő tőröddel,
Őzet űztél fegyvereddel.»

«Hozz ki mégegyszer jó lovam,
Meglátd: törökre lesz utam;
Bor, pecsenye lesz abrakod --
Nem lészen többé panaszod.

Hordozd bátran bús szivemet,
Keresd fel régi kedvemet;
Hidd el, majd az pogány oszol,
Oláh Gerő az hol harcol!»

«Ülj fel hát, ne félj töröktől:
Én is hízom pogány vértől;
Terjeszd tovább nagy hiredet --
Keményítsd meg fegyveredet!

Látod hazád rontására
Népednek elrablására
Miként pogányság készülne —
Hogy benneteket elvesztene.»

«Éltem nem szánom hazámért,
Királyom maradásáért;
Hírem s nevem lesz nyereség,
Nem prédál többé ellenség.

Pórteleki* hazánk fénye,
Buga Jakab* nagy reménye,
Jászberényi* is népestől,
Majd hozzánk jön seregestől.

* A kurucháborúk vitéz hadnagyai; maga Oláh Gergely is az lehetett.

Ellenségünket töressük,
Mérges nyillal sértegessük ;
Majd sok török test lesz eves —
Kiknek nem kell kávé-leves.

Minden vitéz józan légyen,
Hijába zsoldot ne végyen ;
Szerezzen jó hirt népünknek —
E volt tárgya fegyverünknek.»

BEZERÉDI NÓTÁJA.

(1707 első feléből.)

Sárvár alatt sűrű berek a Csere ;
Leskelődő labancokkal van tele ;
Sűrű berek még sincs annyi levele —
Mint amennyi lompos labanc bújt bele.

Héja madár le-lecsap a fölyhőbűl . . .
Lovas labanc ki-kicsap az erdőbűl,
Kurucot lát, hertelenűl megpördűl,
Tőrbe csalni úgy akarná, de nem gyün.

Kurucokat Bezerédi vezeti,
Ki a kardját német hússal eteti,
A csújtárját* német vérrel festeti,
Tíz-húsz rác ha reágyün, csak neveti . . .

Bezerédi táncoltatja a lovát,
Villogtatja rettenetös pallosát,
Dobot veret, fuvatja a trombitát,
Meg is indul, odacsap, meg hátat ád.

* Csújtár = csótár, nyeregtakaró.

Bolond ésszel a rác magát elhivé ;
Csak úgy árad a berekből kifelé,
Szép térhelyre Bezerédi kivivé,
Ott egyszersmind arcul fordul s vág belé.

Az német is kiözönlik rác után,
Gyalog vagyon, a kuruc jó paripán ;
Bezerédi hires serény kapitány :
Közre kapja, vágja, rontja szaporán.

Bezerédi hires vitéz kapitány ;
Sarabolja-darabolja magyarán.
Az német is neki búsul egynihány,
Rája támad, lüvés esik lován.

Bezerédi elvesztette az lovát
Bukompanni megtalálta a nyomát ;
Odaugrat, rázza hegyes dragonyát . . .
Bezerédi gyalog is nagy harcot ád.

Az sok labanc mikoron rárohana :
Bezerédi csak egyedűl ott vala,
Jó kardjával hármat-négyet suhinta
Németekben tágosságot úgy csapa.

Párducbűrét az nyakábúl levonák,
De az árát életekkel megadák ;
Odamennek egyníhány jó katonák —
Dandárját az németnek ott megnyomák.

Több kuruc is, hogy meglátja ezeket,
Bátorodik, űzi, mint az ebeket . . .
Bezerédi maga űz egy sereget,
Sárvár felé ugy hajtják a németet.

A Rábában vértűl hiznak az halak,
Véres vizben egymásra tátogatnak,
Dícsírgetik Bezerédit magoknak :
Hogy ő volna fundátora javoknak.

Német testek buritják az parragot,
Vadmadarak lakodalmat laknak ott ;
Dícsírgetik Bezerédit, Baloghot :
Hogy nekik oly rakott asztalt rakatott.

Kél a szél, a fákat vígan legyinti ;
Kurucokat az jó Isten segíti, —
Országunkat még egyszer megépíti,
Német ebtűl valahára megmenti.

A KÖLESDI HARCRÓL.

(1708 szept. 2.)

A kölesdi harcon, a kölesdi harcon
Hej! én is ott voltam, elejének vágtam ;
Elejének vágtam, közepét bontottam,
Mint kaszás az füvet, döntöttem, rontottam.

Mikor Balogh Ádám a kardját emelte :
Sándor László akkor dandárt reávitte.
«Vedd fel, fiam, bátran németnek lövését,
Ne mutasd szivednek semmi röttenését,
Ne mutasd szivednek semmi röttenését!»

Mikor Balogh Ádám a kardját emelte :
Szekeress István is ezerét vezette.

«Rajta, rajta! rontsad rácok sűrű rendét —
Hadd ne dúlja gaz nép édes hazád földét!»

Az Sió berkéig lőn nagy sivalkodás,
Fel Simontornyáig, sűrű nagy roppanás,
Akkor Balogh Ádám indíta több hadat :
Német is elveszett, a rác is elszaladt.

«Haj, édes ezerem! Haj Somogyi Ádám! . . .
Most immár utánna, mindenütt az hátán!
Most immár utánna, mindenütt az hátán!»

Lovassa üldözte, — gyalogja öldözte,
Szegszárdig az mezőt vérével öntözte.

Megégett Rácország, megmaradt három ház . . .
Elesett négyezer, megmaradt három száz.

BUJDOSÓ SZEGÉNY LEGÉNY.

(1711.)

Egy bujdosó szegény legény,
Idegen földön jövevény,
Üldögél az erdő mélyén —
Hogy ne is látná az napfény.

Terebély nagy sátoros fa,
Szomorkodva ül alatta:
Sárga levél béhullatja,
Az madár is elsiratja.

Fakó lova ott füvelget,
Le sem vötte kantárt nyerget;
Hegyestőrt az nyergen cserget,
Rácot rajta már nem kerget.

Fejér abaköpenyegje
Az legénynek leterítve;
Nyakbanvető farkasbőre,
Bús fejével arra dől le.

Sárga levél csak hulldogál,
Bús madárszó csak sirdogál,
Nyugszik ő is, vagy álldogál:
Csak szomorú nótát tanál.

Rossz világ van idehaza,
Bujdosik már az katona,
Édes anyja ha siratja,
Egész világ csak átkozza.

Erdők, berkek, vad kősziklák:
Bús fejünköt lappongtatják;
Ezek mégis bátor tanyák:
Bújdosókat nyúgosztalják.

Levelét fa csak hullajtja,
Keltünk-jártunk eltakarja,
Kis madárka bús szózatja
Hírünk-nevünk elsiratja . . .

Úgy elmégyek, meglátjátok,
Soha hirem sem halljátok;
De ha mégis hallanátok:
Tudom, hogy megsiratnátok!

Piros kantár a kezembe,
Piros csizmám a kengyelbe,
Indulok lengyel végekre, —
Búsan nézek hazám fele.

Szülőföldem, Isten hozzád! . . .
Az hazám már Lengyeloerszág,
Az hazám már Lengyelország,
Mégis sirva gondolok rád!»

S az merre jár lova lába:
Búsúl az erdő utána,
Árnyékot borít reája —
Elbujdosó katonára.

Az az árnyék elfedezzen,
Az az ösvény elvezessen!
Szíved mindent elfelejtsen:
Hogy ne fájjon, emlékezzen!

— Ez éneket oly időben
Szörzék Ungh vize mentében,
Mikor volnánk menőfélben . . .
Vezéreljen a jó Isten!

BUJDOSÓ RÁKÓCZI.

(Régi népének.)

Kiállott Rákóczi
A munkácsi sáncra,
Reá támaszkodék
Pántos pallosára.
Reá támaszkodék
Pántos pallosára, —
Reá rívalkodék
Az rézdobosára:

«Dobosom, dobosom,
Udvari dobosom!
Most néked megmondom:
Ne azt verd, hogy: Mars, mars! . . .
De azt verd, hogy: Rajta! . . .
Ördög nyúzza anyádat —
Ne úgy verjed dobodat!
Ne úgy verjed mint eddig:
Isten tudja, hogy lesz, mint?
Hanem úgy verd: Rajta!
Rajta, rajta, rajta!

Úgy verd: a föld rengjen,
Ég is visszazengjen,

Aki él, meghallja, —
Sőt azt is, ki halva
Fekszik, felriassza:
Rajta, rajta, rajta!
Én hires vezérim:
Bottyánom, Bercsényim,
Pekrym, Bezerédym,
Kik vagytok vitézim:
Rajta, rajta, rajta!
Utolsó nagy harcra!»

— Halálos nehéz köd
Mindent búsan béföd:
Jobb is, ha nem látja:
Mert csak szive fájna —
Tán meg is szakadna . . .
Dobos már dobolhat,
Rákóczi únszolhat:
Rajta, rajta, rajta! . . .
A tábor, a tábor
Zászlóit lehajtja
A majthényi páston, —
Szegény kuruc tábor . . .
Hajh, Károlyi Sándor!

«Hajh, Károlyi Sándor,
Károlyi Sándorom!
Hová lött, hová lött
Az én szép táborom?
Most rejá kérdelek:
Felelj meg érette!
Kénszerítlek letött
Hétszeres hitedre;
Valld bé, ne is tagadd:
Eladtad jó urad!

— Úgy lészen még dolgod
Néked, mint Júdásnak;

Bosszút áll, nem hagyja,
Igaz maradékja
Hív Esze Tamásnak,
Nagy Bóné Andrásnak,
Meglásd csak, meglásd csak!

«Nem kérem én az országom,
Inkább világgá bújdosom.
Úgy is tudom már:
El köll mennem már!...
Kovácsom, kovácsom,
Udvari kovácsom!
Fordítsd meg a patkót
Hódos paripámon,
Az elejét hátra,
Ne fordúljon vissza!
Úgy sem jövök vissza
Szép Magyarországra!

«Két országom, népem:
Vitéz magyar, székely,
Az Isten megáldjon!
Patak, istenhozzád, —
Német már a gazdád!
Isten hozzád Munkács:
Engem többé nem látsz,
Legkedvesebb várom!...

Én édes hazámot,
Szép Magyarországom
Már többé nem látom, —
Már többé nem látom.»

«Eljön még az idő,
Szegény Magyarország —
Megátkozod te még
E keserves órát!...
Idegen nemzetnek

Be súlyos a járma!
Régi vezérének
— Tulajdon vérének —
Sírva néz utána,
Sírva néz utána . . .

«Szeret Magyarország,
Óhajt Erdélyország,
S holtig szán, holtig bán, —
Még a gyermekök is
Tudom, visszakíván!
Mikor rég elmentem:
Visszasóhajtatok!
Mikor rég megholtam,
Akkor is sirrattok.
Haló porombúl is
Feltámasztanátok, —
Összeszednétek még
Porhanyó csontimot! . . .»

«Amerre tenger zúg,
Amerre a szél jár,
Csillag lehanyatlik, —
Ott nyugszom meg én már.»

— Beh szomorún szól a
Rákóczi rézdobja,
Nem mondja már: Rajta!
Rajta, rajta, rajta! . . .
Hanem azt dobolja,
Messzéről zokogja:
«Szülőföldem, bölcsőm,
Te bús Magyarország!
Immár Istenhozzád,
Immár istenhozzád!»

UGRON JÁNOS.

«Hová mégy, hová mégy kevély Ugron János?»
«Nyitra vármegyébe Nyitra Katicához».
«Ne menj oda, ne menj, mert hibás a leány,
Legelső hibája, sánta az a leány».
«Nem bánom, nem bánom, mit gondolok véle,
Csináltatok neki magas sarku csizmát,
Földig érő szoknyát».
«Hová mégy, hová mégy kevély Ugron János?»
«Nyitra vármegyébe Nyitra Katicához».
«Ne menj oda, ne menj, mert hibás a leány,
Második hibája, részeges a leány».
«Nem bánom, nem bánom, mit gondolok véle,
Nem bánom, nem bánom, bőven a pincébe',
Bőven igyék benne».
«Hová mégy, hová mégy kevély Ugron János?»
«Nyitra vármegyébe Nyitra Katicához».
«Ne menj oda ne menj, mert hibás a leány,
Harmadik hibája, haragos a leány»,
«Nem bánom, nem bánom, mit gondolok véle,
Ha látom haragját, kiállok előle.
Kiállok előle».

MAGYARÓSI TAMÁS.

Honnét házasodol Magyarósi Tamás?
«Én is házasodom, aj bé-Brassóból
Vén Vajda Jánosné felnőtt szép leányát,
Vajda Ilonáját!»
Hindógál a hintó, sirdogál a leány,
Vissza-visszatekint Magyarósi Tamás ;
«Mért sirsz, mért keseregsz jegybeli szép mátkám?
Te tán azt gondolod, hogy nincsen énnekem
Jó tizenkét ökröm, jó vasas szekerem».
«Én azt nem gondolom, jól tudom, hogy vagyon.»

— Szóval fölfeleli nagyobbik nyoszolyó :
Add ide, add ide Magyarósi Tamás,
Gyönge gyolcs ingedet al-póka-ruhának!
«Nem adom, nem adom gyönge gyolcs ingemet
Al-póka-ruhának a beste kurának!»
Hindogál a hintó, sirdogál a leány,
Vissza-visszatekint Magyarósi Tamás :
«Mért sirsz, mért keseregsz jegybeli szép mátkám?
Te tán azt gondolod, hogy énnekem nincsen
Jó csata ménesem, jó esztena juhom».
«Én azt nem gondolom, jól tudom, hogy vagyon!»
— Szóval fölfeleli kisebbik nyoszolyó :
«Add ide, add ide Magyarósi Tamás
Selyem sinór öved al-póka-kötőnek».
«Nem adom, nem adom selyem sinór övem
Al-póka-kötőnek a beste kurának!»
«Kocsisom, kocsisom, forditsd meg a hintót,
Mondd meg az anyjának, az ördög adtának,
Ha igy nevelt leányt, igy is vegye hasznát!»

SZÉP ILONA.

«Isten jó nap, biró gazda, kelmed házában!»
«Hozott Isten szép Ilona az én házamban!»
«Mért sirsz, mért sirsz szép Ilona az én házamban?»
‚Én elhajtám lúdaimat szép zöld pázsitra,
Oda jöve biró fia, lúdam behajtsa,
Agyon üté kelmed fia szép gunáromat!'
«Ne sírj, ne sírj szép Ilona szép gunárodért,
Megfizetem szép gunárod, mondsza : mennyit ért?»
‚Minden legkisebb tolláért egy-egy aranyat,
Hátul legyező farkáért arany legyezőt,
A szárnyáért, két szárnyáért két arany tányért,
A lábáért, két lábáért két arany kalászt,
A nyakáért, szép nyakáért hat sing pántlikát,
A fejéért, szép fejéért egy arany almát,
Abban égő két szeméért két égő gyertyát,

Hajnal-visító torkáért, arany trombitát,
Benne lévő költségéért hat font rizskását,
A zúzáért, a májáért hat fejkáposztát.'
«Számtalan sok kivánsága szép Ilonának,
Akasztófa helye tehát biró fiának!»
‚Akasztófa olyan legyen, mint kinyilt rózsa,
Két karom két szép karfája, akasztófája.'

BORISKA.

«Boriska, Boriska szép lányodért jöttünk,
Törökök kezébe szép lányodat add ki!»
‚Állj fel lyányom, állj fel, állj fel a kőpadra,
Nézz ki az ablakon, mit látsz-e alatta.'
«Három üveghintót, kilenc arany zászlót,
Hát nem volt-e kendnek egy darab kenyere,
Egy darab kenyere, egy pohárnyi bora,
Hogy ne adjon engem törökök kezébe.»

Kimegyen a kertbe, leborúl a gyepre,
Zokogva kiáltja: «Virágim, virágim,
Tőbűl hervadjatok, földig száradjatok,
Hadd lássa meg minden, hogy engem gyászoltok!»
Bemenyen a házba, leborul az ágyba,
Zokogva kiáltja: «Gunyáim, gunyáim,
Szegről lehulljatok, földön rothadjatok,
Hadd lássa mostohám, hogy engem gyászoltok».

A RAB.

«Né hol kerekedik egy fekete felleg,
Né hol száll, né hol száll egy fekete holló!
Szállj le holló, szállj le, se nem igen messze,
Se nem igen közel — kétszáz mértföldnyire,
Izenjek apámnak és édes anyámnak,
Jegybeli mátkámnak.
Repülj udvarára, szállj le ablakára,
Ha kérdi, hogy' vagyok, mondjad, hogy rab vagyok
Király udvarában térdig vasban vagyok.
Megunta két lábam már a követ nyomni,
Megunta két kezem már a láncot huzni,
Megunta két fülem tenger mormogását,
Vad galamb bugását.
Megitatták velem a keserű pohárt,
Elém terítettek fekete gyász ruhát ;
Adta volna Isten, ne láttalak volna,
Hiredet porodat ne hallottam volna?
Istenem, istenem, de megvertél engem,
Szerencsétlen társsal, holtigvaló gyásszal
Holtig való gyásszal!
Kit mindig szerettem, jaj be távol estem,
Kit mindig gyülöltem, annak rabja lettem.
Szabad a madárnak ágról ágra szállni,
Csak nekem nem szabad violámhoz járni,
Violámhoz járni.»

BÁNDI URFI.

Hallottátok hírét
Híres Barassónak?
Abban csináltattak
Étető tömlöcöt;
S abban fogva vagyon
Mezőbándi urfi.
  Mezőbándi urfi
Egyszer ezt felelé:
«Hogyha volna nékem
Egy íródiákom
S egy bízott emberem:
Iródiákommal
Levelet iratnék
S bízott emberemtől
Levelem küldeném».
  Hát azonban dobban
Az ő édes anyja:
«Anyám, anyám, anyám!
Lelkem édes anyám!
Milyen álmot láték
Az éjjel álmomban:
Két sing veres zsinór
Az én nyakam körül;
S két fekete holló
Az én fejem felett?!»
‚Üsse guta, fiam,
Azt a te álmodat:
Két sing veres sinor —
A te piros véred;
S két fekete holló —
A te két hengéred.‘*
«Anyám, anyám, anyám!
Mikor engem szültél,
Szültél volna követ;

* Hóhérod.

S mikor feresztettél
Gyenge meleg vízbe,
Feresztettél volna
Forró-buzgó vízbe;
S mikor takargattál
Gyenge gyolcs ruhába,
Takargattál volna
Forró parazsába!»...

SIROKI ERDŐBEN.

Siroki erdőben
Nyílik a gyöngyvirág,
Gyere ki, galambom,
Itt vagyon a világ.
Ki is mentem hozzád,
Vissza is eljöttem,
Tudom, hogy meglestek,
Szóba hoztak engem.
Azt mondják, hogy rosz vagy,
Soh' se kerülsz elő;
Minap is tilosban
Kapott a kerülő.
Vert meg volna isten,
Mikor neked hittem,
Téged áldott volna
Vert volna meg engem.
Meg is vert engemet
A világ csufjára,
Rá se merek nézni
Az édes anyámra.
Istenem, istenem!
Ugyan mi lelt engem?
Három rőf pántlika
Körül nem ér engem. —
Megszenvedtem érted,
Nem gondoltam volna,

A fő szolgabíró
Hajam levágatta.
Levágták a hajam,
Még sem vagyok szajha —
Nagyon szerettelek,
Az isten is tudja!

TAMÁS RÓZSI.

«Tamás Rózsi mit gondoltál,
Mikor agyagér' indultál?»
«Én egyebet nem gondoltam,
Szerencsétlen uton jártam.
Letörött a föld fölöttem,
Elnyelt engem, elnyelt engem.
Jó Tamásné, édes anyám,
Édes jó nevelő dajkám,
Felneveltél örömödre,
De nem értél semmit véle.»
«Tamás Imre nyisd kapudat,
Halva hozzák a hugodat,
Vidd is ki az asztalodat,
Csinálj nyujtóztató padot.»
«Édes lyányom szólj csak egyet!»
«Édes anyám nem szólhatok.»
«Édes hugom szólj csak egyet!»
«Édes bátyám nem szólhatok.»
«Három szilvafa közt vagyok,
Három papnak könyörgése,
Sem hoz többé az életre.»
Jókus Mihály földje végén
Buzog a vér, a föld szinén.
Ha kérdik, hogy miféle vér,
Mondjátok, hogy ártatlan vér.

OH ÉN ÉDES KOMÁM URAM...

Oh én édes komám uram!
Nem látta kend az én uram!
Tegnap elment a vásárra,
Nem jött haza vacsorára.
Ej már nem tudhatom,
El sem gondolhatom:
Hová ment el, hová lett el,
Talán csak a föld nyelte el.

Oh én édes komám asszony,
Én kendnek csak azt mondhatom:
Tegnap jókor regvel
Házam előtt ment el.
De igen sirt, és zokogott,
Még jó regvelt sem mondhatott.

Oh én édes komám uram,
Merre ment hát az én uram?
Addig járok, kelek,
Mig reá nem lelek,
Megölelem, megcsókolom
Soha többé meg nem bántom.

Oh én édes komám asszony,
Én kendnek csak azt mondhatom:
Tegnap virradtára,
Egy cserfa ágára
Felakasztá sugár nyakát,
Ugy végezte házasságát.

Oh átkozott csunya mérgem!
Hogy pokolba vivé férjem.
Oh én nagy szemtelen,
Helyemet sem lelem,
Adjatok hát egy zsineget,
Én is utána elmegyek.

Kend márrosszul gondolkodik,
Hogy zsinegért sohajtozik,
De mivel kend azt fogadta,
Hogy életét megjobbitja :
Én már most kimondom,
Többé nem titkolom,
Ő van pipacsárdában
Ott iszik, táncol bujában.

A KÁLLAI UTCA...

A kállai utca ki van festve,
Teli van legénnyel minden este,
Sétálnak kevélyen, mint a páva,
Csak úgy mosolyognak a leányra.

Hej! megmondtam, rózsám, ne nézz rájok ;
Csalfa legény, csalfán szól a szájok,
Nem fogadtad ; megfogott a tőre,
Nem megyünk már rózsám, esketőre.

Fel-felülök szürke paripámra,
Bevágtatok Kálló városába ;
Betekintek rózsám kapujára,
S hull a könyem a nyeregkápára.

Nincsen nekem sehol maradásom ;
Érted hull a könyem, szép galambom.
Ha szeretsz, jőjj a Tisza vizére,
Ketten szálljunk le a fenekére.

BODROGI FERENCNÉ.

Síratozza magát a szegény rab asszon :
«Ma két esztendeje, tejes harmad napja,
Hogy estem rabságba, szörnyü nagy fogságra ;
Hol húsomat értem, húsomat megöttem,
Hol ezt nem tehettem, kégyók, békák öttek ;
Hol vérömöt értem, véröm̈öt megittam,
Karomból lábamból véröm sokszor szíttam.

Aki neköm adná kinyerének héját,
Biz ez is meglátná mennyeknek országát ;
Aki neköm adná poharának vizét,
Az is megkóstoná a mennyország ízét.»

Az ajtón hagassa asszonság farajja :
Asszonyom, asszonyom, nagy tisztes asszonyom!
Valamit mondanék, ha meg nem csapatna
Síratozza magát a szegény rab asszon :
«Ma két esztendeje, tejes harmad napja,
Hogy estem rabságba, szörnyü nagy fogságra ;
Hol húsomat értem, húsomat mégöttem

Hol ezt nem tehettem, kégyók, békák öttek ;
Hol véröm̈öt értem, véröm̈öt megittam,
Karomból lábamból véröm sokszor szíttam.
Aki neköm adná kinyerének héját,
Biz az is meglátná mennyeknek országát ;
Aki neköm adná poharának vizét,
Az is megkóstoná a mennyország ízét.» —

«Mintsem neki adnám kinyeremnek héját,
Inkább oda vetném küsebb komondornak,
Mintsem oda adnám poharamnak vizét,
Inkább megitatnám palotám fődivel
Fogjátok, vigyétök a fővövő hejre.» —

Várj kicsit, várj kicsit te nagyságos asszon,
Mett a halottnak is hármat harangoznak
Hát árva fejemnek egyet sem konditnak?
Ki léánya vótál te nagyságos asszon?» —

«Én vótam még eddig Bodrogi Ferencé!» —

«Bizony ha te vótál Bodrogi Ferencé,
Bizony én is vótam Bodrogi Ferencné,
Bodrogi Ferencné a te édös anyád!» —
«Jer bé mostan, mondom, jer bé édös anyám,
Téjbe mégföröszlek, vajjal megkenetlek!»

Ne förössz ingömöt, ne keness ingömöt,
Mett eleget kentél sötét tömlöcömbe,
Istenöm, leányom! neköd fizessön meg.

A GULYÁS SZERETŐJE.

Megégett a szegedi nagy csorény,
Beleégett barna gulyás legény, —
Beleégett három pár ruhája, —
Számadónak kivarrott subája.
Számadónak nincsen semmi kára,
Másikat vesz szegedi vásárba',
De a szegény barna gulyás legény
Hej! maga is beleégett szegény.
Barna kis lyány kerüli a cserényt,
Keresi a barna gulyás legényt:
Barna kis lyány, hiába keresed;
Beleégett, ki téged szeretett.
«Mutassátok, mutassátok sírját,
Hadd öntözöm könyeimmel hantját,
Hadd teremjen rózsát, ne töviset,
Mert ő engem igazán szeretett!»

JÓ ESTÉT ÉDESEM.

«Jó estét, édesem, micsa' búd érkezett,
Talán a vacsorád nem igen jól esett?
Hoztam egy kulacs bort, igyál egy keveset.»
«Idd meg a borodat, idd meg azt te magad,
Hogy ha nem sajnáltad szép leányságomat.
Hej pártám, hej pártám, drága szűz koronám,
Hej pártám, hej pártám, drága gyöngyös pártám!»
«Ne sajnáld pártádat, mert mást kötök neked.»
«Éjjel nappal kössed már leány nem leszek.»
«Szerettelek rózsám, amíg megcsaltalak,
De már a jó Isten viselje gondodat.»
«Verjen meg az isten annyiszor egy héten,
Ahány csillag vagyon este a kék égen».

VIRÁGOS KERTBEN.

Ahon egy virágos kertbe
Zöld pázsint van leheverve.
Egy kisasszony ott nyugoszik,
Koszoruval körülködik.

Egy urfi arra sétála,
Álmélkodik csudájába,
Kérdi tőle: Szelidecske!
Leány vagy-e, vagy menyecske?

Én sem leány, sem menyecske.
Sem pediglen Szelidecske,
Hát a kertbe virág vagyok,
Alig nyilom, már hervadok.

Ha te virág vagy a kertbe,
Én meg leszek harmat benne,
Este a virágra szállok,
Reggelig rajta maradok!

SZEGÉNY ILUS.

Sir a szegény Ilus, tüske ment lábába,
Nem mehet vigadni vig lányok sorába.
Maradt volna otthon, most nem keseregne,
Barna kenyeréhez könyet nem keverne,
Felesége lenne jó dolgu legénynek,
Szűz pártája helyett főkötőt tennének.
De most az is búsul, ő is sir hiába:
Vendég katonának minek jár nyomába.
Minek örült korán tarka keszkenőnek,
Hitegető szónak, cifra esküvésnek!
Verje meg az isten mind a két világon,
Miatta fonnyad el szép fiatalságom!

A TISZTTARTÓ LEÁNYA.

Kéri pusztán, az endrődi határban,
Leveledzik a nagy hársfa javában.
Hej! endrődi határ öreg hársfája,
Busulni jár a kis bojtár alája.

Éjfélután három óra az idő,
Furulyaszó hallik onnan messziről,
Száll a nóta, berepül egy ablakon:
Ne alugyék, ébredjen fel kisasszony!

Kinyilik a tiszttartóház ablaka,
Selyemhaju kisasszony néz ki rajta,
Én istenem, azt gondolja magába,
Mért vagyok én a tiszttartó leánya!

TÖRÖK ZSUZSI.

Török Zsuzsi magyar pruszlit varratott,
Az aljára pellempátyot rakatott;
Rakass, Zsuzsi, téged illet, nem engem,
Téged szeret a sok legény, nem engem.

Madarasi nagy uj utcán mi történt:
Gazdag doktort sok kincsiért megölték, —
Gazdag doktort viszik a temetőbe,
Török Zsuzsit a szegedi tömlöcbe.

Török Zsuzsi azt izeni anyjának:
Kettős párnát küldjön feje aljának;
Édes anyja azt izeni lányának:
Sürü könnyét tegye feje aljának.

AZ ISPÁNNÉ LEÁNYA.

Szépen legel az ispánné gulyája,
A kisasszony maga sétál utána;
Már messziről kiáltja a gulyásnak:
«Jancsi szivem, terítsd le a subádat!»

«Lányom, lányom, lányomnak sem mondalak,
Ha én téged a gulyásnak odadlak!»
— Nem bánom én, édes anyám, tagadj meg!
Az én szivem a gulyásért hasad meg!»

Még a buza ki sem hányta a fejét,
Már a madár mind kiverte a szemét.
«Én istenem, én istenem, istenem!
Látod anyám, mire vitt a szerelem!»

A VÉN EMBER.

Elment, elment a vén ember
A faluba házasodni.
Megkérette a fiának,
Haza vitte az öreg magának.

Elment, elment a menyecske
A szomszédba beszélgetni.
Utána ment a vén ember
Bunkós bottal jól megveregetni.

«Nem azért vettelek én el —
A szomszédba beszélgetni,
Hanem azért vettelek el:
Boglyas hajam fésülgetni,
Ráncos nyakam ölelgetni,

Elment, elment a vén ember
A Marosra vizet inni.
«Áradj Tisza, áradj Duna!
Hogy dögöljön bele a vén kutya!»

«Jaj istenem, de megjártam,
Az uramat borotváltam;
A nyakának szalajtottam,
Mert magam is úgy akartam.»

«Veres hagyma, veres hagyma,
Keserídd meg a szememet,
Sűrű könyem hadd hullassam,
Az uramat hadd sirassam!»

A TESTVÉREK.

Viszik már nénémet a király fiához,
Engemet is visznek egy rongyos kanászhoz,
Egy rongyos kanászhoz.

Viszik már nénémet az arany hintóba,
Engemet is visznek a kocsi derékba,
A kocsi derékba.

Ültetik nénémet kerek asztal mellé,
Engem is ültetnek disznó vályu mellé,
Disznó vályu mellé.

Köszöntik nénémre a cifra poharat,
Én rám is köszöntik moslékos fazekat,
Moslékos fazekat.

Fektetik nénémet a toronyos ágyba,
Engem is fektetnek a kuckó szájába,
A kuckó szájába.

Költik már nénémet szép muzsika szóval,
Engem is költenek egy nagy bunkós bottal,
Egy nagy bunkós bottal!

BALOGH ANNUS.

Balogh András fehér háza,
Vándorolni jár a lánya!
Vándorolni jár a lánya,
Hej! a Vas János tanyájára!

A Vas János megy a rétre,
Kasza, villa a kezébe,
Kasza, villa a kezébe,
Hej, Balogh Annus az ölébe!

Balogh Annus gyolcs pöndöle
Ki van a rétre terítve,
Piros pántlika van benne,
Hej, a Vas János vette bele!

Balogh Annus bő szoknyája
Fölakadt a csipkefára,
Nem a csipkefa fogta meg:
Hej! a Vas János markolta meg!

Balogh Annus nem eladó,
Nem a szűzek közé való;
Fejét vette a szűzeknek,
Hej, mint a kasza a füveknek!

A KISASSZONY.

A kisasszony tehenet fej,
Kötőjibe csöppent a tej.
Kicsike még, hadd nőjjön még,
Hatvanhárom esztendős még.

Üti, veri a tehenet,
Minek rúgta fel a tejet.
Kicsike még, hadd nőjjön még,
Hatvanhárom esztendős még.

Kenyeret is ugy tud sütni,
Kétszer, háromszor fűt néki.
Kicsike még, hadd nőjjön még,
Hatvanhárom esztendős még.

A háza is olyan tiszta,
Kétszer söpri egy hónapba.
Kicsike még, hadd nőjjön még,
Hatvanhárom esztendős még.

Ezernyolcszáz hatvankettő —
Foga sincsen, csak vagy kettő.
Kicsike még, hadd nőjjön még,
Hatvanhárom esztendős még!

MONDJ URADNAK ENGEM.

Hej, páva, hej páva, császárné pávája!
Szegény legény voltam, gazdag leányt vettem,
S a gazdag leánynak kedvit nem lelhettem,
A vásárba mentem, piros csizmát vettem,
Avval haza mentem, az asztalra tettem.
— Kincsem, feleségem, mondj uradnak engem!
— Én bizony sohasem, teljes életembe!
Mert apám házánál nagyobb urak jártak,
Őket sem uraltam, téged sem urallak.

Hej páva, hej páva! császárné pávája!
Szegény legény voltam, gazdag leányt vettem,
S a gazdag leánynak kedvit nem lelhettem.
A vásárba mentem, rojtos ruhát vettem,
Avval haza mentem, az asztalra tettem.
— Kincsem, feleségem, mondj uradnak engem!
— Én bizony sohasem, teljes életembe!
Mert apám házánál nagyobb urak jártak,
Őket sem uraltam, téged sem urallak!

Hej páva, hej páva! császárné pávája!
Szegény legény voltam, gazdag leányt vettem,
S a gazdag leánynak kedvit nem lelhettem.
Az erdőre mentem, somfabotot szeltem,
Avval haza mentem, a pad alá tettem.
— Kincsem, feleségem, mondj uradnak engem!
— Én bizony sohasem, teljes életembe!
Botom elé kapám, hátára vagdalám.
— Uram vagy, uram vagy, halálig, uracskám!

NE MENJ EL!

«Vagy ülj ide mellém,
Vagy menj el előlem,
Karcsu derekadat
Ne ringasd előttem.
Vagy meghalok érted,
Vagy elmegyek tőled,
Vagy piros véremmel
Megfestem a földet.»

«Ne menj el, ne menj el,
Ne hagyj itt engemet,
Ne vidd el magaddal
Minden jó kedvemet.
Ne menj el, ne menj el,
Ne hagyj engem árván,
Szerelmetes szived
Ne legyen kőbálvány.
Ne menj el, ne menj el,
Mert megöl a hideg ;
Csináltatok neked
Búból köpenyeget :
Fekete bársonyba
Be is beszegetem,
Sok sohajtásommal
Meg is béleltetem ;
Hosszu utjaiddal
Megzsinóroztatom,
Sűrü könnyeimmel
Meg is gomboztatom! . . .»

VÁLÁS.

Elmégy úgy-e? «El bizony én!»
Itt hagysz úgy-e? «Itt bizony én!»
Elmentedet nem kivánom,
Visszajöttöd holtig várom.

De te elmégy, engem itt hagysz,
Szivemre nagy bánatot hagysz;
Ha elmégy, csendesen járjál,
Csendes folyóvizet igyál.

Akkor jussak én eszedbe,
Mikor kenyér a kezedbe,
Akkor se jussak egyébről
Csak az igaz szeretetről!

FALU VÉGÉN . . .

Falu végén
Van egy kis házikó,
Abba nézék
S rengő bölcsőt láték.
Egy kis leány
Rengetgeti vala
S a szájával
Fujdogálja vala:
«Alugyál el
Istennek báránya,
Szeretetből
Jöttél a világra!»

A LEGSZEBB VIRÁG.

Egy buzamezőben háromféle virág.
Szóval felfelelé a szép buzavirág:
,Szebb vagyok, jobb vagyok annyiból náladnál, —
Engemet leszednek s a templomba visznek;
Nekem mind azt mondják: ez a Krisztus teste!'
Szóval felfelelé a szép szőlővirág:
«Szebb vagyok, jobb vagyok annyiból náladnál, —
Engemet leszednek s a templomba visznek,
A templomba visznek s a pohárba töltnek;
Nekem mind azt mondják: ez a Krisztus vére!»
Szóval felfelelé a szép szegfűvirág:
«,Szebb vagyok, jobb vagyok annyiból náladnál, —
Szűzek, szép leányok engemet leszednek,
Bokrétába kötnek, a templomba visznek;
S a szeretőjeknek süvegébe tesznek!...'»

BÚS GERLICE.

Búsan búgó bús gerlice
Kedves társát elvesztette.
Elrepüle zöld erdőbe,
De nem szálla a zöld ágra,
Hanem szálla asszú ágra,
Asszú ágat kopogtatja,
Kedves társát siratgatja:
«Társam, társam, édes társam!
Sohasem lesz olyan társam,
Mint te voltál édes társam!...»

Búsan búgó bús gerlice
Elrepüle messze földre,
Messze földre, zöld buzába,
De nem szálla zöld buzába,
Hanem szálla konkoly ágra;

Konkoly ágát kopogtatja,
S kedves társát siratgatja:
«Társam, társam, édes társam!
Sohasem lesz olyan társam,
Mint te voltál, édes társam!...»

Búsan búgó bús gerlice
Elrepüle messze földre,
Messze földre, folyóvízre,
De nem iszik tiszta vizet,
Ha iszik is, felzavarja,
S kedves társát siratgatja:
«Társam, társam, édes társam!
Sohasem lesz olyan társam,
Mint te voltál, édes társam!...»

ÉRZÉKENY BÚCSÚ.

Kövecsös viz mellett palántált viloja
Nem szereti helyét, ki akar ajszani;
Ki kell onnan vönni, el kell palántálni,
Talán megfoganik az én szöröncsémre.

Nekem örömömre, másnak bosszujára.
Fölütték a zászlót kapum félfájára,
Megütték a dobot szivem fájdalmára.
Nekem örömömre, másnak bosszujára.

— Engedd meg édösöm, hogy üljek öledbe,
Két kicsi kezemet tegyem kebeledbe!
— Nem bánom, édösöm, ülj a göröbenbe,
Két kicsi kezedet tedd az égő tűzbe.

— Adj egy csókot, szivem, uti költségömre,
Mikor visszajövök, százat adok érte!
— Adjon apád urad, osztán anyád asszon,
Én bizon nem adok ezön a tavaszon.

— De mégis mikor lesz visszafordulásod?
Mikor végezöd el hosszu utazásod?
— Mikor a vad ludak görögül beszélnek,
Azt te tudod, rózsám, hogy sohasem lesz meg.

— Mikor lészen rózsám visszafordulásod?
Mikor végezed el hosszu utazásod?
— Mikor egy szem buzán száz kalongya lészen,
Azt te tudod rózsám, hogy sohasem lészen.

— Mikor lészen, szivem, visszafordulásod?
Mikor végezed el hosszu utazásod?
— Mikor egy szem szőllőn száz vödör bor lészen,
Azt te tudod, rózsám, hogy sohasem lészen!

GYERE HAZA, ÉDES ANYÁM . . .

«Gyere haza, édes anyám,
Nagyon beteg édes apám!»
— Mindjárt, mindjárt, édes lányom,
Csak egy táncot járok,
Egy pohár bort felhörpentek
S egy szép legényt várok.

«Gyere haza, édes anyám,
Haldoklik már édes apám!»
— Mindjárt, mindjárt, édes lányom,
Csak egy táncot járok,
Egy pohár bort felhörpentek,
Lesz majd más apátok.

«Gyere haza, édes anyám,
Meghalt szegény édes apám!»
— Mindjárt, mindjárt, édes lányom,
Csak egy táncot járok,
Egy pohár bort felhörpentek,
Van már más apátok.

«Gyere haza, édes anyám,
Temetik már édes apám!»
— Mindjárt, mindjárt, édes lányom,
Csak egy táncot járok,
Egy pohár bort felhörpentek,
Itt az uj apátok!

A MOLNÁR INASA.

Este guzsalyasba',
Reggel a malomba'
Játszadozni kezdtem
Molnár inasával.
Bárcsak hajnal lenne,
Meg se is virradna
S a mi szerelmünknek
Vége ne szakadna
Molnár inasával.

Széles e világon
Mennyi malom vagyon, —
Ha külső kereke
Sárig arany volna,
A belső kereke
Fehér ezüst lenne,
Béla-gyöngyöt járna,
Apró pénzt hullatna :
Még se cserélném el
Molnár inasával.

A tenger mélysége
Kalamáris volna,
Tengereknek habja
Ha mind tenta volna,
Földön mennyi fűszál —
Ha mind penna volna,
Égen mennyi csillag

Iródeák volna :
Nem tudná leírni
A mi szerelmünket
Molnár inasával.

A HALOTT VŐLEGÉNY.

(Töredék.)

‚Szépen süt a holdvilág,
Minden lélek alszik már,
Nem félsz, édes rózsám?‚
„Miért félnék, édes rózsám‘
Velem van az igaz isten,
Velem vagy te, édes rózsám.“
‚Szépen süt a holdvilág,
Minden lélek alszik már,
Nem félsz, édes rózsám?‘
„Miért félnék, édes rózsám,
Velem van a fiuisten,
Velem vagy te, édes rózsám.“
‚Szépen süt a holdvilág,
Minden lélek alszik már,
Nem félsz, édes rózsám?‘
„Miért félnék, édes rózsám,
Velem a szent lélek isten,
Velem vagy te, édes rózsám.“

NEHÉZ SOR.

Szivárvány havassán
Felnőtt rozmarin szál,
Nem szereti helyét,
El akar bujdosni.

Ki kell onnan venni,
Uj földbe kell tenni,
Rózsám ablak' alá
Kéne palántálni.

Vásárhelyi torony
Körül van kerítve,
Három szál rozmarin
Van belé ültetve.

Öntözzétek lányok
Hogy ne hervadjon el,
Szeretőtök szíve
Hogy ne hasadjon el.

Megéltünk volna mi
Még a kősziklán is,
Elfeküdtünk volna
Ketten egy párnán is.

Szerethettél volna,
Ha szép nem voltam is,
Mert én szerettelek,
Ha szegény voltál is.

Könnyebb a kősziklát
Lágy iszappá tenni,
Mint két egyes szívnek
Egymástól elválni.

Mikor két egyes szív
Egymástól megválik,
Még az édes méz is
Keserűvé válik.

A RAB.

«Szállj le holló, szállj le,
Szállj alább egy ágra!
Hadd írjak levelet
Mind a két szárnyadra
Hadd írjak levelet
Apámnak s anyámnak,
Jegybeli mátkámnak.
Ha kérdik, hol vagyok
Mondd meg, hogy rab vagyok,
Kolozsvár piacán
Talpig vasban vagyok.
Az én derekalyam
A tömlöc feneke.
Az én égő gyertyám
Kigyók s békák szeme.
Vagyon egy asztalkám
Gyásszal van befestve,
Azon egy pohár bor
Bánattal van tele,
Akárkié legyen
Az a tele pohár,
Csak az enyém legyen
A megváltó halál.»

KENDI MOLNÁR LÁNYA.

A kis-kendi faluvégen malom van,
A malomban víg muzsika, zene van:
Kendi molnár Julis lánya
A menyasszonytáncot járja.
Táncoltatják kendi molnár lányát:
Juliskát.

A kis-kendi faluvégen malom van,
Az udvaron kiterítve halott van.
A koporsó fedelére
Ráborul a falu népe.
Úgy siratják kendi molnár lányát :
Juliskát.

FALU VÉGÉN.

Túr a disznó a mocsárba,
Csak a füle látszik,
Falu végén juhászlegény
Sipkájával játszik.

Odamegy a kis leányka,
Kurta a szoknyája,
Ráveti a kék szemeit
A juhászbojtárra.

Túr a disznó a mocsárba,
Csak a füle látszik.
Falu végén juhászlegény
A kis lánnyal játszik.

A FONÓBAN.

A leányok egymás közt
Beszélik, hogy sok a szösz.
„Haj anyám! . . . a fonás ; . . .
Bajos a várakozás.“ —
‚Szoknyát veszek szülöttem!
Csak ne sírjál előttem.‘
„Haj anyám, jó anyám :
Nem az az én nyavalyám!“

,Legényt hívok szülöttem!
Csak ne sírjál előttem.'
„Haj anyám, jó anyám :
Találgatod nyavalyám!"
,Férjhez adlak szülöttem!
Csak ne sírjál előttem.'
„Haj anyám, jó anyám :
Kitaláltad nyavalyám!!"

SZEGÉNY LEGÉNY, SZEGÉNY LEÁNY.

Szegény legény, ne menj
A sáros verömbe,
Haj, majtég belé esöl
A veszedelömbe!

— Ne félj, leány, ne félj.
Nem esöm verömbe,
Haj inkább esöm veled
Örök szerelömbe.

Tudd meg, legény, tudd meg,
Szegény leány vagyok,
Haj, még jó gunyám sincsen,
Télbe majd megfagyok.

— Ne félj, leány, ne félj,
Hogy olyan szegény vagy,
Haj, meleg a szerelmöd,
Majd fölolvad a fagy.

Tudd meg legény, tudd meg,
A szerelöm elmul,
Haj, aztán minden kincsünk
A sáros porba hull.

— Ne félj, leány, ne félj,
Hogy elmul szerelmünk,
Haj, mint örökségünket
Fölváltsák gyermökünk!

KÁNTOR TERI.

Három bokor saláta,
Kántor Teri kapálta,
Egyél dzsidás belőle,
Isten ugyse! megveszekedel tőle.

Kántor Teri azt hiszi,
A kapitány elveszi ;
Ne félj Tercsa előre
Isten úgyse! semmi sem lesz belőle.

Elment már a regiment,
A házasság füstbe ment,
Kántor Teri itt maradt —
Isten ugyse! — két szék közt a pad alatt.

BEKŐ AMBRUS.

«Édes anyám be sokat kért a jóra,
Hogy ne menjek este későn sehova,
Nem hallgattam édes anyám szavára,
Bejutottam kecskeméti fogházba.

Jaj istenem, jaj be nagyot vétettem,
Egy leányért Bakos urat megöltem;
Cserkó Julis ne sirass már engemet,
Húsz esztendő majd megaláz tégedet.»

Kecskeméten a nagy utca de porzik,
Szegény Bekő Ambrust azon kisérik,
Bekő Ambrus gondolkozik magában,
Már Nagy-Kőröst itt kell hagyni hijában.

Bakos urat viszik a temetőbe,
Bekő Ambrust kisérik a tömlöcbe,
Kilenc fontos vasat tettek lábára,
Húsz esztendőt írtak fel a számára.

Kecskeméti városháza kőből van,
Bekő Ambrus a lakaton belől van,
Megzördíti a jobb lábon a vasat,
Cserkó Julis gyönge szíve meghasad.

Kecskeméti városháza de sárga,
Abba van a Bekő Ambrus bezárva,
Cserkó Julis írt neki egy levelet:
«Kedves rózsám, ne felejts el engemet!»

Cserkó Julist három hadnagy kiséri,
Édes anyja szomoruan azt nézi.
«Ne nézd, anyám, az én bús életemet,
Mind tetőled tanultam én ezeket.»

A POZSONYI KISASSZONY.

A kisasszony Pozsonyban,
Krinolinban,
A kisasszony Pozsonyban,
Krinolinban,
A kisasszony Pozsonyban,
Selymet lopott a boltban,
Recefice krinolinban.

A kisasszonyt megcsipték,
Krinolinban,
A kisasszonyt megcsipték,
Krinolinban,
A kisasszonyt megcsipték,
Selymet tőle elvették,
Recefice krinolinban.

«Ne bántson engem az úr,
Krinolinban,
Ne bántson engem az úr,
Krinolinban,
Ne bántson engem az úr,
Mert az apám földes úr,
Recefice krinolinban!»

«Ha az apád földes úr,
Krinolinban,
Ha az apád földes úr,
Krinolinban,
Ha az apád földes úr,
Selymet lopni ne tanulj.
Recefice krinolinban!»

SZÉP MENYECSKE.

«Heje, huja, szép menyecske,
Üljön ide az ölembe,
Tudja isten hol az ura.»
«Szántani menj az ugarra.»

«Szalmaözvegy maga most hát,
Hadd csókolom az ajakát,
Öleljen meg, eszemadta,
Nem lesz azért semmi baja.»

«Hogy a fergeteg hordja el,
Szegény özveggyel mit mivel;
Mit mondana szegény uram,
Ha most látna valahonnan?»

KATONADOLOG.

Katonának vagyok én beírva,
Jár a rózsám én utánam sírva, —
A ki adta! kényes kapitányja,
Ne kacsingasson az én rózsámra!

Kapitány úr, igen szépen kérem,
Hallgassa meg az én nagy kérésem,
Hagyjon békét az én galambomnak,
Nem nevelték a kapitány urnak.

Hogy ha nem hagy békét a rózsámnak:
Majd felcsapok bujdosó betyárnak;
Van még rétség elég a Sárrétben,
Van még erdő Bihar vármegyében.

A TÜCSÖK MEG A LÉGY LAKODALMA.

Megunta már a tücsök :
Egyedül cirpelni —
Ölelgette a legyet,
El akarta venni.

— Elvennélek te kis légy,
Ha kicsi nem volnál,
— Hozzád mennék te tücsök,
Ha görbe nem volnál.

Megvolt a nagy egyesség,
Lagzit csaptak rája,
Olyan cécót, híre ment
Hetedhét országba.

Szecskó, darázs, szitakötő,
Száz barázdabillegető,
Bőregér s több nemes céhek,
Bölcs násznagyok és vőfélyek,
Tenger cincér, apró béka,
Voltak ott nagy parádéba,
Nyoszolyólány : rengő, ringó.
Karikázó száz pillangó,
Fürge násznép, ifjak, vének
Megjelentek mint vendégek.

Farkas volt a mészáros,
Három ökröt vágott,
Azontúl meg malacot
Tizet is lerántott.

Kutya is a küszöbön
Borsot akart törni,
Macska is a konyhában
Szakács akart lenni.

Oda ugrott a hörcsög,
Násznagy akart lenni,
Mellé ugrott az egér,
Társa akart lenni.

Gólya volt a pirimás,
Szunyog a szekundás,
Büdös bogár a bőgös,
Zöld béka a flótás.

Dudázott a denevér,
Farkas fujta farkát,
Előugrott a majom,
Roptatta a pujkát.

Dühbe jött a cinege,
Megfogta a sörkét,
Cibálta az üsztökét,
Pofozta szegénykét.

A dongó a darázzsal
Földön verekedtek,
Soh' se láttam fulánkot
Még olyan mergesnek.

Oda ugrott a varju,
Biró akart lenni,
Ugy megvágta egy vén tyuk,
Föl se tudott kelni.

FÉRJ ÉS FELESÉG

Amely leány sokat szeret,
Jámbor asszony soh' sem lehet ;
Mihelyt kontyát félre csapja,
Az urát mindennek mondja.

Nevezi az urát lónak,
Hol deresnek, hol fakónak,
Magát pedig mondja jónak,
Nem embere a jó szónak.

Mindig szalad az ablakra,
Mint a csikó az abrakra.
Ha az ura kérdi mit néz,
Már arra a felelet kész :

«Ugyan férjem, mit kérdezed?
Egy jó barátom érkezett.
Eredj hamar a konyhára,
Gondod legyen vacsorára.»

— Ha eztán is igy fogsz tenni,
Hát szépen el fogunk válni.
Tudom, asszony, megsiratod,
De késő lesz a bánatod!

Látod, asszony, hogy nyergelek,
Mégsem hiszed, hogy elmegyek,
Lovam lába indulóra,
Magam szája bucsúzóra.

«Jaj istenem, mit csináljak,
Olyan vén embernek adtok!
Annyit adok a szavára,
Mint a szomszéd kakasára.

Ha mégegyszer lány lehetnék,
Majd megnézném, kihez mennék!
Megválogatnám a legényt,
Mint a piacon az edényt!»

GOMBOSNÉ.

Nincsen nálunk olyan asszony,
Mint Gombosné, mint Gombosné
Komámasszony.

Kisüti a túrós lepényt,
Hívja oda, csalja oda
A sok legényt.

‚Ha a lepényt megettétek:
Sári, Kati, Mári lányom
Elvegyétek!'

«Nem kell nekem a kend lánya,
Alul fodros, fölül rongyos
A szoknyája!»

«Nekem sem kell a kend lánya,
Bécsi ronggyal pirosított
Az orcája.

Azt sem isten adta rája,
Maga keze, kutya körme
Kente rája!»

A KVÁRTÉLYOS KATONA.

,Jó estét asszonyom,
Főztél-e vacsorát?'
«Vacsorát nem főztem
Nem vártam katonát.
Te szolgáló, jó leányzó,
Fűtsd be azt a szobát,
Kettő konyha körül légyen,
Egy pincébe borért menjen,
Minden elég legyen!

Isten hozott hozzám,
Szép magyar gavallér!
Illik oldaladra
Patrontás pantallér.
Lesz jó széna a lovadnak,
Jó kovártély lesz magadnak —
Köszönd asszonyodnak.»

,Kérem asszonyomat,
Hadd üljek ölébe,
Hadd tegyem kezemet
Kincses kebelébe;
Kicsi nem árt, nem is tesz kárt,
Le sem töri gyönge ágát,
Aranyos bimbóját.'

«Félek katonától,
Hamis portékától,
Mert ki tudja venni
Titkát mátkájától.
Egy éjtszaka mulatozik,
Ölelkezik, csókolózik, —
Odább masirozik.»

,Ne hidd el, asszonyom,
Nem olyan vagyok én,

Virágos kis kertben
Palánta vagyok én
Kicsi nem árt, nem is tesz kárt,
Le sem töri gyönge ágát,
Aranyos bimbóját!'

SÁRI MÁRI.

Sári Mári beteges,
Nem eheti a levest ;
Vizet inna, vize nincs,
Kútra küldne, senki sincs.

Van neki egy vén anyja,
Azt küldte el a kútra,
Mig a kútra oda járt,
Barna legény vele hál.

‚De jó anyám nekem kend,
De jó vizet hozott kend,
Másszor is elmenjen kend,
Tovább oda járjon kend.'

«Hát ez a bot kié itt,
Vajon ki hagyta ezt itt?
‚Hát . . . egy vándorló legény,
Szállást kért volna szegény.'

«Hát az ágyad mi lelte,
Hogy ugy le van heverve?»
‚Cica fogott egeret,
Játszott vele eleget.'

«Hát a hasad mi lelte?
Hogy ugy fel van püffedve?»
Erre a lány nem szólott,
Csak az ablakba borult.

JÁNOS.

Sírva sétál a kapuban János,
Kérdi tőle a gazdasszony:
‚Mi most a baj János?‘
«Ha az asszony megengedné,
Hogy a kapun belül mennék.»
‚Lehet, szivem, János!‘

Sírva sétál kapun belől János,
Kérdi tőle a gazdasszony:
‚Mi még a baj János?‘
«Ha az asszony megengedné,
Hogy a ház elébe mennék.»
‚Lehet, szivem, János!‘

Sírva sétál a ház előtt János,
Kérdi tőle a gazdasszony:
‚Mi még a baj János?‘
«Ha az asszony megengedné,
Hogy a pitarba bemennék.»
‚Lehet, szivem, János!‘

Sírva sétál a pitarban János,
Kérdi tőle a gazdasszony:
‚Mi még a baj János?‘
«Ha az asszony megengedné,
Hogy a házba bemehetnék.»
‚Lehet, szivem, János!‘

Sírva sétál benn a házban János,
Kérdi tőle a gazdasszony‘
‚Mi még a baj János?‘
«Ha az asszony megengedné,
Hogy az ágyra felfekhetném.»
‚Lehet, szivem, János!‘

Sírva fekszik fel az ágyra János,
Kérdi tőle a gazdasszony:
‚Mi még a baj János?'
«Ha az asszony megengedné,
Hogy magamhoz ölelhetném.»
‚Lehet, szivem, János!, — —
Mindjárt nem sirt János.

MAGAS A PARTJA . . .

‚Magas a partja, friss a viz benne,
Itasd meg, rózsám, lovamat benne!'
«Jaj nem itatom én,
Mert kicsiny vagyok én,
Félek én tőle.

A te lovadnak hegyes patkója,
Ha közel mennék hozzá, megrugna;
Jaj nyomorék lennék,
Férjhez nem mehetnék,
Meghalnék búmba'!»

‚Ne félj, galambom, lovam nem hamis,
Szelid vagyok én, szelid lovam is.
Nem rug, nem haragszik,
Ha friss vizet iszik, —
Megnyal tégedet.»

«No hát galambom, majd megitatom,
S ha engem megrug, lelked okolom;
Majd jól megitatom,
Jó fűre is hajtom
Kedves angyalom!»

CSILLAG RAGYOG . . .

Csillag ragyog, csillag ragyog,
    Babám ablakába'.
Most ment itt el barna legény
    Sarkantyus csizmába'.

Utána megy egy kis lány
    Piros papucsába'.
«Gyere vissza édes szivem,
    Feküdj az ágyamra!»

Ez a kis lány kárton ágyát
    Magasra vetette,
Barna legény a kalapját
    Rajta felejtette.

«Hozd ki, rózsám, kis kalapom,
    Hadd tegyem fejembe,
Hogy ne süssön, hogy ne süssön
    A nap a szemembe.

Hajadba' van egy pántlika,
    Kösd a kalapomra,
Ha elvisznek katonának,
    Rád emlékszem róla.

A KIS LÁNY.

Amoda mén egy kis lány,
Korsót visz a karján,
Utána a kapitány
Daruszőrű paripán.

Állj, meg, állj meg te kis lány!
Adjál egy kis vizet,
Pengő forintot adok,
Még meg is ölellek.'

«Nem kell nekem a forintja,
Nem vagyok én dáma,
Én vagyok az édes anyám
Legkedvesebb lánya.»

TARJÁN VÉGEN . . .

Tarján végen van egy kis fehér ház,
Abban van egy felvetett fehér ágy,
Rajta fekszik egy barna menyecske,
Előtte van a ringó bölcsőcske.

A lábával csak úgy ringatgatja,
Szép szavával csak ezt dalolgatja:
«Csicsiss, lelkem, eszem a szép szádat,
Verje meg a jó isten apádat!

Ugyan, rózsám, tekints az egekre,
Ha nem pedig erre a kisdedre! . . .»
„,Tekintettem, mikor megcsaltalak,
De már mostan istenre hagytalak.'"

KECZE SÁRI.

«Szomorú levelet kaptam az este,
De még szomorubbat szombaton este,
Az van irva levelembe:
Nem ülsz, Sári, az ölembe
Több este!»

Égető Mihály gatyája, haja ha!
Megakadt a kapufába, haja ha!
Nem a kapufa fogta meg,
Kecze Sári markolta meg,
Haja ha!

«Ereszd el, Sári, a gatyám, angyalom,
Ne szomorítsd édes anyám', angyalom!»
«Nem eresztem el a gatyád',
Szomoritom apád', anyád',
Angyalom! . . .

Ritka rózsa, kinek nincsen levele,
Ritka legény, kinek nincs szeretője,
Ritka legény, ki azt tegye,
Akit szeret, hogy elvegye,
Igaz a'!»

MEGÖLTEK EGY LEGÉNYT.

Megöltek egy legényt
Hatvan forintjáért,
Bevetették a Tiszába
Piros pej lováért.

Tisza be nem vette,
Partjára vetette,
Arra ment egy hajóslegény, —
Hajójába tette.

Oda megy az anyja,
Költi, de nem hallja:
Kelj föl, kelj föl, édes fiam,
Borulj a nyakamba!

— Nem kelhetek én föl
Mert meg vagyok halva,
Szép fekete kondor hajam
Vállamra van hajtva.

Oda megy az apja,
Költi, de nem hallja:
Kelj föl, kelj föl, édes fiam,
Borulj a nyakamba!

— Nem kelhetek én föl,
Mert meg vagyok halva,
Rézsarkantyus sárga csizmám
Lábamra van fagyva!

Oda megy galambja,
Költi, azt meghallja:
Kelj föl, kelj föl, édes rózsám,
Borulj a nyakamba!

— Fölkelek én rózsám,
Nem vagyok meg halva,
A szerelem, hű szerelem
Szivemet elfogta.

AZ ELADÓ LEÁNY.

Adj el anyám, adj el, mert itt hagylak.
— Ne hagyj, édes lányom, szoknyát vészek.
Ej, nem kell nékem, mert van nékem.

Adj el anyám, adj el, mert itt hagylak.
— Ne hagyj, édes lányom, kötőt vészek.
Ej, nem kell nékem, mert van nékem!

Adj el anyám, adj el, mert itt hagylak.
— Ne hagyj, édes lányom, legényt vészek.
Ej, a kell nékem, mert nincs nékem!

KARASZ JUCI.

Ez az utca petrezselyem,
Karasz Juci talpig selyem ;
Lehet annak, van is annak,
Czeglédi vette azt annak.

Karasz Juci fehér lába
Kivirít a léniára,*
Czeglédi Jóska meglátja :
Harmadnapos hideg rázza,

Karasz Juci gyenge karja,
Bő ujju vizitli rajta,
Meg is lehet aztat nézni,
Czeglédi vette azt néki.

Karasz Juci hires k . . .
Nem talál a gyalog-útra ;
Piros alma hull az útra,
Ugy talál a gyalog-útra.

Éjfél után egy az óra,
Karasz Juci most mén haza
Még a kutyák sem ugatják :
A vén banyák mégis tudják.

Ez az utca hosszabb volna
A közepén egy bolt volna,
Karasz Juci oda menne,
Talpig selyem ruhát venne.

«Csak gyászt adjon, görög uram,
Ugy sem lesz már hites uram,
Mert ha hites uram lenne :
Piros selyem szoknyát venne.»

* Lénia = mellék-út, ellentétben az országuttal.

FÁBIÁN PISTA.

Engem hivnak Fábián Pistának,
Ki is állok huszonnégy zsandárnak,
Jő a zsandár, de nem félek tőle,
Majd kimegyek, megszámolok véle.

Fekete föld termi a jó buzát,
Sürű erdő neveli a betyárt,
Szép csárdásné, viselje kend gondját,
Majd megkapja kend még a jutalmát.

Szeged felől fujdogál a szellő,
Jön a zsandár mint szél minden felől,
De én szegény csak magam egyedűl
Sürgök forgok a fegyverem körűl.

Isten hozzád Szalonta városa!
Már én többé nem leszek lakosa,
Teremhet már zöld füvet lapossa,
Kis pej lovam többé nem tapossa.

A CSIKÓS.

‚Hej lóra, csikós, lóra!
Be van a ló hajtva,
Biró udvarában,
Ihajla!
Szól a csöngő rajta,
Igaz a.‘

«Hej hadd szóljék, hadd szóljék,
Zsebembe’ a tallér ;
Én voltam tabánban,
Ihajla!
A hires gavallér,
Igaz a».

,Hej ismerem a csöngőt,
  Volt is a kezembe',
  A túri vásárba',
    Ihajla!
  Fizettem meg érte,
    Igaz a.'

«Hej elmehetsz már dáma,
  Nem járok utánad,
  Járjon biz a kutya,
    Ihajla!
  Ki a falut futja,
    Igaz a.»

,Hej, ime én azt mondám,
  Járjanak utánam.'
  «Járjon biz a kutya,
    Ihajla!
  Ki a falut futja,
    Igaz a.»

NAGY PÁL JANCSI.

Nagy Pál Jancsi s kis Dudrai
Elindultak juhot lopni,
Agyonverték a kis bojtárt,
Elhajtották fele nyáját.

«Az Alföldi hegyes, völgyes,
Engem a vármegye keres,
Ha keres is, meg nem talál
Engem az Alföldi pusztán!»

Csengelényi puszta szélen,
A nagy Szirtus szőlő végen
Utánok jött Pest vármegye:
,Kié, földi, ez a birge?'

«Mihaszna mondom, hogy kié,
A szegedi szenátoré.»
Mihelyt ezt a szót kimondta:
Lábára bilincset csuktak.
«Két kezemet hátra fogta,
Piros orcám felpofozta . . .»

«Kérem szépen az urakat,
Engedjék el a bajomat.
Hadd iratok egy levelet:
Rózsám szabadits engemet!»

Szeged város szép helyen van.
A fogház a közepén van,
Alatta terem a csipke,
Rászállott egy bús gerlice.
Ne búsulj te bús gerlice!
Lesz még párod az erdőbe.'

,Nem kell nekem senki párja,
Ha az enyém el van zárva.
Be van zárva a fogházba,
A szegedi rongyos várba.
Ablakodnak vas rostélya,
Nyujtsd ki, babám, karod rajta!
Hadd fogjam meg utoljára,
Bú eltemet nem sokára.'

«Soha ezt nem hittem volna:
Gyenge testem tömlöc rontsa,
Göndör hajam lerohassza,
Piros orcám elhervassza!»

SOBRI.

Hej, haj! kis menyecske!
Kivel háltál a múlt este?
— Hej, haj! Nyirfaival,
Az én kedves galambommal.

Hej, haj! Sobri pajtás!
Hogyan tetszik a mulatás?
— Hej, haj! nem jól tetszik,
Mert Nyirfai halva fekszik.

Hej, haj! Sobri pajtás!
Micsoda az a sárga ház?
— Hej, haj! Sümeg város,
Ott lakik a komiszáros.

Hej, haj! Sobri pajtás!
Elvitték a pej paripát.
— Hej, haj! csak hadd vigyék,
Van még a ménesen elég.

Hej, haj! Sobri pajtás!
Elvitték az irhás subát.
— Hej, haj, csak hadd vigyék,
Van még a szücsöknél elég.

Hej, haj! Sobri pajtás!
Elvitték a selyemruhát.
— Hej, haj! csak hadd vigyék,
Van még a boltokban elég.

Hej, haj! Sobri pajtás!
Elvitték a nyalka csizmát.
— Hej, haj! csak hadd vigyék.
Van még a vargáknál elég.

Hej, haj! Sobri pajtás!
Elvitték az inget, gatyát.
— Hej, haj! csak hadd vigyék,
Van még a tótoknál elég.

Hej, haj! Sobri pajtás!
Hozzák már az akasztófát!
— Hej, haj! csak hadd hozzák,
Sobrit arra nem akasztják!

A BETYÁR.

«Esik eső az árpa-tallóra,
Gyere babám, ültess fel a lóra,
Gyenge vagyok, nem tudok felülni,
Kis pej lovam nem akar megállni.

Irhás subám szegre van akasztva,
Ugyan babám, akaszd a nyakamba,
Ugy is tudod, ott annak a helye,
Még az éjjel betakarlak vele.

Kocsmárosné! jár-e erre zsandár,
Ki engemet a pusztában hajkász?
Ha jár erre, adjon hirt előre,
Majd kimegyek s megszámolok véle.»

Azt a legényt két zsandár kiséri,
A babája az ablakon nézi.
«Le nézd rózsám, gyászos életemet,
Mind teérted szenvedem ezeket!»

„,Ugyan, rózsám, ne veresd magadat,
Valld ki minden titkos dolgaidat!"'
«Ugyan, rózsám. sajnálsz-e engemet?
Mind teérted szenvedem ezeket!»

„Kocsmárosné, ád-e bort hitelbe?
Itt hagyom a csurakomat érte,
Ha ki nem váltom a jövő hétre:
Adja annak, ki többet ád érte.'"

BARNA JÓSKA.

A szegedi nagy stokházba
Barna Jóska be van zárva,
Ott fekszik az ajtajába',
Világos kék nyoszolyába'.

«Viszik a lovam Gyulára,
Magamat vasban utána.
Ne vigyenek olyan nagyon,
Ugy se' soká leszek vason.

Megizentem a birónak:
Ne örűljön rabságomnak;
Mert ha rabságomnak örűl:
Nem sokára mellém kerül!»

SEBŐK JANI.

Gyászba borúlt a budai nagy utca,
Sebők Janit most kisérik ki rajta.
Keze, lába össze vagyon vasalva,
Édes anyja keservesen siratja.
A budai köz végin egy bitófa,
Sebők Jani arra vagyon akasztva,
Fujja a szél lion ingét, gatyáját,
Jaj istenem kire hagyta babáját!

HALASI.

Mi esett, mi történt Gintli pusztájában?
A Gintlit meglőtték maga kastélyában.
Halasi, Halasi kár volt eztet tenni,
Gintlit kirabolni, pénzét el nem venni.
Kár a sárga csikót nyereg alá venni,
Kár a vén embernek csikó-lóra ülni
Kár a gyönge csikót a rúd mellé fogni,
Kár a szegény legényt katonának fogni.
Katonává lettem, de nem kevélységből,
Szolgáltam a császárt, de kénytelenségből.
Összecsőditették a sok látványságot,
Hogy ezek ölték meg a nagy uraságot.
Paks város mezeje egészen fekete,
De szép egy pár testvért akasztottak benne.
Az egyik azt mondja: önkéntes katona,
A másik azt mondja: Noszlopi honvédja.
Kedves jó barátim, rólam tanuljatok,
Hogy urakat ölni el ne induljatok.
Mert ha elindultok, majd tik is igy jártok,
Még csak harangot se konditanak rátok.

VÁRADI NÓTÁJA.

Jaj be szennyes maga inge gatyája! . . .
Bészennyesült a szentgyörgyi stokházba.
Mossa ingem, édes anyám, fehérre,
Holnap visznek a törvényszék elébe,
Ha bémenyek a törvényszék házába:
Leborulok a törvény asztalára.
Ha kijövök a törvényszék házából,
Elbúcsuzom a kerek nagy világtól.
Vasas lábam keservesen pengetem,
Oh istenem, most végzik a törvényem . . .
Édes anyám! pénz vagyon a zsebembe —
Markoljon ki kejed nekem belőle.

Csinátasson diófából koporsót.
Sárga szeggel veresse rá a jaj-szót,
Trombitások három troppot fújjanak;
Me't istenem! — hónap felakasztnak.

RÓZSA SÁNDOR.

Szegény Rózsa Sándor
Fölült a lovára,
Aranyszélű gatyaszára
— Sej, haj! —
Ugy lebeg utána.

Csillagok, csillagok
Szépen ragyogjatok!
Hires magyar betyároknak
— Sej, haj! —
Utat mutassatok!

Mennek a pusztába
Szegednek környékén,
Utánuk mén a vármegye
— Sej, haj! —
Rádainak élén.

El is fogták őket,
Viszik a tömlöcbe,
Ott van köztük Rózsa Sándor
— Sej, haj! —
Talpig vasba verve.

Odamén az anyja,
Hogy őtet sirassa.
«Ne sirasson édes anyám,
— Sej, haj! —
Nem vagyok meghalva!

«Hogyne siratnálak,
Mikor vasban látlak!
Holnapután nyolc órakor
— Sej, haj! —
Fölakasztva látlak!»

KONKOLY JÁNOS.

Esik eső, szép csöndesen csepereg,
Konkoly János bitófánál kesereg.
Kesergliet már a szegény bújába,
Mer' közeleg utolsó végórája.

Uj-Szögedön most faragják azt a fát,
Kire szegény Konkoly Jánost akasztják,
Esztendeje, mikor a fát kivágták,
A Jancsinak a számára möghagyták.

Fujja a szél pamuk ingit, gatyáját,
Most gyalulják a koporsó deszkáját.
— Ezt a csúfos halálomat nem bánom,
Feleségöm, két gyerököm sajnálom!

CSŐKE MÁRI.

Csőke Boris fehér háza,
Cégére sincs, mégis csárda,
Arany ablak, réz karika:
«Mári lányom, nézz ki rajta.

Ugyan Mári, nézz ki rajta,
Ki sétál az udvarodba?»
«Nagymihály Ferdi, angyalom. —
Gyüjjön hát be, megcsókolom!»

Nagymihály Ferdi lajbija
Ezüst gombra van kivarrva,
Harminchárom rózsa rajta,
Csőke Mári neve rajta.

Nagymihály Ferdi mén a rétre
Kasza, vella a kezébe,
Kasza, vella a kezébe,
Csőke Mári az ölébe.

«Ugyan Mári, mér' vagy kényes,
Talán hogy a cipőd fényes?
A' se a te pénzed ára
Nagymihály Ferdi fáradsága!»

Csőke Mári mén a kutra,
Betekint a sarok-boltba,
Azt kérdezi a boltostul;
Van-e neki baba-dunna?

Azt feleli rá a boltos:
«Minek neked baba-dunna?»
«Mit kérdezi azt én tőlem:
Minek neked baba-dunna?»

Minek neki baba-dunna?
Nincs ő neki kis porontya?
Kell ő neki baba-dunna,
Van ő neki kis porontya!

RAB-NÓTA.

Mikor visznek Szeged felé,
Nyilnak az egek két felé,
Hullnak a fényes csillagok,
Mert látják, bűntelen vagyok,
Mert látják, bűntelen vagyok.

Hej Rádai! majd megbánod,
Hogy a rabot lecsigázod;
Hátadból vágok bőr dudát,
Azon fúvom a rab nótát,
Azon fúvom a rab nótát.

Nem loptam én életembe,
Csak hat tinót Debrecenbe,
Azt sem akartam ellopni,
De nem tudtam vásárolni,
De nem tudtam vásárolni.

Kettőt adtam a birónak,
Kettőt a szabaditónak,
Mégis rám verték a vasat,
Szegedi vár gangja alatt,
Szegedi vár gangja alatt.

Ugyan, hogy irjak, babámnak,
Az én kedves galambomnak?
Ugyan hogy adjam tudtára,
Hogy itt vagyok nagy rabságban,
Hogy itt vagyok nagy fogságba?

Kezem reszket, nem irhatok,
Szemem könnyitől nem látok,
Nem ér semmit, ha irok is,
Ha azt lepecsételem is,
Ha azt lepecsételem is!

Szállj fel, kis fekete fecském,
Vedd szárnyadra levelecském!
Vidd el nekem váró módra,
Tedd le babám asztalára,
Tedd le babám asztalára!

Ha valami választ adna,
Repülj vissza rostélyomra,
Vigasztald meg bús szivemet,
És nyomorult életemet, —
Vigasztald meg bús szivemet!

ANGYAL BANDI.

Lám megmondtam, Angyal Bandi ne menj az
Alföldre,
Csikósoknak, gulyásoknak közibe,
Közibe.

Mert megtanulsz lovat lopni izibe,
Izibe,
Majd ugy kerülsz a vármegye kezibe,
Kezibe.

Mikor kezdi Angyal Bandi a lovát
Nyergelni,
Cifra csikos kantárjával fékelni,
Fékelni.

Kurta süveg a fejében módosan,
Módosan,
Fejér fátyol a nyakában, bokrosan,
Bokrosan.

Cifra bunda válla hegyit nyomitja,
Nyomitja.
A sallangja lába fejét boritja,
Boritja.

Rajta van az aranyrojtu gatyája,
Gatyája,
Sléziából van a matériája,
Riája.

Alabástrom a homloka, nem márvány,
Nem márvány,
Fekete két szemöldöke szivárvány,
Szivárvány.

Mikor mene Angyal Bandi tanyára,
Tanyára,
Ama gyönge borjuhús vacsorára,
Csorára.

Rajta üte Gönc városa megfogni,
Megfogni.
A két kezét kötéllel is megkötni,
Megkötni.

Akkor kezde Angyal Bandi bámulni,
Bámulni,
A szinében egészen megváltozni,
Változni.

Megkötözik Angyal Bandit kötéllel,
Kötéllel,
Ugy kisérik fel Kassára, fegyverrel,
Fegyverrel.

Egy itce víz, egy font kenyér a Bandi
Számára,
Harminchárom fontos vasat kezére,
Lábára!

BIMBÓ JÓSKA.

Bimbó Jóskát megfogták
A babódi nagy utcán.
Kisérik a kis utcán,
A számtartó udvarán.

A számtartó főhadnagy,
Az számol a rabokrul.
Egyet rá vág a hajdu.
Bimbó Jóska eljajdul.

— Kéröm a hadnagy urat,
Mér' vág ollyan nagyokat?
— Azért vágok nagyokat,
Hogy vödd észre magadat!

KIS SÁNDOR.

Volt egy úrnak hat szép fekete lova,
Volt is annak egy szép barna kocsisa,
Még vasárnap jó bort ivott kedvire.
Hétfőn reggel szépen ki volt teritve.

Jaj de véres a Kis Sándor ruhája,
Elvérezte a csorvási csárdába',
«Mosd ki, rózsám, ingem, gatyám fehérre,
Majd elmegyek a nagy törvény elébe. — —

Biró uram, adjon isten jó napot!»
„„Isten hozott, édes fiam, mi bajod?"‘
«Biró uram nagyon sulyos a bajom, —
Legkedvesebb pajtásom szúrtam agyon!»

„„Ülj le, fiam, nálunk itt a lócára
Elvégezzük a bajod nyolc órára,
Elvégezzük a bajod nyolc órára,
Ülj le, fiam, nálunk itt a lócára."‘

Jaj de álnok a szegedi főbiró,
Maga hallgatja a rabot nem hajdu,
Ráncra szedi szemöldökét s ugy nézi,
Hogy a törvény Kis Sándort hogy' itéli.

Három kis lány felöltözött fehérbe,
Fehér selyem kendőt vett a kezébe,
Szépen kérik a vármegye hajduját:
Ne akasztassa fel azt az egy betyárt!

Kis Sándornak az udvarán van egy fa,
Tetejében csüng három szál pántlika,
A rózsája keservesen siratja:
Mert Kis Sándort katonának viszik ma!

AZ ÁRVA LEÁNY.

Ihon nevekedék
Egy arany almafa,
Körül folyta tövét
Gyenge gyopár virág;
Alatta üldögél
Szegény árva leány.
Köti koszoruját,
Siratozza magát:
— «Sem apám, sem anyám,
Sem gondom viselő».

Az ajtón hallgatja
Egy kevély katona:
«Ne sirj, ne keseregj,
Szegény árva leány,
Leszek apád s anyád
Mint gondod viselő».

«Nekem bizony ne légy,
Te kevély katona,
Mert nekem is vagyon
Jegyösöm, gyürüsöm,
Kiért én elvártam
Hét szép esztendeig,
Hét szép esztendeig
Teljes harmadnapig.

De én még elvárom
Hét szép esztendeig,
Hét szép esztendeig,

Teljes harmadnapig ;
De ha akkor se jő,
Én aztán elmegyek
Az apácák közé,
Az apáca földre,
Ott én amig élek
Istent is szolgálok,
Ha pedig meghalok :
Isten előtt állok.

HÁROM TOLVAJ LEGÉNY.

Mind menyen, mind menyen
Három tolvaj legén,
Mind menyen, mind menyen
Rengeteg erdőkön.
Rengeteg erdőkön
Görögöt érének,
Görögöt megölék,
Szekerét fölverék.

Mind menyen, mind menyen
Három tolvaj legén,
Korcsomát érének,
Oda bémenének.
Egyből azt kérdezék :
«Hej korcsomárosné!
Vagyon-e jó borod?»
‚Borom is jó vagyon,
Lányom is szép vagyon,
Magam is vig vagyok.‘
Mind eszik, mind iszik
Három tolvaj legén,
De a legifjabbik
Nem eszik, nem iszik,
Nem eszik, nem iszik,
Egyre szomorodik :

«Adta volna Isten,
Hogy a rengő bőcsőm
Lett vóna koporsóm,
Az én póla ruhám
Bizony szemfödelem,
Az én póla-kötőm
Eresztő kötelem!»

JÁNOS URFI.

János urfi gondolkozik,
Házasodni szándékozik,
Nyergeli is paripáját,
Hogy meglássa a mátkáját.

Nyereg alatt paripája,
Könnyen felül a hátára,
Maga ifju, hosszu lába,
Nem magas a paripája.

János urfi, János urfi,
Magát nem kergeti senki,
Kár úgy sietve vágtatni,
Kiért siet, megkaphatni.

János urfi hamarjába',
A mátkája udvarába',
Ül a mátka az ablakba,
János urfit rég nem várja.

Szól a mátka az ablakba',
Vigyék lovát a pajtába,
A cselédek ezt megteszik,
Lovát szalmával étetik.

János urfi palotába',
Borult mátka a nyakába,

Sir, de miért, maga tudja,
Hogy miért sir, az ő búja.

János urfi, jobb lett volna,
Otthon maradni pucokba',
A mátkája azért búsul,
Mért nincs maga tőle távol.

Akit igazán szeretnek,
Annak palacsintát sütnek,
Nem marad el a borhozás,
Székelyeknél ez a szokás.

János urfi haza jöve,
A trektából részt nem vöve,
Panaszolja az anyjának,
Édes anyja szól fiának :

Fiam Jankó, ott nem kellesz,
Keress magadnak mást, jobb lesz :
Ha nem keressz, te bánod meg,
Tudom, sógorod elég lesz.

A tanácsot nem fogadá,
Feleségit haza hozá,
Annyi is már a sógora,
Szerit számát ő sem tudja.

KAPITÁNYNÉ LESZEK.

«Megyek anyám, megyek,
Kapitányné leszek.»
Ne menj lányom, ne menj,
Eladlak én téged.
«Kihez anyám, kihez?»
Egy kovács legényhez.
«Nem kell anyám, nem kell,
Az a kovács legény :

Fuvónyomogatni,
Patkószeget verni . . .
Rip, rip, rip! rop, rop, rop!
Kapitányné leszek!»

«Megyek anyám, megyek,
Kapitányné leszek.»
Ne menj lányom, ne menj,
Eladlak én téged.
«Kihez anyám, kihez?»
Egy diák legényhez.
«Nem kell anyám, nem kell,
Az a diáklegény :
Könyvet olvasgatni,
Falut tanitani . . .
Rip, rip, rip! stb. . . .»

«Megyek anyám, megyek,
Kapitányné leszek.»
Ne menj lányom, ne menj,
Eladlak én téged.
«Kihez anyám, kihez?»
Egy molnár legényhez.
«Nem kell anyám, nem kell,
Az a molnár legény :
Malomkövet vágni,
Lisztet meregetni . . .
Rip, rip, rip! stb. . . .»

«Megyek anyám, megyek,
Kapitányné leszek.»
Ne menj lányom, ne menj,
Eladlak én téged.
«Kihez anyám, kihez?»
Egy harangozóhoz,
«Nem kell anyám, nem kell,
Harangozó legény :
Egyet-kettőt kongat,
Mindég csak pufolgat . . .
Rip, rip, rip! rop, rop, rop!
Kapitányné leszek! . . .»

TELEKI ÉVI.

Telekiné Évi lánya,
Mind a legényeket várja.
Hej, de mind hiába várja,
Csak nem akad neki párja.
Várja, ha jő piros hajnal . . .
— S megérkeznek alkonyattal.
Zsebkendejök messze kéklik,
Úgy mennek az utcán végig.
«Édes kedves szülő anyám,
Szemet vetett egy fiú rám.
Haja szőke, kék a szeme,
Palkó Pista igaz neve.»
‚Édes lányom, jól ismerem,
Sokat ette a kenyerem.‘
«Édes anyám fáj a lelkem,
Palkó Pistát megszerettem.
Eressz ki a kapu elé,
Mindjárt jőnek erre felé.»
‚Nem eresztlek, kedves lányom,
Mit is látnál a hitványon?
Apja jobbágy, nem külömb ő,
Hitvány paraszt mindakettő.‘
Telekiné lánya, Évi,
Anyját de hijába kéri.
Fájdalmába', keservibe',
Kimegyen a ház elibe.
Ház elibe, kerek dombra, . . .
Ott zuhog az Olt folyója.

*

«Édes anyám, jaj énnekem!
Pistát el nem felejthetem.
S mintsább haragodat lássam,
Legyen az Olt hitestársam!»

VÁRADI JÓZSEF.

Tüzet fújt a pej paripa,
Úgy vágtat egy tiszt úr rajta.
«Hová megyen hadnagy uram?»
‚Lovagolok, édes fiam!'
«Ez sem igaz, hadnagy uram.
Aki megyen lovagolni,
Egy-két legényt viszen az csak.
Itt pedig van tizenkettő,
Ki kijedet kisérgeti.»
Egy pajtásom bujdokol itt,
Azt indultam megkeresni.
Nagyot vétett urak ellen,
De én hozom a kegyelmet.
Nem tudod-e, merre leve?
Váradi az igaz neve.»
‚Hogy ne tudnám, hogy ne tudnám!
Ott a falu felső végén
Lakik az ő violája,
Leghamarább ott találja.'
Pásztor-legény uton marad,
Hadnagy uram tovább halad.
A kicsi ház ott fejérlik,
Abba lakik Rofajiné,
A Váradi szeretője,
Most is ott vagyon mellette.
‚Szép jó estét, Rofajiné!'
«Adjon Isten, vitéz uram!»
‚Udvarodon van-e vállu?
Ihatnék a kis pej lovam.'
«Ha ihatnék, megitatom,
Ha ehetnék, abrakolom.»
Megy a hadnagy a szobába,
Váradit ott megtalálja.
‚Add meg magad, te gazember!'
A katonák megrohanják,
Kezét lábát megvasazzák.

*

Hát ez a fa miféle fa?
Hogy egy betü sincsen rajta.
Ez a fa biz' afféle fa:
Váradit akasszák rajta.

*

Ifjak, lányok, ügyeljetek,
A németnek ne higyetek!
Mer' a német csuffá teszen,
Akasztófa alá viszen.

SZŐKE MIHÁLY.

Szabó Juli, Szőke Mihály,
Úgy szeretik egymást,
Amikor csak találkoznak,
Majd megeszik egymást.

«Hová mégy most gyönge rózsám?»
— Kérdi Mihály tőle,
‚Édes kincsem, Szőke Mihály,
Megyek az erdőre.'

Elment Julis az erdőre,
De nincs gondja fára,
Három zsandár a ciher közt
Várakozik rája.

Egyik teszi, másik veszi . . .
Jaj, nem veszik észre!
Szőke Sándor megérkezett
Puskával kezébe.

«Hitvány személy! életemet
Megkeseritetted!
Puska-golyó igazságot
Tegyen most feletted! . . .»

SELYÖM SÁRI.

Selyöm Sári azt álmodta:
Hogy a kedvese megcsalta.
Selyöm Sári jól álmodta,
Mert őt biz a rég megcsalta.

Visszamondja erdő, berek,
Selyöm Sári ugy kesereg.
Amikor csak eszibe jut,
Könyeitől ázik az ut.

Kimegyen a zöld erdőbe,
Zöld erdőből buzaföldre,
El akarja felejteni,
Búbánatát elrejteni.

Búza földön kútat ére,
Betekint a fenekére.
Fenekibe magát látja,
Hajh, de nem ismer magára.

Fejér Imre, értted lészen,
Én halálom, kora vesztem!
«Én Istenem verd meg értte,
Aki eggyel be nem érte.»

NÓTA DAKÓ SÁNDORRÓL.

«Megyek apám, megyek,
Bé Madéfalvára,
Fényes uraságok
Nagy gyülést hirdettek —
Madéfalvi rétre,
Sok vitéz legények
Gyülekeznek oda,

Én is elmegyek hát.»
«Édes jámbor fiam,
Ne menj el te oda!
Német uraságok
Hirdették a gyülést,
Jaj lészen ott nékünk.
Német uraságok
Mindég rosszak voltak,
Szegény székely népre
Mindég terüt hoztak.
Sok anyának szivét,
Bánatba keriték,
Kinnal nevelt fiát
Katonának vitték,
Ne menj fiam oda!»
«Édes lelkem apám,
El kell nekem mennem,
Nem szabad én nekem
Hamar megijednem.
Fényes német tisztek
Ha eljesztenének,
Szép szőke leányok
Reám se néznének,
El kell nekem mennem!

*

Elment Dakó Sándor,
El Madéfalvára.
Fényes német tisztek
Nagy gyülést hirdettek,
Madéfalvi réten
Összegyülekeztek.
Akkor méne oda
Dali Dakó Sándor
Szürke paripával,
Piros tarsolyával.
Dali szép legények
Kiállottak sorba,

Egytől-egyig mindeniknek
Vére hullott porba.
Dali Dakó Sándor,
Mért is jövél ide!?
Anyád fájdalmára,
Magadnak vesztire!
Jobb lett volna neked
Apádra hallgatni,
Otthon megmaradni;
Most a sasok jőnek
Rajtad mullatozni,
Husodból lakozni!

ÁRVA GILICÉRŐL.

Oh! mint búsul kis gilice,
Aki társát elvesztette;
Társát egy vad elkergette,
Talán eddig meg is ölte.
Én elmegyek arra helyre,
Hol kiomlott piros vére,
Hol szaggatták szálkás húsát,
Ott rakatok egy kápolnát;
A csontjából kirakatom,
A vérivel föliratom:
Hogy vagyon az árva dolga,
Ki hazáját rég elhagyta!
Én egy igaz árva voltam,
Ki hazámat rég elhagytam,
Viz mentére elindultam
Ha megtalálnám a társam.
A királyné ablakában
Egy kis arany galickában
Megtaláltam; de rabságban,
Igy énekel bánatában:
«Hej gilice, kis gilice,
Mért jöttél te ilyen messze!

Menj vissza te arra helyre,
Honnét jöttél ilyen messze!»
S visszafordult arra helyre,
Honnét jött ilyen messzire,
Fejét földre csüggesztette,
Szárnyát széjjel terjesztette,
Magát holttá eresztette:
Hogy a társát elvesztette.

DANCSUJ DÁVID.

Bodok felett vagyon egy kis sürü berek,
Szegény Dancsuj Dávid a között kesereg,
Nem jó Dávid, nem jó, sirni, keseregni,
Ha meglát valaki, hova tudsz ellenni?...
Az a fekete föld ketté hasadhatna,
Szegény Dancsuj Dávid belé ború'hatna.
De a fekete föld ketté nem hasadhat,
Szegény Dancsuj Dávid belé sem ború'hat.
«Adjon Isten annak ezernyi ezer jót,
Ki az én bölcsőmet megrenditette vót.
Köszönöm apámnak s az édes anyámnak,
Mert jó fiat nevelt bolygó katonának,
Az ország rabjának.
Mennyi égen csillag, iró deák vóna,
Mennyi réten fűszál, mind pennaszár vóna.
Menyi erdő-lapi, mind papiros vóna,
Veres tenger hobja mind tentalé vóna:
Az én sok bánatim még se' férne réa,
Még se' férne réa».

GYÖRBIRÓ ÁRON.

Jaj de szépen harangoznak
Az úzoni torony alatt!
Szegény Györbiró Áronnak,
Szegény Györbiró Áronnak.
Áron, Áron, mit gondolál,
Mikor a vizre indulál?
Én egyebet nem gondoltam:
Négy kerekemet megmostam.
Jó barátim! kik valátok,
Kik a viz szélin állátok,
Kezem nyujtám, nem szánátok,
Életem végét várátok.
A gát alól kifogának,
Lepedőbe takarának,
A nagy úton felvivének,
Györbiróni bétevének.
Édes anyám! nyisd kapudot,
Halva hozzák szép fiadot.
Készitsd fel a nyujtó padot,
Öltöztesd fel szép fiadot.
Engem anyám ne sirasson,
Értem könnyet ne hullasson!
Sirasson meg az én mátkám,
Az én Pünkösti Márikám!

A RAB LEGÉNY.

Véremmel irattam
E kis cédulácskám,
De nincs oly követem,
Kitől elküldhessem.
Méhemtől küldeném,
Félek, mezőre száll,
Kedve szerint való

Virágjára talál.
Szarkától küldeném,
De igen cserregő,
Titkos bánatimat
Félek, kicserregi.
Készülj édes fecském!
Vidd el levelecském:
Se nem olyan közel,
Se nem olyan messze
Csak túl a tengeren
Harminc mérfődnyire,
Ahol nevekedik
Egy kerek dombocska.
Egy kerek dombocska,
Egy kicsi falucska,
Tudom megismered
Az én rózsám házát.
Ónos az ablaka,
Üveg az ajtaja,
Az ablak alatt van
Egy édes almafa.
Édes az almája,
Hamis a gazdája,
Adta vóna Isten,
Ne ismertem volna.
Fekete két szemem
Ki nem sirtam volna,
Gesztenyeszín hajam
Meg nem őszült volna.
Ha kérdi: hogy vagyok?
Mondd meg: hogy rab vagyok
Magam egészségben,
Szivem gyötrelemben!

BAGI ANDRÁS.

Fölszállott a páva vármegye házára,
Szegény Bagi András most esett rabságba:
Se nem a gulyáér', se nem az ökörér',
Hanem Sinka Pista fejbe csapásáér'.
Már Bagi Andrásnak minek a bokréta?
Mikor már ő is csak egy szál levendula,
Egy szál levendula, két szál tubarózsa,
Mert Sinka Pistának ő volt a gyilkosa.
Egyszer ütött oda: véres lett fokosa,
Másszor ütött oda: elálott a szava.
Pátfalvi temető balra van bevetve,
Szegény Sinka Pista oda van temetve.
Már Sinka Pistának huzzák a harangot,
De Bagi Andrásnak csörgetik a láncot.

VASÁRNAP DÉLUTÁN.

Még vasárnap délután,
Még vasárnap délután —
Alá sétált az utcán,
Alá sétált az utcán.

Mondta neki az anyja,
Mondta neki az anyja:
«Pista fiam, gyüjj haza,
Pista fiam, gyüjj haza!»

«Édes anyám, nem mögyök,
Édes anyám, nem mögyök,
Délután megfürödök,
Délután megfürödök.

Nem a Tisza szélibe,
Nem a Duna szélibe:
A csárda közepibe,
A csárda közepibe.

De nem vizbe, ha' vérbe,
De nem vizbe, ha' vérbe —
A csárda közepébe,
A csárda közepébe . . .

Édes anyám, édesem
Édes anyám, édesem,
Van-e ruhám szennyesen?
Van-e ruhám szennyesen?

Ha nincs ruhám szennyesen,
Ha nincs ruhám szennyesen :
Hoztam egy párt véresen,
Hoztam egy párt véresen!»

SÁROSDI ILUS.

Sárosdi Ilusnak fekete a szeme,
Jaj de szépen illik rá a szemöldöke!
Szőke legény, hogyha aztat megláthatja,
Jaj de szerelmesen mosolyog rá szája!

A földvári tömlöc a Dunaparton van,
Siák Jancsi régen már abban fogva van,
A Siák Jancsinak gyolcs inge, gatyája
Gyöngén lobog, ha áll a tömlöcajtóba.

A Siák Jancsinak helyes a csizmája,
Ráverték a vasat picinyke lábára.
A tömlöc oldala vetett nyoszolyája,
A tömlöc teteje takaró párnája.

Kedden nyolc órakor feláll az ur széke,
A Siák Jancsinak jelen kell lennie ;
Sárosdi Ilusnak szive majd meghasad,
Ha a Jancsi lábán meglátja a vasat.

A Sárosdi Ilus piros cipellője
Nem sétál már többé a tömlöc elébe;
Mert a Siák Jancsit itélték fogságra,
Csütörtökön viszik négy lovon Szegszárdra.

SZEGÉNY BIRÓ JANCSI.

Szegény Biró Jancsi
Beh sokat szenvedett,
Hej, mikor a ladikból
A Dunába esett!

Eleget kajdászott,
De senki nem hallá,
Haj, csak egy molnár legény
Malomból siratá.

Engem, szőke habok,
Csöndesen vigyetek,
S hej, osztán, oda alá,
Oda kitegyetek!...

BODÓ MARIS.

Bodó Maris patyolatja,
Hábor Miska lobogtatja,
De mind addig lobogtatja,
A farsangon haza kapja,
A farsangon haza kapja.

Harangoznak, harangoznak,
De nem délre harangoznak,
Szőke piros leányt hoznak,
Az elébe harangoznak,
Az elébe harangoznak.

AZ ELKÉSETT ESKÜVŐ.

Felment a pap pördikálni,
Szegény legényt kihirdetni.
Sötét az éjtszaka,
Babám kisérj el haza.

Szegény legényt kihirdetni,
Barna kis lányt esküdtetni.
Sötét az — sat.

Alig várták a bemenést,
A templombul a kigyüvést.
Sötét az — sat.

Alig értek három házot,
A menyasszony megbabázott.
Sötét az — sat.

KOZMA PISTA.

Jaj de rideg az egri vár szobája!
Kozma Pista vagyon abba bezárva;
Kilenc golyó járta átal a testét:
Szánja-bánja elkövetett esöttét.

Szomorufüz hajlik az ablaktyára:
Talán az is Kozma Pistát sajnálja;
Kis madár is azt csevögi az ágon:
Pista, én is szabadulásod várom.

— Ne várd, ne várd az én szabadulásom,
Inkább várjad az én gyászos halálom;
Nincsen pardon az én bünös fejemnek,
Jó éjtszakát mondok én az életnek!

A MEGVERT KOMA.

Ha bemegyek, ha bemegyek a csárdába borinnya,
Én utánam, én utánam ne járjon senki sirnya!
Ha betörik az én árva fejemet,
Ne mosogasd az én véres kendőmet.

Hiába is mosogatnád az én véres kendőmet,
Hiába is kötögetnéd szegény árva fejemet;
Meglátszik a botja helye az én köröszt komámnak
Hej de csufja lettem én a világnak!

A MEGCSALT LEÁNY.

Egy asszonynak vagyon három lánya:
Kettőnek van kivarrott szoknyája,
Harmadiknak szép ringó bölcseje,
Abba' fekszik szép fattyú-gyermeke.

A lábával el is ringatgatja,
A szájával el is csicsigatja:
«Hejli, hujli, csicsijja babája,
Szerelemből jöttél a világra...

«Lányok, lányok, rólam tanuljatok:
A legénynek csókot ne adjatok;
Mer' az a csók nem esik hiába —
Könnyed csordul a bölcső gombjára.»

KATÓ.

«Sok jó estét, Kató fiam!»
«Adjon isten, szivem uram!»

«Magas az ágy, Kató fiam.»
«Fölvetettem, szivem uram.»

«Mozog az ágy, Kató fiam.»
«Egér van benn, szivem uram.»

Elvágta a Kató nyakát,
Árván hagyta Jancsi fiát.

A BETYÁR SZERETŐJE.

Ennek a kis lánynak nincs babája,
Pandur-káplár jár az udvarára.
«Pandur-káplár jöjjön be,
Magam vagyok idebe
A szobába.»

Kimegy a kis kertbe rózsát szedni,
Utánna a pandúr megkötözni.
«Eressze el a karom,
Ezt a betyárt akarom
Megölelni.»

SOBRI JÓZSI.

Sobri Józsi a pincében,
Kalamáris a kezében,
Csak azt irja levelében:
Porkolábné az ölében.

Porkolábné aranybárány,
Aranybetű van a vállán;
Aki aztat elolvassa,
Sobri Józsi neven rajta.

Porkolábné fejketeje,
Aranycsipke az eleje;
Az sem az ő pénze ára:
Sobri Józsi vette rája.

Sobri Józsi kaszát lopott,
Abból sarkantyút vágatott;
— Udvaromban meg ne pendítsd,
Bús szivemet ne szomorítsd!

MIT SIRSZ...

«Mit sirsz, mit keseregsz, édes feleségem?
Van nékem jószágom, sok szép gazdaságom,
Sok szép gazdaságom, szép szántóföldeim,
Szép szántóföldeim, jó termő szőleim,
Jó termő szőleim, három gulya marhám,
Három gulya marhám, négy szép hintós lovam,
Négy szép hintós lovam, kőből rakott váram,
Kőből rakott váram, szép eladó lányom!»

««Verje meg az Isten sok szép gazdaságod,
Hordja el az árvíz szép szántóföldeid,
Jégeső verje el jó termő szőleid;
A menykő csapja meg négy szép hintós lovad,
A dög eméssze meg három gulya marhád,
Szakadjon hegyibéd kőből rakott várad,
Magam se érjem meg a holnapi napot:
Hogyha nincsen néked ifjú legénységed!»»

A THURYNÉ LÁNYA.

Eresz alatt csicsereg a fecske,
Párját híjja minden áldott este,
Párja elszállt messzi, messzi tájra,
Levelet vitt Talián országba.

Éjfél után hármat ver az óra,
— Szép virágszál, gyüjj ki csak egy szóra!
Vendéged gyütt messzi, messzi tájról,
Barna legény Talián országból.

— Barna legény, jaj be későn gyüttél,
Jaj de nagyon hamar árva löttél!
A menyasszony vár má' réges-régen,
Fehér ágyon kiterítve szépen.

Megkondult a halotti gyászének,
Összeomlott a kis fecskefészek;
Omlik-bomlik a Thuryné háza,
Rég elhervadt szép eladó lánya!

AZ ÚR JÉZUS-KRISZTUSRÓL.

(Krisztus-monda.)

Mikor az Úr Jézus ezen a földön járt,
Elment Jeruzsálembe s ott szállást nem talált.
Bement egy házba, vendégfogadóba:

«Adj Isten jó estét, neked édes Uram!
Adhatnál-e szállást a Jézus-Krisztusnak,
Az ő érdeméért, kinszenvedéséért?»

«Nem adhatok, szegény, mert sok vendégem lesz,
Majd azok belőled majd csúfot űznének
A Jézus-Krisztusnak az ő érdeméért,
Kinszenvedéséért.»

«Menj el Péter, menj el a város végére,
Ott lakik egy szegény özvegyasszony.»

«Adj' Isten jó estét, Veronika asszony!
Adhatnál-e szállást a Jézus Krisztusnak,
Az ő érdeméért, kinszenvedéséért?»

«Van énnekem házam, három vetett ágyam,
A legszebbikébe lefektetem Jézust.»

Fejénél fölkelt ragyogó napvilág,
Lábánál fölkelt tündöklő holdvilág . . .

HÁROM ÁRVA.

Temetőnek bánatfája,
Az alatt sir három árva.

«Kelj föl, kelj föl, édes anyám,
Lerongyollott az én ruhám!»

— Nem kelhetek, édes lányom,
Szanaszét van minden csontom.

«Kelj föl, kelj föl, édes anyám,
Szennyes az én ingem, gatyám.»

— Édes fiam, nem kelhetek,
Megszítta föld a testemet.

«Kelj föl, kelj föl, édes anyám,
Ugy vágyom a csókod után!»

— Nem kelhetek, lelkem ága,
Koporsóba vagyok zárva.

«Ki visel majd gondot mi ránk?
Kelj föl, kelj föl, édes anyánk!»

— Vagyon nektek mostohátok,
Aki gondot visel rátok.

«Mikor fésüli a fejünk:
Sarkunkon foly piros vérünk.»

«Mikor fehért ad hátunkra:
Vérrel virágzik az alja.»

«Mikor kenyért ád a kézbe:
Hét ördög ül a szemébe.»

A KIRÁLYFI.

Egyszer egy királyfi
Mit gondolt magában,
Egy bohó királyfi
Mit gondolt magában?
  Lehányta magáról
Királyi ruháját,
Egy bohó királyfi
Királyi ruháját.
  Rávette helyette
A kocsis gunyáját,
A bohó királyfi
A kocsis gunyáját.
  Elindult megkérni
Szegény ember lányát —
Szegény kocsis legény
Szegény ember lányát.
  Adj isten jó napot,
Szegény ember lánya!
Be szabad-e gyünnöm.
Szegény ember lánya?
  Fogadj isten kendnek,
Szegény kocsis legény,
Hozta isten, hozta,
Szegény kocsis legény!
  Üljön le minálunk,
Nálunk kanapéra,
Szegény kocsis legény
Nálunk kanapéra.
  Nem azért jöttem én,
Hogy én itt leüljek,
Nem érek én arra,
Hogy én itt leüljek.
  Hanem azért jöttem:
Jösz-e hozzám, vagy sem?
Szegény ember lánya,
Jösz-e hozzám, vagy sem?

Elmegyek én kendhez,
Szegény kocsis legény.
Illik kend én hozzám,
Szegény kocsis legény!
Akkor a királyfi
Mit gondolt magában,
Trallala, trallala,
Mit gondolt magában?
Elindult megkérni
Gazdag bíró lányát,
Trallala, trallala,
Gazdag bíró lányát.
Adj isten jó napot
Gazdag bíró lánya,
Trallala, trallala,
Gazdag bíró lánya!
Fogadj isten kendnek,
Szegény kocsis legény,
Trallala, trallala,
Szegény kocsis legény!
Üljön le minálunk,
Nálunk a — lócára,
Trallala, trallala,
Nálunk a — lócára!
De nem azért jöttem,
Hogy én itt leüljek,
Trallala, trallala,
Hogy én itt leüljek.
Hanem azért jöttem,
Jösz-e hozzám, vagy sem?
Trallala, trallala,
Jösz-e hozzám, vagy sem?
Gazdag leány vagyok,
Gazdag legényt várok,
Trallala, trallala,
Gazdag legényt várok!
Akkor a királyfi
Mit gondolt magában,

A bohó királyfi
Mit gondolt magában?
  Lehányta magáról
A kocsisi gunyát,
Rávette helyette
A királyi pompát.
  Elindult megkérni
Gazdag bíró lányát;
Be szabad-e gyünnöm,
Gazdag bíró lánya?
  Hozta isten, hozta,
Fényes királyurfi,
Trallala, trallala,
Fényes királyurfi!
  Üljön le hát nálunk
Selyem kanapéra,
Trallala, trallala,
Selyem kanapéra.
  De nem azért jöttem,
Hogy én itt leüljek,
Trallala, trallala,
Hogy én itt leüljek;
  Hanem azért jöttem:
Jösz-e hozzám, vagy sem?
Gazdag bíró lánya,
Jösz-e hozzám, vagy sem?
  Elmegyek én kendhez
Fényes királyurfi,
Illik kend én hozzám,
Fényes királyurfi!
  Nem kellesz énnékem.
Gazdag bíró lánya . . .
Kell nékem, kell nékem
Szegény ember lánya!

GYÖNGYVÁRI KATICA.

„Istenem, istenem!
Ugyan mi lelt engem?
Három rőf pántlika
Körül nem ér engem;
Eddig egyet vettem,
Bokorra kötöttem,
De már hármat vettem:
Bokrot nem köthettem.»

‚Lányom, édes lányom,
Gyöngyvári Katicám!
Hogy' van a te ruhád?!
Elől rövidedik,
Hátul hosszabbodik.'

„Anyám, édes anyám,
Kedves édes anyám!
Szabó nem jól szabta,
Varró nem jól varrta."

‚Lányom, édes lányom,
Gyöngyvári Katicám!
Szabó is jól szabta,
Varró is jól varrta...
Verje meg az isten
A re roszvoltodat!'

„Anyám, édes anyám,
Kedves édes anyám!
Aki a nagy hétben
Hétszer megkéretett:
Attól van énnekem
Hét hónapos terhem!"

‚Lányom, édes lányom
De nagy szajha lettél,

Engem a házamba'
Megszégyenitettél . . .
Vigyétek, vigyétek,
Katonák, vigyétek!
Mélységes tömlöcöm
Mélyére tegyétek!' . . .

,Lányom, édes lányom
Gyöngyvári Katicám,
Ugyan mit álmodtál
E hosszu éjtszakán?'

„Az én sárga keztyüm
Az én kezemen volt,
Az én piros cipőm
Az én lábamon volt.„

,Lányom, édes lányom,
Gyöngyvári Katicám!
A te sárga keztyűd:
Lesz a kimulásod,
A te piros cipőd
Lesz a vérontásod!"

„Engedjetek egyet:
Hadd irok levelet
Az én galambomnak,
Árhádi Jánosnak.
Az én hüvelyk újjam
Az én iró pennám,
Az én könnyhullásom
Az én iró tentám. —
Hollóm, édes hollóm
Vidd el levelemet,
Az én galambomnak,
Árhádi Jánosnak!»

A hollótúl ne küld,
Mert a holló olyan:

Ahol dögöt talál,
Ott mindenütt leszáll.

«Szarkám, édes szarkám,
Vidd el levelemet
Az én galambomnak,
Árhádi Jánosnak!»

A szarkától se küld,
Mert a szarka csacska,
Titkos verseidet
Nem igen tagadja.

«Fecském, édes fecském,
Vidd el levelemet
Az én galambomnak,
Árhádi Jánosnak.
Ha útban találod:
Tedd a jobb vállára,
Ha otthon találod:
Tedd a tányérjára!» . . .

„Kocsisom, kocsisom,
Kedves fullajtárom!
Fogd be a lovakat
A fekete gyászba,
Most viszik galambom
A halál-órára! . . .
Testem a testeddel
Egy sirban nyugodjon!
Vérem a véreddel,
Egy patakot folyjon!
Lelkem a lelkeddel,
Egy istent imádjon! . . .‘‘

SZŐCS MARCSA.

Este van, este van, hatot üt az óra,
Minden asszony, leány, készül a fonóba ;
Szegény Szőcs Marcsa is elindul magába'
Először megütik, leesett a hidra,
Másodszor megütik, elállott a szava,
Harmadszor megütik, véres volt a foka,
A kis balta foka.
«Kérlek rózsám, kérlek, kérlek az egekre,
Egy-két szavaimat vedd be a füledbe :
Szerelmes szivemnek gyémántos Marisa,
Mért levél, mért levél másnak hites társa,
Szivemnek gyilkosa?»
Zilahi Pistának nem kell a bokréta,
Szegény Szőcs Marcsának ő volt a gyilkosa.
«Vérem a vérével egy patakot mosson,
Testem a testével egy sirban nyugodjon,
Egy sirban nyugodjon!»
A torjai rétet körülfogta a köd,
Pistára, Marcsára most huzzák a földöt,
Főtül való fája ki vagyon rovázva,
Fekete pántlika van reá csukrozva.
Szépen rá csukrozva.
A torjai templom körül van árkolva,
Két szál szép rozmarin van belé plántálva,
Öntözzétek lyányok, hogy el ne hervadjon,
Szeretőtök szive meg ne háborodjon,
Meg ne háborodjon.

SZŐCS MÁRI.

(Változat.)

O de hideg, nedves idő!
Hó esik-e, vagy eső?
Hó sem esik, eső sem hull,
Az én kedvem csak elborul.
«Elmenek én, édes anyám,
Elteszi-e a vacsorám?»
— El is teszem a vacsorád.
Éjféltájig várok is rád.

Este, este hét az óra,
Szőcs Mári megy a fonóba,
Azért megyen a fonóba,
Hogy fonjon szemborítóra.

«Máris, Máris, te vagy-e az?
Olyan könnyen hova ballagsz?
Elbucsuztál az anyádtól,
Szülő, növelő dajkádtól?»
«Elbúcsuztam, kérve jöttem,
Szivességét megköszöntem;
El is teszi a vacsorám,
Várni is fog éjfélig rám.»

«Reád ugyan hiába vár,
Enyimnek kell lenned immár;
Ne siess úgy a fonóba,
Állj meg, állj meg csak egy szóra!
«Egy szóra sem állhatok meg,
Mert a tied nem lehetek.
Egy szó annyi legyen, mint száz
Énutánam hiába vársz.»

Este, este, tiz az óra,
Piros vér hull a friss hóra.
Odavan a Szőcsné lánya,
Jaj de hideg a párnája.

«Lányom, lányom, édes lányom!
Elhervasztott virágszálom,
Te elmentél a fonóba,
Hogy fonjál szemborítóra.»

«Csillag voltam, lefutottam,
Rózsa voltam, elhullottam.
Az én éltem kimulása
Egész falu busulása.
A leányok hófehérbe,
A legények feketébe.
Ugy visznek a menyegzőre,
A nagy-kendi temetőbe;
Ott van az én ágyam vetve,
Ott leszek én eltemetve.»

VILÁGSZÉP ERZSIKE.

Kiment a kisasszony arany székre ülni,
Aranyszékre ülni, arany inget varrni.
Feltette a lábát egy kis arany székre,
S egy pár arany gyürű csördült az ölébe.

Anyám, anyám, anyám, mi annak a jele,
Egy pár arany gyürü csördült az ölembe?
«Lányom, édes lányom, az annak a jele,
Örökös urfinak adtalak kezébe.»

Anyám, anyám, anyám, minek adott annak,
Inkább adott volna egy pujkapásztornak!...
Inasom, inasom, kezem táplálója,
Eredj föl a hegyre, ama nagy toronyba!

Nézz széjjel, nézz széjjel a bécsi pusztába,
Nem látsz-e valakit, nem látsz-e valakit!?
«Kisasszony, kisasszony, nem látok én senkit,
Nem látok én senkit, nem látok én semmit.»

Pujkáim, pujkáim, kezem nevelési,
Földre boruljatok, engem sirassatok,
Ruháim, ruháim, testem táplálói,
Szegről lehulljatok, engem sirassatok!

Inasom, inasom, kezem táplálója,
Eredj fel a hegyre, ama nagy toronyba ;
Nézz széjjel, nézz széjjel a bécsi pusztába',
Nem látsz-e valakit, nem látsz-e valakit?

«Kisasszony, kisasszony, látok már valakit,
Tizenkét kocsival, negyven szolgáival.»
Bárcsak Isten adná, mig ide jönnének,
Mig ide jönnének, ki is teritnének!

— Jó napot, jó napot, ismeretlen anyám!
Hol vagyon, hol vagyon Erzsébet szép mátkám?
«Elment ő a kertbe virágot szaggatni,
Bokrétát kötözni, urfiaknak adni.»

— Nincsen ott sehol se, ismeretlen anyám,
Hol van hát, hol van hát Erzsébet szép mátkám?
«Mit türöm, tagadom, már ki kell vallanom.
A nagy ebédlőben ki is van teritve . . .»

Csináltatsz-e nekem valami koporsót?
— Csináltatok, rózsám, márványkő koporsót,
Behuzatod-e majd valami vászonnal?
— Behuzatom, rózsám, fekete fátyollal!

Kivereted-e hát valami szögekkel?
— Kiveretem, rózsám, arannyal, ezüsttel!
Kivitetsz-e vajjon valami cigánnyal?
— Kivitetlek, rózsám, királyurfiakkal!

Meghuzatod-e majd a hármas harangot?
— Meghuzatom, rózsám, mind a tizenhatot!
Kikisérsz-e rózsám, hacsak a kapuig?
— Kikisérlek, rózsám, a nyugodalomig!

AZ ÁSPIS KIGYÓ.

Lehajtám fejemet
Csipkebokor alá,
S kebelembe bujék
Egy nagy áspis kigyó.
Szivem szorongatja,
Piros vérem szíjja,
Gyenge derekamat
Majd átalszakitja.

«Vedd ki, apám, vedd ki,
Kebelembe bújót,
Kebelembe bújót,
A nagy áspis kigyót!
Szivem szorongatja,
Piros vérem szíjja,
Gyenge derekamat
Majd átalszakitja.»

«Inkább elleszek én
Az egy fiam nélkül,
Mint hogy már ellennék
Az egy kezem nélkül
Eridj az anyádhoz,
Majd talán kiveszi.»

«Vedd ki, anyám, vedd ki,
Kebelembe bújót,
Kebelembe bújót,
A nagy áspis kigyót!
Szivem szorongatja,
Piros vérem szíjja,
Gyenge derekamat
Majd átalszakitja.»

«Inkább ellennék én
Az egy fiam nélkül,

Mint hogy már ellennék
Az egy kezem nélkül.
Eridj a bátyádhoz,
Majd talán kiveszi.»

«Vedd ki, bátyám, vedd ki,
Kebelembe bújót,
Kebelembe bújót,
A nagy áspis kigyót,
Szivem szorongatja stb.»

«Inkább elleszek én
Az egy öcsém nélkül,
Mint hogy már ellennék
Az egy kezem nélkül.
Eridj az ángyodhoz,
Majd talán kiveszi.»

«Vedd ki, ángyom, vedd ki,
Kebelembe bújót stb.
«Inkább elleszek én
Kisebb uram nélkül,
Mint hogy már ellennék
Az egy kezem nélkül.
Eridj az öcsédhez,
Majd talán kiveszi.»

«Vedd ki, öcsém, vedd ki,
Kebelembe bújót stb. stb.»
«Inkább elleszek én
Az egy bátyám nélkül,
Mint hogy már ellennék
Az egy kezem nélkül.
Eridj a rózsádhoz,
Majd talán kiveszi.»

«Vedd ki, rózsám, vedd ki
Kebelembe bújót,

Kebelembe bújót,
A nagy áspis kigyót!
Szivem szorongatja,
Piros vérem szíjja,
Gyenge derekamat
Majd átalszakítja».

«Inkább elleszek én
Az egy kezem nélkül,
Mintsem én ellennék
A galambom nélkül.»

SZÉP ÖRZSÉBET.

«Lányom, édes lányom,
Szép Örzsébet lányom,
Talán nem is tudod,
Hogy férjhez adtalak?»

«Anyám, édes anyám,
Kedves szülő dajkám,
Milyen az, milyen az,
Kinek oda-adtál?»

«Lányom, édes lányom,
Szép Örzsébet lányom,
Olyan az, olyan az,
Mint a fehér galamb!

Olyan az, olyan az,
Mint a fehér hattyu,
Annál is fehérebb,
Mint az bárány gyapju!»

«Hol vagyon, hol vagyon,
Én jegybeli mátkám?»
— Ékes kamarában
Csinosítja magát!

«Anyám, édes anyám,
Kedves szülő dajkám,
Nem olyan, nem olyan,
Amilyennek mondtad!»

«Jó napot, jó napot,
Én jegybeli mátkám!»
— Hozta isten, hozta
Kedves vőlegényem!

Azonnal felkapja
Kengyelbe szorítja,
Tüskékről tüskékre,
Bokrokról bokrokra.

«Ne vigy már oly nagyon
Kedves vőlegényem!
Szép fehér harisnyám
Térdig vérben úszik.»

Annál jobban hajtja,
Kengyelbe szorítja,
Tüskékről tüskékre,
Bokrokról bokrokra.

«Ne vigy már oly nagyon,
Kedves vőlegényem,
Az én finom ruhám
Derékig vérben már.»

Annál jobban hajtja,
Kengyelbe szorítja,
Tüskékről tüskékre,
Bokrokról bokrokra.

«Ne vigy már oly nagyon
Kedves vőlegényem,
Szép piros pántlikám
Nyakig vérben van már.»

Annál jobban hajtja,
Kengyelbe szorítja,
Tüskékről tüskékre,
Bokrokról bokrokra.

«Ne vigy már oly nagyon
Én jegybeli mátkám,
Megjeged a vérem
Mindjárt szörnyet halok!»

Annál jobban hajtja,
Kengyelbe szorítja,
Tüskékről tüskékre,
Bokrokról bokrokra.

«Fiam, édes fiam,
Kedves, édes fiam,
Mi' menyasszonyt hoztál
Hogy nem szól én hozzám?
Se kezit nem nyujtja,
Se szavát nem adja.»

«Anyám, édes anyám,
Kedves édes anyám,
Nem menyasszonyt hoztam,
De halottat hoztam!»

«Menyem, édes menyem,
Szép Örzsébet menyem,
Nem is ismertelek,
Mégis szerettelek.

Sok szép vendégeim
Gyászba öltöztetted,
Fiamat, magamat
Megkeserítetted!»

HALÁLTÁNC.

Táncolnak, táncolnak
A sári legények
A sári ivóba.
Köztük van, köztük van
Darvas Kis Kelemen.
Nem eszik, nem iszik,
Sem a táncba nem áll.

Elmentek, elmentek
A sári legények
Sári birónéhoz,
Sallai Katához.
— Jó napot, jó napot,
Jó sári biróné,
Eljöttünk, eljöttünk
Sári birónéhoz,
Sallai Katához.
— Anyám, édes anyám,
Gazdag édes anyám,
Hozza be hát nekem
Azt a báli ruhám!
Aranyfejű pártám,
Kis kamuka szoknyám,
Keskeny talpu csizmám!

Elmentek, elmentek
A sári legények
A sári ivóba.
— Gyere hát táncolni
Sári biró lánya
Sallai szép Kata!
— Nem menek, nem menek
Darvas Kis Kelemen,
Piszkos a te ruhád,
Szennyes leszek tőle.

— Másodszor is mondom,
Gyere hát táncolni
Sári biró lánya
Sallai szép Kata!
— Nem menek, nem menek,
Darvas Kis Kelemen,
Piszkos a te ruhád,
Szennyes leszek tőle.

— Anyám, édes anyám,
Hozza be hát nekem
Azt a báli ruhám!
A selyem kalapom,
A bársony kabátom;
A zsebit rakja meg
Arannyal, ezüsttel.
Most harmadszor mondom,
Gyere hát táncolni
Sári bíró lánya,
Sallai szép Kata!
Csufot tettél rajtam,
Csufot teszek rajtad!
Muzsikás, muzsikás,
Tizenkét muzsikás,
Ha este meghuzod,
Reggel legyen vége,
Ha reggel meghuzod,
Este legyen vége!
— Eressz el, eressz el,
Darvas Kis Kelemen!
Aranyfejü pártám
A fejembe dagadt.
— Dehogy eresztelek!
Hétszer kérettelek,
Ha nekem nem adtak,
Másnak se adjanak!
Muzsikás, muzsikás,
Tizenkét muzsikás,

Ha reggel meghuzod,
Este legyen vége,
Ha este meghuzod
Reggel legyen vége!
— Eressz el, eressz el,
Darvas Kis Kelemen!
Kis kamuka szoknyám
Derekamra dagadt.
— Dehogy eresztelek!
Hétszer kérettelek,
Ha nekem nem adtak
Másnak se adjanak.
Muzsikás, muzsikás,
Tizenkét muzsikás,
Ha reggel meghuzod
Este legyen vége,
Ha este meghuzod
Reggel legyen vége!
— Eressz el, eressz el,
Darvas Kis Kelemen,
Vékony talpu csizmám
Teli aludt vérrel!
— Dehogy eresztelek!
Hétszer kérettelek,
Ha nekem nem adtak
Másnak se adjanak.
Muzsikás, muzsikás,
Tizenkét muzsikás,
Ha reggel meghuzod
Este legyen vége,
Ha este meghuzod
Reggel legyen vége!
— Eressz el, eressz el,
Darvas Kis Kelemen!
Jaj, már oda vagyok,
Mindjárt szörnyet halok.
Fogjatok meg engem
Jó lány pajtásnéim!
Vigyetek el engem

Sári birónéhoz,
Az édes anyámhoz.
Nyisd ki anyám, nyisd ki
Leveles kapudat,
Vesd meg nekem, vesd meg
A fekvő ágyamat,
Keresd is ki nékem
A haló ruhámat!

— Anyám, édes anyám,
Kinek harangoznak?
— Fiam, édes fiam,
Isten szegényének.
— Anyám, édes anyám
Ugyan kinek huzzák
A hármas harangot?
— Fiam, édes fiam,
Darvas Kis Kelemen,
Sári bíró lánynak,
Sallai Katának!

FEHÉR ANNA.

Fehér László lovat lopott,
A fekete halom alatt
Nagyot pattant az ostora,
A vármegye meghallotta.

A vármegye meghallotta,
Fehér Lászlót megfogatta.
Fehér Lászlót hogy megfogták,
Szögedébe be is csukták,
Szögedéből a tömlöcbe,
A legnagyobb sötétségbe.

Meghallotta Fehér Anna,
Fehér Anna szép viola,

Mindjárt mondja a kocsisnak:
«Fogd be, kocsis a lovamat,
Tegyél mellém tál aranyat,
Tál aranyat, tál ezüstöt,
Hadd váltsam ki a bátyámat.
Vigy el engem Szögedébe,
Szögedéből a tömlöcbe;
A legnagyobb sötétségbe!»
Mindjárt megyen az ajtóra,
Tömlöc ajtó rostélyára:
«Bátyám, bátyám, Fehér László,
Aluszol-e, vagy meghaltál?»
«Hugom, hugom, Fehér Anna,
Fehér Anna, szép viola,
Nem aluszom, nem nyugoszom,
Csak te rólad gondolkodom.»

«Bátyám, bátyám, Fehér László,
Kicsoda most itt a bíró?»
«Hugom, hugom, Fehér Anna,
Fehér Anna szép viola,
Horvát Miklós itt a bíró.»

Mindjárt megyen Fehér Anna,
Fehér Anna, szép viola,
Mindjárt megyen az ajtóra
Horvát Miklós ajtójára.
«Miklós, Miklós, Horvát Miklós,
Eresztesd ki a bátyámat.
Adok néked tál aranyat,
Tál aranyat, tál ezüstöt
Eresztesd ki a bátyámat!»
«Anna, Anna, Fehér Anna,
Fehér Anna, szép viola,
Nem kell nekem tál aranyod,
Tál aranyod, tál ezüstöd;
Hálj énvelem az éjszaka,
Kieresztem a bátyádat!»

Mindjárt megyen az ajtóra,
Tömlöcajtó rostélyára:
«Bátyám, bátyám, Fehér László,
Aszondotta itt a bíró:
Háljak vele az éjszaka,
Kieresztet, kedves bátyám!»

«Hugom, hugom, Fehér Anna,
Fehér Anna, szép viola,
Ne hálj véle, a huncfuttal,
Az akasztani-valóval!
Szüzességedet elveszi,
Nekem penig fejem veszi.»

Erre nem szól Fehér Anna,
Csak elmegy a folyosóra,
Folyosóról palotába,
Lefekszik a nyoszolyába.
Hát egyszer, úgy éjféltájba,
Csörgést hall az udvarába.
«Miklós, Miklós, Horvát Miklós,
Mi csörög az udvarodba?»
«Alugy, alugy, Fehér Anna,
Fehér Anna, szép viola,
Lovam viszik az ivóra,
Zablya csörög a szájába.»

«Miklós, Miklós, Horvát Miklós,
Nem birok én itt aludni
A nagy puska-csattogástól,
A nagy ágyu-csattogástól.»
«Alugy, alugy, Fehér Anna,
Lovat lopnak az halomnál.»

Alig várja Fehér Anna,
Fehér Anna, szép viola,
Alig várja, hogy virradjon,
Hogy a hajnal meghasadjon.

Mindjárt megyen az ajtóra,
Tömlöc ajtó rostélyára:
«Fehér László, édes bátyám,
Megvagy-e még, vagy meghaltál?»
Meglátta őt egy katona:
«Anna, Anna, Fehér Anna,
Fehér Anna, szép viola,
Ne itt keresd a bátyádat:
Zöld erdőbe, zöld mezőbe,
Akasztófa tetejébe.»

Mindjárt megyen Fehér Anna,
Fehér Anna, szép viola,
Mindjárt megyen az ajtóra,
Horvát Miklós ajtójára.
«Miklós, Miklós, Horvát Miklós,
Átkozott légy, Horvát Miklós!
Gyöngykoszorúm letöretted,
Szűzességem elvesztetted.
A kenyered kővé váljon,
Mosdó vized vérré váljon,
Törülköződ lángot hányjon,
Páros késed néked álljon!»

«Anna Anna, Fehér Anna,
Fehér Anna, szép viola,
Ne évelődj olyan nagyon,
Ne átkozódj olyan nagyon!
Szedek neked zöld istenfát,
Kötök neked szűz koszorút!»
«Szedhetsz is mán, köthetsz is mán,
Éjjel-nappal kötheted mán —
Nem leszek én többet leány!»

BOGÁR IMRE.

Zavaros a Tisza,
Nem akar higgadni —
Az a hires Bogár Imre
Által akar menni.

Által akar menni,
Lovat akar lopni,
Kecskeméti zöld vásáron
Pénzt akar csinálni.

Pénzt akar csinálni,
Bölcsőt akar venni,
Azt a hires Duli Marcsát
El akarja venni.

«Korcsmárosné, hallja,
Van-e vacsorája?»
«Van vacsorám, paprikás hus
Vendégek számára!»

«Korcsmárosné, hallja,
Van-e barna lánya?»
«Barna lányom, vetett ágyom
Vendégek számára.»

«Korcsmárosné, hallja,
Száz itce bort adna,
Megkinálom a vármegyét,
Hogy ne lennék rabja.»

Huncut a vármegye
Nem iszik belőle,
Mert a szegény Bogár Imre
Most van a kezébe.

«Láncot a zsiványnak
Kezére, lábára!»
Duli Marcsa a babáját
Már hiába várja.

«Nézz ki, rózsám, nézz ki
Ablakod firhangján,
Most viszik a Bogár Imrét
Sárga paripáján.

Ezüst a kantárja,
Arany a zablája,
Az a hires Bogár Imre
Annak a gazdája!»

Harangoznak délre,
Pont tizenkettőre,
Hóhér mondja már Bogárnak:
Lépjék fel a székre!

Fellépett a székre
Felnézett az égre:
«Jaj istenem, sok rablásim
Most jutnak eszembe!»

«Csináltatsz-e, rózsám,
Valamely koporsót?»
— Csináltatok kedves rózsám
Diófa koporsót.

«Kivereted-e majd
Valamely szegekkel?
— Kiveretem, kedves rózsám,
Arannyal, ezüsttel.

«Kikisérsz-e rózsám,
A falu végéig?»
— Kikisérlek, kedves rózsám,
A sirod széléig.

«Eltemetsz-e aztán
Valamely hegyekre?»
— Eltemetlek, kedves rózsám,
Virágos kertembe.

Kiapadt a Tisza
Csak a sara maradt,
Meghalt szegény Bogár Imre,
Csak a hire maradt.

A FŐCINKOS.

Amott kerekedik
Egy fekete felhő,
Abba tollászkodik
Egy fekete holló.

Szállj le, holló, szállj le
Tömlöc ablakára,
Tömlöc ablakáról
Tömlöc ajtajára.

Hadd izenek tőled
Apámnak, anyámnak,
Apámnak, anyámnak,
Jegybeli mátkámnak.

Ha kérdik : hogy vagyok
Mondjad, hogy rab vagyok,
Szegedi fogházba
Térdig vasban vagyok.

Térdig vasban vagyok,
Könyékig bilincsbe,
Kiapadt a szemem
A nagy sötétségbe.

Az én fejem alja
Egy tégla-kövecske,
Takaródzó dunnám
Az tömlöc teteje.

Az én derékaljam
Az tömlöc feneke,
Az én égő gyertyám
Kigyók, békák szeme.

A szegedi fogház
Kőbűl van kirakva,
Az én édes anyám
Sirva jár alatta.

Ne sirj, édes anyám,
Igy kell ennek lenni,
A sok gonoszságért
Igy kell megszenvedni!

Édes apám, anyám
Sokat kért a jóra,
De én nem hajlottam
A szülei szóra.

Ráhajlanék, de már
Késő hull a könnyem,
Tizenkét rablónak
Főcinkossa lettem.

Tizenkét rablónak
Főcinkossa lettem,
Szegedi fogházba
Ezt köll megszenvednem.

Szegedi törvénybe
Huszonnégyen vannak.
Mind a huszonnégyen
Rólam tanácskoznak.

A huszonötödik
Levelemet irja —
Az a hires dáma
A nevem diktálja.

No, te hires dáma,
Ne diktáld a nevem,
Az istenre kérlek,
Hadd meg az életem!

Adta volna isten:
Ne láttalak volna,
Hiredet, nevedet
Ne hallottam volna!

Hiredet, nevedet
Ne hallottam volna,
Talán egypár évvel
Tovább éltem volna!

Leterítik nekem
A fekete könyvet,
Abból olvassák ki
Az én sentenciám.

Egyik azt kiáltja:
«Föl kell akasztani!»
Másik azt kiáltja:
«Fejét el kell venni!»

Uraim, uraim,
Felséges uraim,
Segítsetek rajtam,
Ha istent ismertek!

Uraim, uraim,
Felséges uraim!
Kár volna még nekem
Akasztófán csüggni!

A göndör hajamat
Varjuknak kivájni,
Fekete szemeimet
Hollóknak kiszedni.

Szép piros orcáimat
Napnak hervasztani,
Szép pamuk gatyámat
Szélnek lobogtatni!

Szép szattyán csizmámat
Szélnek összeverni,
Sárga sarkantyúmat
Szélnek megpengetni!

PÉNTEKI ÁLOM.

Pénteken jó reggel
Olyan álmot láttam:
Vasárnap jó reggel
Fejemen történék.
Felmenék kertembe,
Lenézék kertemből.
Szebbik rózsafának
Lehajlik az ága;
Napkelettől fogva
Napnyugatig hajlott.
Akkor az én szivem
Gyászba felöltözött.
Odagyő édesem.
Azt kérdi éntőlem:
«Miért sírsz én édesem?»
«Nem sírok édesem.
Csak fáj az én szivem,
Azt sem tudom kiért,
Azt sem tudom miért.»
«Talán énérettem?»

«Találod édesem!»
«Mikor lesétálok,
A szerelem utcán,
Ajtód előtt lássam
Gyászos koporsódat.
Abba benne lássam
Szép fehér testedet.
Az papot s a mestert
Az fejednél lássam;
Sok szép atyádfiát
Körülötted lássam.
Mi nem azért kértem
Szivem halálodat,
Hogy meguntam vóna
Veled lakásomat.
Ha velem nem tőtted
Semmi jó kedvedet,
Mással se tőthessed.
Semmi örömedet.»

A MEGCSALT FÉRJ.

A minap, hogy haza mentem, ott vala látom,
Egy nehány ló megnyergelve, egy, kettő, három.
Kérdém: édes feleségem! — Mi baj, angyalom? —
Mit keresnek itt e lovak? meg nem foghatom.
— No, lássa az ember az oktondit! ki lát itt lovakat?
Fejős tehenek azok, anyám küldte azokat. —
— Fejős tehenek! felkantározva!
Oh ég, oh ég, oh én szegény,
Megcsalatott férj vagyok én,
Mint más sokak is még!

Amint a tornácba lépek, kiterítve látom,
Egy nehány fehér köpenyeg, egy, kettő, három.
— Kedves feleségem! mondék. — Mi baj angyalom? —
Mit keres e sok köpönyeg, meg nem foghatom

— No lássa az ember az oktondit! hol itt a köpönyeg?
Ágyteritők, szárítani raktam ki azokat!
— Ágyterítők! Veres gallérral!
Oh ég, oh ég, oh én szegény,
Megcsalatott férj vagyok én,
Mint más sokak is még!

Amint a házba betekinték, ott vala látom
Egy nehéz sarkantyús csizma, egy, kettő, három.
Kérdém: édes feleségem! — Mi baj angyalom? —
Mit keresnek itt e csizmák? meg nem foghatom.
— No lássa az ember az oktondit! ki lát itt csizmákat?
Tejes fazekak azok, az anyám küldte azokat!
— Tejes fazekak! felsarkantyúzva!
Oh ég, oh ég, oh én szegény,
Megcsalatott férj vagyok én,
Mint más sokak is még!

Amint a fogasra tekinték, ott vala látom
Egynehány kard felakasztva, egy, kettő, három.
— Kedves feleségem! mondék. — Mi baj angyalom?—
Mit keresnek itt e kardok? meg nem foghatom.
— No lássa az ember az oktondit! ki lát itt kardokat?
Pecsenyesütők azok, az anyám küldte azokat.
— Pecsenyesütők! Portupéval!
Oh ég, oh ég, oh én szegény,
Megcsalatott férj vagyok én,
Mint más sokak is még!

Amint az ágyba tekinték, ott vala látom
Egy nehány huszár katona, egy, kettő, három.
Kérdém: édes feleségem? — Mi baj angyalom? —
Mit keresnek-e katonák, meg nem foghatom.
— No lássa az ember az oktondit! ki lát itt katonát?
Szolgáló lányok azok, az anyám küldte azokat.
— Szolgáló lányok! pödrött bajusszal!
Oh ég, oh ég, oh én szegény,
Megcsalatott férj vagyok én,
Mint más sokak is még!

Mindezeket látva, elékapám baltám,
Fejem felett megforgatva, egy, kettő, három.
Kérdé az én feleségem: Mi baj angyalom?
Mit tesznek e forgatások, meg nem foghatom?
— No lássa az ember az oktondit! ki lát itt forgatást?
Cirogatások ezek, a szerelem szűli ezeket.
— Cirogatások! Balta-éllel?
Oh ég, oh ég, oh én szegény,
Rászedett asszony vagyok én,
Mint más sokak is még.

GYÖNGE SÁNDOR NÓTÁJA.

Stiriában, Ajk faluban mi történt!
Pálfi Istvánt mulatságban meglőtték.
Karabélyból ment a golyó szivébe,
Arcra borult a szoba közepébe.

Pálfi Istvánt viszik az ispotályba,
Gyönge Sándort pediglen a stokházba;
Vasat vernek a kezére, lábára,
Magyar bakát a silbakolására.

Pálfi Istvánt viszik a temetőbe,
Gyönge Sándort az agyitor elébe.
«Vasas lábam szomorúan pengetem,
Jó barátom, jaj de bús az életem!»

Gyönge Sándor, annak hivnak engemet,
Úgy is irják magyarul a nevemet.
Pálfi István szeretőmet szerette,
Karabélyom őtet ezért megölte.

Ne sírjon hát édes kedves jó anyám,
Szép időmnek az utolja eljött mán,
Mert nem tudom azt sem, hogy mely órában
Akasztnak fel ez idegen országban.

Így van, kinek méreg van a szivében,
Így fizetnek a katona-életben,
Sírhattok ti bús anya és testvérek,
Azt kivánom: legyen isten veletek!»

Klagenfurtban árkolnak egy temetőt
Pálfi Istvánt viszik bele legelőbb,
Az van irva az ő kereszt fájára:
«Itt nyugszik egy meglőtt frajter sirjába!»

Esik eső szép csendesen lefele,
Gyönge Sándort most kisérik kifele,
A sapkáját levágta a szemére,
Sok szép leány sírva mén el előtte...

BARNA PÉTER.

Jó ló volt a fakó,
Jó ló is ellette,
Áldja meg az isten
Aki fölnevelte!

Fujd el szellő, fujd el,
Hosszú utunk porát,
Ne lelje vármegye
Fakó lovam nyomát.

Nem fujta el szellő
Hosszú utunk nyomát,
Meglelte vármegye
Fakó lovam nyomát.

Szegény Barna Péter
De sok lovat lopott,
Románné két lánya
Abból ruházkodott.

Veszett volna retek
Fekete földjében,
Románné két lánya
Az anyja méhében!

A pusztai csárda
Nem borulna gyászba
Szegény Barna Péter
Nem esne rabságba.

De vármegye háza
Nem nyílik hiába,
Szegény Barna Pétert
Viszik udvarába.

A tarcsai pusztán
Van egy kétágu fa,
Az lesz Barna Péter
Nyugodalmas háza.

Nyíljatok meg egek,
Rejtsetek el engem,
Mert a fekete föld
Nem veszen be engem!

Kár volna még nekem
A fán megszáradni,
Lobogós gyolcs gatyám
Szélnek bocsájtani.

Szép sarkantyús csizmám
Szélnek összeverni,
Fekete két szemem
Hollónak kivájni!

Nálunk a halottnak
Hármat harangoznak,
De Barna Péternek
Egyet sem kondítnak.

Szegény Barna Péter, —
Szent János napjára
Kisérik halálra
Tarcsai határba.

Nem jó föld ez, pajtás,
Nem jó itten lakni,
Mert a szegény legényt
Meg szokták itt fogni.

Szegény Barna Péter
Gyolcs inge, gatyája,
Vérrel virágozik
A testi ruhája!

LANDORVÁRI DORKA.

‚Leányom, leányom,
Édes szép leányom!
Mi dolog lehet az,
Hogy a selyem ruhád
Elől kurtábbodik,
Hátul hosszabbodik,
Szép karcsú derekad
Igen vastagodik?!'
«Anyám, anyám,
Édes asszony anyám!
Mit tűröm, tagadom,
Ha ki kell vallanom:
Szabó nem jól szabta.
Varró nem jól varrta.»
«Nem kérdeztem én azt,
Ki szabta, ki varrta;
Csak aztat kérdezem:
Mi dolog lehet a'?!»
‚Anyám, édes anyám,
Édes asszonyanyám!
Dunavizet ittam,

Attól jól meghíztam.'
«Nem kérdezem én azt,
Mit ettél, mit ittál!
Csak aztat kérdezem:
Mi dolog lehet a'?!»
'Mit tűröm, tagadom,
Ha ki kell vallanom;
Király Kis Miklósnak
Ágyára feküdtem —
Szerelembe estem!'
«No ringyó, no szajha,
Mindjárt elvitetlek
Nyaka-vágó hídra,
Nyaka-vágó hídra,
Rózsás kis pallagra!»
'Anyám, édes anyám,
Édes asszonyanyám!
Várjál hát egy órát,
Hadd irjak levelet
Király Kis Miklósnak,
Hadd küldjem el eztet! . . .
Madárkám, madárkám
Csacsogó madárkám!
Vidd el e levelet
Király Kis Miklósnak;
Ha ebéden éred:
Tedd az asztalára;
Ha vacsorán éred:
Tedd az ablakába!'
Ebéden találta,
Asztalára tette;
Király Kis Miklóska
Mingyárt elolvasta.
Mondja kocsisának,
Legjobb fullajtárnak:
„Kocsisom, kocsisom,
Legjobb fullajtárom!
Fogd be nyolc lovamat,
Hozzuk el Dorkámat!„

,,,Jó nap, isten jó nap,
Landorváráiné!
Hol van az én Dorkám,
Szivem és violám?!,,,
«Elment a szomszédba
Leánypajtásihoz,
Búcsúzni, búcsúzni,
Leánypajtásitól» . . .
,,,Jó nap, isten jó nap,
Landorváraíné!
Nincs ott az én Dorkám,
Szivem és violám!'''
«Kiment a kis kertbe
Rózsákat tördelget,
Rózsákat tördelget
Selyem kezkenőbe.»
,,,Jó nap, isten jónap,
Landorváraíné!
Nincs ott az én Dorkám,
Szivem és violám ;'''
«Mit tűröm tagadom,
Ha ki kell vallanom ;
Nyaka-vágó hídon,
Rózsás kis pallagon!»
,,,Jó nap, isten jó nap,
Édes kedves Dorkám!
Édes kedves Dorkám,
Szivem és violám!
Vérem a véreddel
Egy patakban folyjon ;
Lelkem a lelkeddel
Egy istent imádjon ;
Testem a testeddel
Egy sirban nyugodjon!
A mi kisdedünk is
Oltár tetejében!''' . . .
Három szál rozmaring
Nyílt ki a fejében.
Oda ment az anyja,
Hogy majd leszakajtja :

„„Menj innen, menj innen
Te átkozott anya!
Nem egyet ölettél:
Hármat veszejtettél!"" . . .

KIS JULIA.

„Hallod-e te király-urfi!
Jere este guzsalyasba."
„Nem mehetek te király-lány.
Hogy' juthatnék túl a Dunán,
Este késő̋n sötét leszen,
S a Dunába belé esem."
«Vagyon nekem szövétnekem,
Tornácomba kitétetem,
S meg is gyujtom, mihelyt lehet,
Világánál átal jöhetsz.»
Megindula király-urfi
Este késő̋n guzsalyasba;
S belé esék a Dunába,
A Dunának közepibe.
Ugy sír, ugy sír király-leány,
Király-leány kis Julia.
Szóval kérdi asszony-anyja:
„Mér' sírsz, fiam, kis Júlia?"
‚Hogy ne sírnék asszony-anyám,
Elvesztettem gyöngyös pártám,
Belé esett a Dunába,
A Dunának közepibe.'
„Vagyon nekem gyöngyös pártám,
Azt én mindjárt neked adom."
„Nem kell nekem senki másé,
Csak kell nekem a magamé.
Hallod-e te asszony-anyám!
Hivassuk fel Bíró Jankót,
Bíró Jankót, vízi búvárt,
Hogy fogja ki gyöngyös pártám.

Hallod-e te Bíró Jankó,
Vedd ki az én gyöngyös pártám!"
„Nem kapok én gyöngyös pártát,
Csak kapok én király fiát."
„A' kell, a' kell Bíró Jankó,
Bíró Jankó vízi búvár.
Hozd fel ide palotámba,
Tedd fel ide én ágyamba."
Ugy sír, ugy sír király-leány,
Király-leány kis Júlia:
Neki szíve meghasada,
Mindjárt szörnyű halált hala.
Az egyiknek csináltattak
Fejér márvány kőkoporsót,
A másiknak csináltattak
Vörös márvány kőkoporsót.
Virágos kertbe temették,
Egymás mellé elültették,
Az egyikre palántáltak
Fejér csíkos tulipántot,
A másikra palántáltak
Tiszta vörös tulipántot.
A szerelmeseknek lelke
Élő tulipánttá leve,
S addig s addig nevelkedtek,
Amíg összeölelkeztek.

CSEHÓ PISTA.

Amoda van egy nagy deszka-kerítés,
Csehó Pista lova abban nyerítez;
Csehó Pista befordul a csárdába,
Várja ottan szeretője, babája.
„Korcsmárosné, eb az urát, hallja kend,
Halat nekem, citromosat főzzön kend,
A mellé egy jó itce bort hozzon kend,
Juci lyányát strázsára állítsa kend."

Csehó Pista mulat széles kedvibe',
Egy rosz személy dalolgat az ölibe',
Csárdás leány dalolgat az ölibe',
Hej, az adta a pandurok kezibe,
Beszalad a Juci leány ijedve,
«Amoda jön három pandúr fegyverbe'.»
Csehó Pista Bársony lovát nyergeli,
Három pandúr, persekútor kergeti.
Csehó Pista Bársony lovát nyergeli,
Három pandúr persekútor kergeti,
Lova lába megbotlott egy gödörbe',
Lehanyatlott, a jobb kezét kitörte.
«Szépen kérem persekútor uramat,
Ne kösse meg ezt a jobbik karomat.»
De a pandúr nem hallgat a szavára,
Láncot veret két kezére, lábára.
Hétfőn este az ég alja piroslik,
Csehó Pistát vesztőhelyre most viszik,
A fél falu sírva megyen nyomába,
De nem megyen, nem siratja babája.
«Kedves babám, jutok-e még eszedbe?
Jaj be sokszor mulatoztam öledbe.'»
«Rongyos betyár soh'se jutsz az eszembe,
Nem is ültél sohasem az ölembe.'»
„Úgy áldjon meg a teremtő tégedet,
Mert te vittél minden bajba engemet,
Gyenge vállad, piros orcád, kék szemed —
Te okoztad akasztófán vesztemet."

GESZTI JÓSKA.

Geszti Jóska a csárdába bort iszik,
Kis pej lova csárda előtt szénázik.
«Egyél, igyál, kis pej lovam, jól lakjál,
Még az éjjel Kis-Bácskába szaladjál!»

Geszti Jóska, hogy kiment az utcára,
Három zsandár belelőtt a vállába.
Geszti Jóska ott lerogyott a sárba,
Sarogján vitték űtet az állásra.

Odament az édes anyja hozzája:
— Szóljál, Geszti, még egyet, utoljára!
«Eredj, anyám, te vagy oka sorsomnak,
Én meghalok, te boldogulj magadnak!»

Szomorú fűzfának lehajlott ága,
Jaj, de véres Geszti Jóska gatyája.
— Mosd ki, babám, ingem, gatyám fehérre,
Holnap visznek az agyitor elébe!

Jaj istenem, jaj de nagyot vétettem,
Oláh asszonyt hat malacért megöltem.
Oláh asszonyt viszik a temetőbe,
Engem pedig a szegedi tömlöcbe.

Leborulok agyitor asztalára,
Hull a könyem gyenge piros orcámra,
Az agyitor csak azt rójja felőlem,
Hogy a hóhér vegye el az életem.»

Geszti Jóska zsiros inge, gatyája,
Abba megyen el az akasztófára.
Árva fűzfa, földre hajlik az ága,
Árván maradt Geszti Jóska babája.

Kovács Tera egy kis kertet kerített,
Négy sarkába bazsarózsát ültetett,
Négy sarkába bazsarózsa nyildogál,
Közepibe Kovács Tera sirdogál.

A RAB.

‚Majd hajnal is lesz már,
Majd is megvirrad már,
Fordúlj felém, kedves rózsám,
S ej haj, majd magad maradsz már.‘

«Bárcsak piros hajnal
Soha ne hasadna,
Ami édes szerelmünknek
S ej haj, vége ne szakadna!»

‚Látod, rózsám, látod
Azt a száraz nyárfát,
Majd ha az kizöldűl, akkor
S ej haj, akkor jövök hozzád.‘

«Hiszem a teremtőm,
Kizöldűl az én fám,
A te csalfa szived vissza —
S ej haj, visszafordúl hozzám.» . . .

Kaszaperi pusztán
Jön két zsandár nyilván,
Csörög a lova zablája,
S ej haj, célba a puskája.

Vásárhelyi pusztán
Jön két lovas zsandár . . .
‚A sámsomi kis csárdában
S ej haj, ott fogtak meg minket!

Vásárhelyi pusztán
Voltam csikós bojtár,
Számadómtól, betyároktól
S ej haj, tanultam a lopást. —

Repűlj madár, repűlj
Szentesen keresztűl,
Szólj be az én galambomhoz,
S ej haj, maga van egyedűl.

Ha kérdi: hogy' vagyok,
Mondd meg, hogy rab vagyok,
Orosházi cselédházban
S ej haj, térdig vasba' vagyok.

Meghalok, meghalok,
Még beteg se vagyok,
Orosházi kis nyomáson
S ej haj, nyugodni akarok!...

Édes anyám volt kend,
Mért nem tanitott kend,
Gyenge fának ága voltam,
S ej haj, mindenre hajlottam!'

SZABÓ VILMA.

Arra alá dörög az ég alja —
Szabó Vilma paradicsonyalma;
Nem jó ize vagyon az almának,
Kit a Vilma választott magának.

Szabó Vilma kiment az erdőbe,
Lefeküdt a hársfa levelére.
Ötöt-hatot kiáltottam néki:
Kelj föl Vilma, mer' meglát valaki!

Szabó Vilma nem vette tréfára,
Kapta magát, bémönt a csárdába.
Alighogy az ajtaját bezárta,
Kilenc zsandár bézörget hozzája:

— Szabó Vilma, nyisd ki az ajtódat!
Hová tötted három magzatodat?
«Kettőt tettem Tisza fenekére,
Harmadikat cédrusfa tövébe.»

— Vilma, Vilma, fáj-e még a szived,
Hogy megölted három gyermekedet?
«Hogyne fájna, talán meg is hasad!
Halálomig zörgetem a vasat.»

HUNYADI GULYÁS UTOLSÓ NÓTÁJA.

Az isten áldja mög a kis kutyám lábát!
Sokszor mögterelte Hunyady gulájját.

Gyünnek a csöndérök, úgy hallottam : értem ;
Kevés bajjaimér' nagy rabságra visznek.

Elkésérnek engöm az urak elejbe,
Régi cimboráim ott vallnak szömömbe.

Lekésérnek akkor a sötét börtönbe —
Istenöm! nem tudom, mi történik velem.

Anyám, édös anyám, mondja az uraknak :
Mondják mög az urak, velem mit akarnak.

— Fijam, édös fijam, az urak az' végzik :
Huszonnégy órára fejedet elvészik.

Anyám, édös anyám, kár volna az' tönni :
Hóhér keze által fejemet elvönni!

Sárga réz sarkantyóm szélnek rezzögetni,
Robogós gatyámat szélnek robogtatni.

Szép kondor hajamat szélnek kondorgatni,
Szép piros orcáimat napnak pirogatni.

Gyönyörű barmaim, tizönhármon vagytok,
Mind a tizönhármon szép fehérrek vagytok.

Tizönharmadikat a nagy sas elvitte,
Szép piros vérével földet beföstötte.

Az itató helem vérben bugyboríkult,
Az ötető helem fenékbűl fölfordult :

Ez lössz osztán néköm az utolsó órám.
Kedves édös anyám, mas' már isten hozzád!

TEMPLOMKERÜLŐ.

A karádi biróné
Küldte lányát misére ;
De a lánya nem ment el,
Beugrott a kis kertbe.
Ottan virágot szedett,
Abból virágot kötött.
Mikor elsőt kötötte,
Pap a misét elkezdte.
Másodikat kötötte,
Pap az urat fölvette,
Harmadikat kötötte,
Pap a misét végezte.
Negyediket kötötte,
Három gonosz ment érte.
Ötödiket kötötte
Három gonosz ott érte.
Fogta ördög hátára,
Vitte pokol ajtajára.
«Zuggó pajtás, eressz be!
Testet hoztam lelkestül.

Ültessétek le székre,
Itassátok meg vízzel.
Öntsetek az üvegbe,
Üvegből a pohárba.»

Mikor elsőt megitta,
Szivét elszorította,
Harmadikat megitta
Szavát megindította.
««Izenek az apámnak,
Apámtól az anyámnak.
Hogy a fiát tanítsa,
A misére elhajtsa,
Mert ki aztat kerüli,
A poklot megérdemli.
Lám, én aztat kerültem
S a pokolba kerültem.»»

Negyediket megitta,
Szavát elállította.
Ötödiket megitta,
Lelkét kiszakította.

STÁJERI MENYECSKE.

Vágott farkú fecske —
Stájeri menyecske,
Miért jöttél, hogyan jöttél
Ez idegen földre?

«Nem jöttem én gyalog,
Kese lovam hozott,
Kese lovam négy lábáról
A patkó lehullott.

Csak egy maradt rajta,
Az is lotyog rajta,

Kovács-legény, édes rózsám,
Szorongasd meg rajta.»

««Meg is szorongatom,
Meg is kopogtatom,
Barna-piros két orcádat
Meg is csókolgatom.»»

«Sokáig szorongasd,
Sokáig kopogtasd,
Odahaza az uramat
Jól megvárakoztasd.»

Stájer menyecskének
Mi baja szegénynek?
Régen látta az urát,
Az fájhat szívének.

«Nem vagyok én beteg,
Csak a ló rázott meg,
Barna-piros kovács-legény
Szerelme ártott meg.»

BAZSÓ MÁRI.

Bazsó Mári kis fia
Mindig az apját ríja.
Ne ríj fiam, van apád,
A verebi uraság a te apád . . .

Bazsó Mári firhangja,
Leszakadt a sallangja.
Majd vesz rá az uraság,
Bazsó Mári firhangjának sallangját.

Bazsó Mári kis ágya,
Meg van vetve puhára,

Oda jár az uraság,
Öleli a Bazsó Mári derekát.

Bazsó Mári kötènye,
Kurta lett a kötője.
Majd vesz rá az uraság,
Bazsó Mári kötényére pántlikát.

Bazsó Mári orcája
Elnyilott a rózsája.
Röstelli az uraság,
Pirosító keni el a bajuszát.

Bazsó Márin megesett,
Kicsi fia született.
Tiszteli az uraság:
Bazsó Mári keress neki más apát.

GYÖNE JÓZSI.

Gyöne Józsi négy szép ökrét
Béfogá ő a járomba
S a nagy utcán leindítá,
Hát Szőcs Máris a kapuba
Azt kiáltja teli szájjal:
«Józsi, Józsi, Gyöne Józsi,
Ne menj a rétre takarni;
Ha a rétre mész takarni,
Ne menj a vizre feredni!
Kilenc rendet feltakara,
Tizedikhez hozzáfoga.
«Lovász Józsi, jó barátom,
Feredjünk meg, azt kivánom!»
— «Én nem bánom jó barátom,
Nagy kedved van reá látom.»
Leüle a víz martjára,
Lehúzá fényes csizmáját,

Abaposztó harisnyáját,
Leveté selymes bundáját,
Leoldá selyem ruháját
A derekán átalköté.
A nagy vízbe beléugrik.
Nincs a viznek rokincája,
Nagyobb a viznek mélysége,
Mint két karó nehézsége.
Ott esett az ő halála.
Aj be szépen harangoznak,
A harangot verik félre,
Rév-Komolló gyül seregbe.
Osztán kifogták.
Gyöne Józsi négy szép ökre
Vizbe habba keveredve,
Gyöne Józsi piros vére
A nagy utcát megfestette.
Nyisd ki anyám a kapudat,
Halva hozzák szép fiadat.
Nem zörgeti meg ajtódat,
Nem tapodja udvarodat.
«Engem anyám ne sirasson,
Értem könnyet ne hullasson.
Sirasson meg az én mátkám,
Az én Pünkösdi Márikám.»
Zúg az erdő, zúg a mező,
Gyászba borult az esztendő.
«Édes Pünkösdi Márikám,
Víg szivedet gyászba hagyám;
Gyere rózsám, állj mellettem,
Ha nem beszélhettél velem!»
«Akkor beszélhettem veled,
Mikor a bokrétát köttem.
Köttem negyvennyolc bokrétát,
Koporsódat őrizgetem,
Könnyeimmel öntözgetem.»

SZOLGA-LEGÉNY.

«Csillagom, asszonyom
Fizess ki engemet!»
«Én szolgám, én szolgám,
Ne hagyj itt engemet.
Od'adom, od'adom
Sok falka gulyámat!»
«Nem kell nékem, nem kell
A te falka gulyád
Itt van az esztendő,
Fizess ki engemet!»
«Én szolgám, én szolgám,
Ne hagyj itt engemet.
Od'adom, od'adom
Ládabeli kincsem.»
«Nem kell nékem, nem kell
Ládabeli kincsed.
Itt van az esztendő,
Fizess ki engemet.
«Én szolgám, én szolgám,
Ne hagyj itt engemet.
Od'adom, od'adom
Az hajadon lányom.»
«Nem kell nékem, nem kell
Az hajadon lányod.
Itt van az esztendő
Fizess ki engemet!»
«Én szolgám, én szolgám,
Ne hagyj itt engemet.
Od'adom, od'adom —
Magamat ajánlom.»
«Csillagom, asszonyom,
Eddig is ezt vártam!»

AZ ELADÓ LEÁNY.

Egy özvegy asszonynak egy eladó lánya,
Férjhez akar menni, anyja nem engedi.
A lány az anyjának szavát nem fogadja,
Az anya a lányát szörnyen megátkozta:
— «Vacsora ideig a hideg rázzon ki,
Menyegző idején a lelked menjen ki!»
Először felkiált a kisebbik vőfély:
«Édes anyám asszony, beteg a menyasszony».
— «Ha beteg, nyugodjék, ha bágyadt, bágyadjék,
Messzünnet utazott, a lány csak alhatnék.»
Másodszor felkiált a középső vőfély:
«Édes anyám asszony, beteg a menyasszony!»
— «Ha beteg, nyugodjék, ha bágyadt, bágyadjék,
Messzünnet utazott, a lány csak alhatnék.»
Harmadszor felkiált a legnagyobb vőfély:
«Édes anyám asszony, meghalt a menyasszony.
Kocsisim, kocsisim, én gyászos kocsisim,
Menjetek, hivjátok, az anyját hívjátok,
De ne úgy hivjátok, mint lakodalmára,
Átkozott lányának takarítására.»
— «Csillagok, csillagok, szépen ragyogjatok,
Átkozott lányomnak útat mutassatok!
Levelek, levelek, szépen rezegjetek,
Átkozott lányomnak útat nevezzetek!»

BÁRÓ JENŐ.

Este későn ragyognak a csillagok,
Báró Jenő a faluban andalog.
«Édes anyám eresszen ki hozzája,
Fáj a szivem, majd meghasad utána.»

«Kedves lányom, ráérsz te még kimenni;
Ráérsz te még a báróval beszélni.»
«Édes anyám, addig élem világom,
Mig a báró sötétbe' jár utánam.»

. . . Báró Jenő azt tette fel magába',
Dupla csövü fegyvere lesz halála.
Megtöltötte dupla csövü pisztolyát,
Báró Jenő úgy lőtte agyon magát.

Báró Jenőt beviszik a városba,
Szeretője a kapuban siratja,
Eszébe jut piros bárós cipője,
Nem lesz többet a báró szeretője.

«Báró Jenő, hány esztendős lehettél,
Mikor engem szeretgetni elkezdtél?»
— Tizenkilenc, meg egy fertály, meg egy fél.
«Ilyenformán húsz esztendős lehettél!»

— Kedves rózsám, hány esztendős lehettél,
Mikor engem szeretgetni elkezdtél?
«Tizenhárom, meg egy fertály, meg egy fél.»
— Ilyenformán még kis leány lehettél.

Báró Jenőt viszik a temetőbe,
Leteszik a sirnak a fenekére.
Sírja körül rozmaringszál nyiladoz,
Közepibe Báró Jenő hervadoz . . .

FUJDOGÁL A SZELLŐ . . .

«Fujdogál a szellő
A Nájgebáj felől,
Rossz hireket hallok
Az én fiam felől . . .»

«Ne csodálkozz anyám,
Hogy én sárga vagyok :
Kilenc esztendeje,
Hogy én itt hervadok.»

«Hallottad-e hirét
Hires Nájgebájnak?
Hát a benne lévő
Sötét áristomnak?»

«Nájgebáji urak
Tizenketten vannak,
Mind a tizenketten
Rólam tanácskoznak.»

«A tizenegyedik
Nevemet olvassa,
A tizenkettedik
Rám a törvényt szabja.»

«Hallottam, hallottam,
Voltam is már benne,
Verje meg az Isten,
Aki építette.»

«Nagy a kerítése,
Magos az ablakja,
De sok édes anya
Sirdogál alatta.»

«Ne sírj, édes anyám,
Igy kell annak lenni,
Minden nemzetségben
Kell egy rossznak lenni!»

SZÁSZ FERENC.

Én Nyirba indultam,
Két kisasszonyt hordtam,
Visszafelé jövetelen
Egy zsidót megöltem.

Megöltem a zsidót
Tizenkét forintér',
Elvesztettem a lelkemet
Egy pogány zsidóér'.

— Szász Ferenc, a zsidót
Hogy merted megölni?
Jól tudod, hogy a halálér'
Halált kell szenvedni!

De akkor Szász Ferenc
Nem tudja mit tegyen,
A megölt zsidó legényér'
Katonának megyen.

Katona vagyok már,
Senkitől se félek,
Amit cselekedtem,
Mindent kibeszélek.

Akkor Szász Ferencről
Lehányták a mundért,
Kezit, lábát, nyakát
Keresztvasba tették.

Addig a birónál
Vason várakozott,
Mig az igaz törvény
Igazságot hozott.

Három szolgabiró
Úgy végezte sorát,
Hogy az akasztófán
Szél fujja ruháját.

Három eladó lány
Le akarta vágni,
Vice szolgabiró
Nem akarta hagyni.

Verje meg az isten
Vice szolgabirót,
Hogy jobban könyörőtt
Egy rossz pogány zsidót.

Ne sirass már engem
Többet, édes anyám,
A te sok szép átkod
Szállott már én reám.

Ne veress már engem
Többet az istennel!
Jaj, keserves annak,
Kit az isten megver!

TARTALOM.

